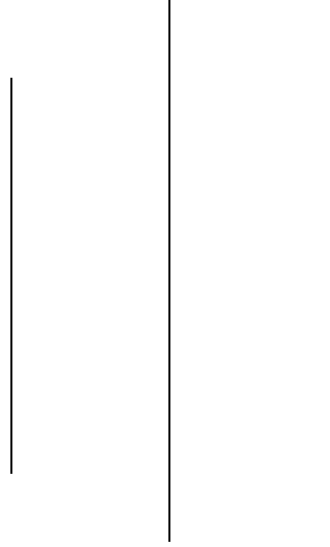

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना

(आ.व. २०७७/७८-२०८१/०८२)

तिला गाँउपालिका

जुम्ला

कर्णाली प्रदेश

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयारीमा संलग्न निकायहरु

नेपालको कर्णाली क्षेत्रको खाद्य उत्पादन तथा खाद्य सुरक्षामा जलवायु परिवर्तनद्वारा सिर्जित चुनौती अनुकूलन (क्याप्स-कर्णाली) परियोजना

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

ADAPTATION FUND

अनुकूलन कोष

विश्व खाद्य कार्यक्रम

स्थानिय साभेदार संस्था:

तिला गाउँपालिकाको मन्तव्य

जलवायु परिवर्तन विश्वव्यापी रूपमा देखा परेको गम्भीर समस्या हो । जलवायु परिवर्तनको असरबाट विश्वका गरीब र अल्प तथा अतिकम विकसित राष्ट्रहरू धेरै प्रभावित भएका छन् । बढ्दो औद्योगिकरण, वन विनाश, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग आदि जस्ता मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले हरितगृह ग्याँसको उत्सर्जनमा वृद्धि भई पृथ्वी तात्ने क्रम तीव्र भएको तथ्य सर्वविदितै छ । राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम, २०६६ का अनुसार जुम्ला जिल्ला जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले मध्यम संकटासन्न जिल्लाहरू मध्येमा रहेको थियो भने संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण प्रतिवेदन, २०७८ अनुसार अति उच्च संकटासन्न जिल्लामा रहेको देखाएको छ । तिला गाउँपालिका भौगोलिक विकटताका साथै विद्यमान गरिबी, अशिक्षा, बेरोजगारी, समाजिक असमानता र समुदायको जीविकोपार्जन प्राकृतिक स्रोतमा बढी निर्भर रहेका कारणले पनि यस गाउँपालिका जलवायु परिवर्तनका असरहरू प्रति अझ बढी संवेदनशील रहेको छ । संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण प्रतिवेदन, २०७८ का प्रतिवेदन अनुसार यस गाउँपालिका अति उच्च संकटासन्नताको तहमा राखेको छ ।

नेपालका अन्य भू-भागहरूमा जस्तै यस गा.पा.मा पनि तापक्रम र वर्षाको प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको यहाँका स्थानियले प्रत्यक्ष अनुभूति तथा महशुस गरिरहेका छन् । समयमा पानी नपर्ने, हिमपात नहुनु, गर्मी बढ्ने, जाडोका दिनहरू घट्ने, बाढी पहिरोका घटनाहरू धेरै हुने, पानीका मुलहरू सुक्ने, वनजंगलमा तथा खेतबारीमा मिचाहाभारको प्रकोप बढ्नु तथा कृषि तथा पशुरोग बढ्दै जानु जस्ता अनेकथरि प्रकोपहरू हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन् । जसले गर्दा यहाँको कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वनजंगल तथा जैविक विविधता जस्ता महत्वपूर्ण क्षेत्रमा नकारात्मक असर दिन प्रतिदिन पर्न थालेको छ ।

जलवायु परिवर्तनका असरहरूबाट प्रभावित समुदायहरूमा पर्ने जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्न, यहाँका समुदाय तथा व्यक्तिलाई जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गर्न, उनीहरूको अनुकूलन क्षमता तथा उत्थानशीलता अभिवृद्धि गर्नका लागि यस गा.पा.को नेतृत्वमा बहुसरोकारवाला निकायहरू तथा जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित घरधुरीहरूको प्रत्यक्ष सहभागितामा यो पाँच वर्षिय स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गरिएको छ । यस योजनाको कार्यान्वयन पश्चात यहाँका प्रभावित घरधुरी र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा विकास, उत्थानशीलतामा वृद्धि हुनुका साथै जलवायु परिवर्तनले पार्ने असर, प्रभाव तथा जोखिम न्यूनिकरण हुने विश्वास लिईएको छ । गा.पा.ले यस कार्ययोजना प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक श्रोत तथा साधनको व्यवस्थापन गर्नेछ ।

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गर्न आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग पुऱ्याउने अनुकूलन कोष, नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय र संयुक्त राष्ट्र संघ, विश्व खाद्य कार्यक्रमद्वारा यस गा.पा.मा संचालित “नेपालको कर्णाली क्षेत्रको खाद्य उत्पादन तथा खाद्य सुरक्षामा जलवायु परिवर्तनद्वारा सिर्जित चुनौती अनुकूलन परियोजना (क्याफ्स- कर्णाली) आयोजना प्रति हार्दिक धन्यवाद सहित कृतज्ञता प्रदान गर्दछु । साथै यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा समेत सहयोग प्राप्त हुनेमा विश्वास रहेको छु ।

त्यसै गरी यो कार्ययोजना तयारीको प्रकृत्यामा सहजीकरण गर्ने पेस -नेपाल जुम्ला र क्याफ्स- कर्णाली जिल्ला कार्यक्रम टोली तथा यो कार्ययोजना तयारीमा अहोरात्र खटिने जनप्रतिनिधिहरू, राजनीतिक दलहरू, शिक्षक, समाजसेवी, महिला, दलित लगायत सहभागीसम्पूर्ण निकाय तथा व्यक्तिहरूलाई प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । अन्त्यमा, यो कार्ययोजना तयार भै कार्यान्वयनको प्रक्रियामा रहेकोमा यस तिला गा.पा.का सम्पूर्ण बासिन्दाहरूमा बधाई ज्ञापन गर्दै सफल कार्यान्वयनको अग्रिम शुभकामना प्रकट गर्दछु ।

.....
रतन नाथ योगी
अध्यक्ष
तिला गाउँपालिका

शब्दावलीहरु:

१. Weather (मौसम):

पृथ्वीको वायुमण्डलमा हरेक दिन परिवर्तन भई रहने तापक्रम, वर्षा, वायुको चाप, आद्रता आदिको अवस्थालाई मौसम भनिन्छ। यो प्रत्येक दिन, हप्ता र महिनामा परिवर्तन भईरहन्छ।

२. Climate (जलवायु वा हावापानी):

लामो अवधिको (करिब ३० वर्ष) मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ। सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ। यसका सूचकहरु (Parameters) मौसमको जस्तै हुन्।

३. Climate Change (जलवायु परिवर्तन):

लामो समयको अन्तराल एवं दीर्घकालिन अवधिमा जलवायुका विभिन्न तत्वहरुमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ। पृथ्वीको सन्तुलन खल्वलिने गरी हजारौं वर्ष देखि मानवले महशुस गर्दै भोग्दै र बुझ्दै आएको जलवायुमा हुने फरक तथा बदलावलाई नै जलवायु परिवर्तन भनिन्छ।

४. Green House Gases-GHGs (हरितगृह ग्याँसहरु):

वायुमण्डलमा विश्वव्यापी रूपमा तापक्रम उष्णीकरण र जलवायु परिवर्तनको लागि जिम्मेवार रहेका ग्याँसहरुलाई हरितगृह ग्याँस भनिन्छ। क्योटो अभिसन्धि १९९७ को अनुसूची १ अनुसार हरितगृह ग्याँस अन्तर्गत कार्बनडाईअक्साईड (CO_2), मिथेन (CH_4), नाईट्रस अक्साईड (N_2O), हाईड्रोफ्लोरो कार्बन (HFC), परफ्लोरो कार्बन (Perfluoro Carbons (PFC), सल्फर हेक्जाफ्लोराईड (Sulphur Hexafluoride (SF_6)) गरी ६ किसिमका ग्याँसहरु पर्दछन्। कतारको दोहामा सम्पन्न पक्ष राष्ट्रहरुको सम्मेलन (COP) ले नाइट्रोजन ट्राईफ्लोराईड (NF_3) लाई थप गरेकोले हरितगृह ग्याँसको संख्या ७ पुगेको छ।

५. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) जलवायु परिवर्तनसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रारूप महासन्धि:

सन् १९९२ मा ब्राजिलको रियो दि जेनेरियामा भएको पृथ्वी सम्मेलनबाट स्थापना भएको संयन्त्र हो। विश्वका विभिन्न राष्ट्रहरुले विश्वमा जलवायु परिवर्तन भइरहेको महशुस गरेर त्यसलाई सम्बोधन गर्न यो महासन्धि पारित गरिएको हो। यसलाई १९९६ देशहरुले अनुमोदन (Ratify) गरेका छन् भने सन् १९९४ देखि यो कार्यान्वयनमा आईरहेको छ। यस महासन्धिको मुख्य उद्देश्य वायुमण्डलमा रहेका हरितगृह ग्याँसहरुलाई प्रतिबद्धता अनुसारको मात्रामा निश्चित समयभित्र स्थिर राख्नु रहेको छ।

६. Conference of Parties (COP) पक्षधर राष्ट्रहरुको सम्मेलन:

पक्ष (सदस्य) राष्ट्रहरुको सम्मेलन भन्नाले UNFCCC का हस्ताक्षर गर्ने देशहरुको सम्मेलनलाई जनाउँछ। यो UNFCCC को सबैभन्दा शक्तिशाली निकाय हो र यो सम्मेलन प्रत्येक वर्षको अन्ततिर नोभेम्बर डिसेम्बर महिनाहरुमा हुने गर्दछ। सन् १९९७ मा जापानको क्योटोमा भएको COP-3, सन् २००७ मा इन्डोनेसियाको बालीमा भएको COP-13, सन् २००९ मा डेन्मार्कको कोपेन्हेगनमा भएको COP-15 र फ्रान्सको पेरिसमा सन् २०१५ मा भएको COP-21 सम्मेलनहरु विशेष चर्चामा र महत्वपूर्ण रहे। सन् २०१६ को डिसेम्बरमा पोल्याण्डमा COP-24 अर्थात चौबिसौं सम्मेलन सम्पन्न भयो जस्मा पेरिस सम्झौता सम्बन्धि महत्वपूर्ण निर्णयहरु भएका छन्। COP-25 स्पेनको म्याड्रिडमा सम्पन्न भएको छ भने २६ औं वेलायतमा हुदैछ।

७. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) (जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि अन्तरसरकारी समूह):

यो जलवायु परिवर्तनको क्षेत्रमा कार्यरत वैज्ञानिकहरूको अन्तराष्ट्रिय संयन्त्र हो । संसारका विभिन्न राष्ट्रहरूबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी स्वयम्सेवीको रूपमा हजारौं वैज्ञानिकहरू यसमा आवद्ध छन् । यो सन् १९८८ मा स्थापित अन्तरदेशीय समूह अर्थात अन्तरसरकारी नियोग हो जसले मानव श्रृजित जलवायु परिवर्तनका असरहरूबारे मूल्याङ्कन गर्दछ । यसले सन् २००७ मा नोबेल पुरस्कार समेत पाएको थियो । यस Panel बाट प्रकाशित प्रतिवेदन नै आधिकारिक मानिन्छ । यस्तै अति कम विकसित देशहरूले पनि राष्ट्रिय संचार प्रतिवेदन (National Communication Report) प्रकाशित गर्दछन् । नेपालले हालसम्म दोश्रो प्रतिवेदन प्रकाशित गरिसकेको छ ।

८. Adaptation (अनुकूलन):

नयाँ अथवा परिवर्तित वातावरणमा प्राकृतिक तथा मानवीय प्रणालीको समायोजन नै अनुकूलन हो । यस अनुसार प्राकृतिक तथा मानवीय प्रणालीमा जलवायु परिवर्तनका कारणबाट हुने वा हुन सक्ने अपेक्षित असरलाई समायोजन गरी क्षति न्यूनिकरण गर्न सम्भाव्य अवसरको उच्चतम प्रयोग गरिन्छ । अर्थात जलवायुको परिवर्तित अवस्था अनुसार तालमेल हुने गरी आफ्ना क्रियाकलापहरूलाई परिवर्तन गर्नु नै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन हो । जस्तै सुख्खा खडेरी भएको क्षेत्रमा सिंचाईकालागि पानी किफायतीका प्रविधि थोपा सिंचाईको प्रयोग गर्नु ।

९. Mitigation (न्यूनिकरण):

हरित गृह ग्याँस उत्सर्जनलाई कटौती वा कम गर्न अपनाइने कृयाकलापलाई न्यूनिकरण भनिन्छ । यसरी नै वायुमण्डलमा रहेका हरित गृह ग्यासहरूको सोसन गरि हरित गृह ग्यासको मात्रा घटाउने क्रियाकलापहरूलाई पनि न्यूनिकरण भनिन्छ । जस्तै वनको दीगो व्यवस्थापन (वृक्षारोपण, वनको संरक्षण तथा व्यवस्थापन आदि)

१०. National Adaptation Programme of Action (NAPA) राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम:

राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम, सन् २००१ मा मोरोक्कोको माराकेस शहरमा आयोजना गरिएको पक्षधर राष्ट्रहरूको सातौं सम्मेलन (COP-7) मा भएको सम्झौता अनुरूप अनुकूलनको मसौदा आएको हो । कम विकसित मुलुकहरूले जलवायु परिवर्तनका कारणबाट श्रृजित जोखिमहरू आंकलन गरी तत्कालै गर्नुपर्ने अनुकूलनका कार्यक्रमहरू पहिचान गरी प्राथमिकीकरण गरी नापा बनाएको खण्डमा विकसित मुलुकहरूले सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता अनुसार नेपालमा पनि वातावरण मन्त्रालयले सन् २०१० मा यो तयार गरेको हो ।

११. National Framework of LAPA (स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका)

राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) ले पहिचान गरेको कार्यक्रमहरूलाई समुदाय तहसम्म पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकार वातावरण मन्त्रालयले यो स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका तयार गरेको छ । यो वि.सं. २०६८ मा अनुमोदन भई कार्यान्वयनमा रहेको यो खाकालाई विद्यमान शासकिय संरचना अनुकूल बनाउन सन् २०१९मा समिक्षा गर्दै परिमार्जन गरिएको छ । स्थानिय स्तरमा विकास निर्माण र स्रोत व्यवस्थापनको समग्र प्रकृत्यामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्न स्थानिय सरकार तथा अन्य सरोकारवालाहरूलाई दिशा निर्देश गर्नु यो लापा खाकाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ । यसै खाका अनुसार तयार गरिएको स्थानिय स्तरको अनुकूलन कार्ययोजनालाई लापा (LAPA) भनिन्छ ।

१२. Vulnerability (सङ्घटासन्नता)

कुनैपनि प्रणाली जलवायु परिवर्तनको असरबाट संकटमा पर्न सक्ने र प्रवाह वहन गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्ने स्थितिलाई संकटासन्नता भनिन्छ । यसरी नै कुनै पनि क्षेत्रका व्यक्ति, समुह र समुदाय जलवायु परिवर्तनको कारणले जोखिमको अवस्थामा रहेको र सम्भावित प्रकोपको सामना, रोकथाम र न्यूनिकरण गर्न नसक्ने अवस्थामा पुग्ने स्थितिलाई सङ्घटासन्नता भनिन्छ ।

१३. Sensitivity (संवेदनशीलता)

जलवायु परिवर्तनको कारणले कुनै पनि व्यक्ति वा समुदायको आर्थिक, सामाजिक, जैविक एवं भौतिक स्थितिमा पार्न सक्ने सकारात्मक वा नकारात्मक प्रभावलाई संवेदनशीलता भनिन्छ ।

१४. Exposure (सम्मुखता)

जलवायु परिवर्तनले प्रतिकूलरूपमा प्रभावित हुन सक्ने मानिस, जीविकोपार्जनका स्रोत, जीवजन्तु वा पर्यावरण, वातावरणीय कार्य, सेवा र अन्य स्रोतहरु, भौतिक पूर्वाधार, आर्थिक अवस्था र सांस्कृतिक सम्पदाहरु ।

१५. Adaptive Capacity (अनुकूलन क्षमता)

व्यक्ति वा समुदायको परिवर्तित जलवायुलाई सहन वा व्यवस्थापन गर्न सक्ने क्षमतालाई अनुकूलन क्षमता भनिन्छ । अनुकूलन क्षमता समुदायको आर्थिक स्रोतहरु, प्रविधिहरुमा पहुँच, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सूचनाहरुमा पहुँच, सूचनाहरुको उपयोग गर्न सक्ने क्षमता, संस्था र स्रोतको न्यायोचित वितरणसँग सम्बन्धित हुन्छ । अनुकूलन क्षमता विकाससँग पनि सम्बन्धित हुन्छ, जस्तै जति बढी राष्ट्र वा समुदाय विकसित हुन्छ अनुकूलन क्षमता पनि उच्चि बढी हुन्छ ।

१६. Risk (जोखिम)

जलवायु परिवर्तनका कारण हुन सक्ने हानी, नोक्सानी वा प्रकोपको सम्भावना नै जोखिम हो ।

१७. Hazard (प्रकोप)

कुनै समुदायमा पर्ने गम्भीर व्यवधान नै प्रकोप हो । प्रकोपले मानव समुदाय र भौतिक वस्तुहरुमा आर्थिक एवं वातावरणीय क्षति तथा प्रभाव पार्दछ जुन कुरा समुदाय वा समाजको आफ्नो श्रोत प्रयोग गरी पुनः स्थापित हुने क्षमता भन्दा बढी हुन्छ ।

१८. Climate Resilience (जलवायु उत्थानशीलता)

जलवायु परिवर्तनले पारेका असरलाई कम गरी जीविकोपार्जन, वातावरण र पारिस्थितिकीय प्रणालीलाई साविक प्राकृतिक अवस्था वा सो भन्दा सबल अवस्थामा लैजान गरिने कार्यलाई उत्थानशीलता भनिन्छ ।

१९. Climate Friendly Development (जलवायुमैत्री विकास)

जलवायु परिवर्तन कम गर्न र विकास निर्माण कार्य गर्दा हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन न्यून गर्दै गरिने विकास कार्यलाई जलवायु मैत्री विकास भनिन्छ ।

२०. Risk Reduction (जोखिम न्यूनिकरण)

जलवायु परिवर्तन र मौसमसँग सम्बन्धित विषम घटना (Extreme Events) का कारण हुन सक्ने हानी नोक्सानी र जोखिमलाई कम गर्न अपनाइने कृयाकलापलाई जोखिम न्यूनिकरण भनिन्छ ।

सारांश

जलवायु परिवर्तन र यसका प्रतिकूल प्रभावहरु समग्र विश्वकै लागि साभ्ना चुनौतिका रुपमा अगाडि आइरहेको वर्तमान परिप्रेक्षमा नेपाल सरकारले पनि यसबाट श्रृजित तथा भविष्यमा श्रृजना हुन सक्ने प्रतिकूल प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुन जलवायु परिवर्तन नीति २०७६, जलवायु परिवर्तन राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम (नापा) २०६७, स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना राष्ट्रिय संरचना (लापा) को राष्ट्रिय संरचना २०७६, वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ समेत तयार गरी स्थानिय स्तरमा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यहरुलाई प्राथमिकता दिदै आइरहेको छ । यसरी राष्ट्रिय अनुकूलन योजना र Enhanced Nationally Determined Contribution (eNDC) पनि तयारीको प्रक्रियामा रहेका छन् ।

नेपालको शासकीय संरचना संघ, प्रदेश र स्थानिय तह सहितको संघीय प्रणालीमा पुर्न:संरचित भए पश्चात विकास निर्माण, स्रोत व्यवस्थापन र जनजीविकासँग सम्बन्धित काम, कर्तव्य र अधिकार धेरै हदसम्म स्थानिय तहमा निहित रहेको छ । स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले गाउँपालिका तथा नगरपालिकाहरुलाई आफ्नो क्षेत्राधिकारको विषयमा आवधिक तथा वार्षिक क्षेत्रगत योजना बनाउन सक्ने अधिकार सुनिश्चित गरेको छ । यसले योजना निर्माणको प्रकृत्यामा वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, विपद् व्यवस्थापन, सुशासन आदि विषयलाई आधार बनाउनु पर्ने कुरा समेत उल्लेख गरेको छ ।

यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ पनि लागु भैसकेको छ जसले राज्यका सबै तह र विषयगत क्षेत्रका नीति, रणनीति, विकास योजना र कार्यक्रमहरुमा जलवायु परिवर्तनका मुद्दाहरुलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने उद्देश्य राखेको छ । यसरी नै यस नीतिले उत्थानशिल समाजको परिकल्पना समेत गरेको छ । नीतिले विशेष गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय नीति, रणनीति तथा योजनाहरुको कार्यान्वयन स्थानिय तहबाट गरिनेछ भनी स्पष्ट किटान गरेको छ । साथै स्थानिय सरकारहरुलाई स्थानिय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असरहरु व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नका लागिपुरानो शासकीय संरचनामा आधारित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) को संरचना, २०७६ पनि परिमार्जन गरी समय सापेक्ष खाका तयार गरिएको छ ।

परिमार्जित स्थानिय अनुकूलन कार्य योजना राष्ट्रिय संरचना अनुसारका प्राबधानहरु अबलम्बन गरी नेपाल सरकार, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, अनुकूलन कोष र विश्व खाद्य कार्यक्रमको सहकार्यमा सञ्चालित कर्णालीमा खाद्य सुरक्षाका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन परियोजनाको सहयोग स्थानिय साभ्नेदार संस्था पेस-नेपालको सहजिकरणमा यस तिला गा.पा.को स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

यस कार्ययोजना तयारीका क्रममा यस गाँउ पालिकाका निर्वाचित जन प्रतिनिधीहरु, प्रशासकिय अधिकृत, वडा सचिव, शिक्षकहरु, समाजसेवीहरु, राजनैतिक दलहरुका प्रतिनिधीहरु, गा.पा. अन्तर्गत विषयगत शाखाहरुका कर्मचारीहरु, गरिब, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्गहरु समेतका स्थानिय समुदाय तथा अन्य बुद्धिजीविहरुको प्रत्यक्ष एवं सक्रिय सहभागिता रहेको थियो । पाँच वर्षका लागि तयार गरिएको यस स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनामा गाँउ पालिकामा विद्यमान सामाजिक, मानविय, आर्थिक, प्राकृतिक, भौतिक तथा सामुदायिक श्रोतहरु र जलवायु परिवर्तनबाट श्रृजित प्रतिकूल प्रभावहरु/प्रकोपहरुको पहिचान तथा लेखाजोखा सहभागीतमूलक विधिहरुको प्रयोग गर्दै तयार गरिएको थियो । सोही लेखाजोखा र मुल्यांकनको आधारमा अनुकूलनको लागि रणनीतिहरु तर्जुमा गरि अनुकूलन कार्यहरु तथा विकासलाई उत्थानशिल बनाउने कार्यहरुको पहिचान, प्राथमिकीकरण तथा छनोट गरी यो कार्ययोजना तयार भएको थियो । यस कार्ययोजनाको सारांश तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विवरण				
चारकिल्ला:	तिला गा.पा.को उत्तरमा हिमा गा.पा., पूर्वमा तातोपानी, पश्चिम र दक्षिणमा कालिकोट जिल्लासँग सिमाना जोडिएको छ ।			
क्षेत्रफल:	१७५.४९ वर्ग कि.मी			
जनसंख्या तथा घरधुरीहरुको	महिला	पुरुष	जम्मा	कूल घरधुरी संख्या
	७८३४	८२४१	१६०७५	८९५

विवरण				
विवरण	ब्रा/क्षेत्री/ठ	पहाडी दलित	पहाडी अन्य	जम्मा घरधुरी
प्रमुख पेशा / जीविकोपार्जनको आधार:	यस गा.पा.को प्रमुख पेशा एवं जीविकोपार्जनको आधार कृषि तथा पशुपालन रहेको छ। वैदेशिक रोजगारी तथा छिमेकी मुलुक भारतमा मौसमी रोजगारीबाट हुने आम्दानी पनि यस क्षेत्रको जनताको जीविकोपार्जनको महत्वपूर्ण आधार रहेको छ।			
जलवायु परिवर्तनको सम्मुखता तथा विषयगत प्रभाव तथा असर:				
<ul style="list-style-type: none"> स्थानिय समुदायले गर्मीका दिनहरु करिब २ महिनाले बढेको र गर्मीको मात्रा पनि बढेको अनुभव तथा महशुस गरेका छन्। त्यस्तै जाडोका दिनहरु करिब २ महिनाले घटेको अनुभव रहेको छ। मनसुनी वर्षाको अवधि २ महिनाले घटेको, ढिलो शुरू हुने र हिमपात हुने समय ४ महिनाले घटेको देखिन्छ। खडेरी पहिला भन्दा बढी पर्ने र आकाशबाट पानी पर्ने तर त्यसको प्रकोप बढी देखिने। गुराँस फूलने समय करिब १ महिनाले अगाडी सरेको। विश्व बैंक जलवायु ज्ञान पोर्टलबाट प्राप्त सन् १९९०-२०१६ सम्मको जलवायु सूचना विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाको औषत तापक्रम ०.०४१८ डिग्री सेल्सियसमा वृद्धि भएको देखिन्छ भने सोही अवधिमा वार्षिक वर्षा - २.१७ प्रतिशत घटेको देखाएको छ। बाढी, खडेरी, आगलागीको प्रकोप बढेकोले धन जन तथा कृषि क्षेत्रको नोक्सानी भएको। तापक्रम र वर्षाको समयमा हेरफेर भएकोले बालीचक्रमा परिवर्तन आउनुको साथै बिउ विजनहरुको प्रजातिहरुमा परिवर्तन आएको यसबबबाट स्थानियहरुको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पुगेको। कृषिबालीहरु पहिलाको भन्दा छिटो पाक्ने गरेको। कृषिबाली, पशुपंक्षी तथा मानवमा नयाँ रोगको प्रकोप बढेको, वनमा मिचाहा प्रजातिहरुको प्रकोप बढेको। उच्च भाग (लेक) तिर गहुँ र मकै पाक्न थालेको (करिब ३० वर्ष अगाडि उक्त क्षेत्रमा गहुँ र मकै लगाउँदा नपाक्ने समस्या थियो)। 				
मुख्य प्रकोपहरु	खडेरी, रोगकिरा, आगलागी, वाढी, असिना, महामारी, र पहिरो			
जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका रणनीतिहरु				
<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन अनुकूलित उपयुक्त वीउविजन, प्रविधि र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा पशु व्यवसाय तथा कृषि उत्पादनमा बृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ। सिंचाई कुलोहरुको निर्माण, स्तरोउन्नती र साना तथा पानी किफायती सिंचाई प्रविधिहरुको प्रवर्द्धन गर्ने र हिँउ पोखरी र पानी किफायती सिंचाई प्रविधिहरुको प्रवर्द्धन र बिस्तार गरिने छ। जलवायुजन्य जोखिमबाट प्रभावित भिरालो र हैसियत कम भएको वन क्षेत्र र नदी उकास जमिनहरुमा कृषि वन प्रवर्द्धन तथा विकास गरिनेछ। विपन्न तथा संकटासन्न घरधुरी, समूह तथा वर्गहरुको वैकल्पिक आम्दानी र खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चता गर्न जलवायु उत्थानशील जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरु (फलफुल खेती, रैथाने बाली खेती कृषि वन, घरबगैचा कार्यक्रम) तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गरिने छ। पहिरो तथा वाढीको जोखिम क्षेत्रहरु पहिचान गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाईने छ। भूमिगत जलस्रोतको पुर्नभरण एवं बहुउपयोगका निम्ती वर्षातको पानी संकलन गर्ने पोखरीहरु निर्माण गरिनेछ। पर्यटन तथा कृषि व्यवसायलाई भरपर्दो र सुरक्षित बनाउन पर्यटक र कृषकहरुलाई लक्षित गरि मौसमी सूचना प्रणाली स्थापना तथा मौसमी सूचना प्रसारण गरिनेछ। वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा झार तथा बोटविरुवाहरु (भडहरु) को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि 				

विवरण

आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि संचालन गरिने छ ।

- जलवायु उत्थानसिल भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण गरि दिगो र भरपर्दो आधारभुत सेवाहरूको पहुच विस्तार गरिनेछ ।
- स्वच्छ उर्जाको पहुँच विस्तारका लागि स्थानिय र समुदाय स्तरमा लघु जलविद्युत, सौर्य उर्जा, वायु उर्जा पानी घट्ट, सुधारिएको चुलो लगायतका प्रविधि पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्दै यी प्रविधिमा विपन्न वर्गको पहुँचका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- आगलागि तथा वनडढेलो नियन्त्रण तथा न्यूनिकरणसम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनका साथै सामुदायिक वनहरूलाई वनडढेलो न्यूनिकरण गर्न प्रविधि तथा तालिम दिई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा गर्दै वन कार्वनको संचितीमा अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- स्थानिय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बद्धि चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्यूनिकरण गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ, ।
- स्थानिय रैथानेबालीहरु प्रवर्धन, कृषि जैविक विविधताको संरक्षण र उपयोगका लागि सहयोगी तथा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने (सामुदायिक बिउँ वैक, रैथाने बिउँ सञ्जालहरूको स्थापना)

योजनाको अवधि:

योजनाको अवधि पाँच वर्ष आ.व. (२०७७/०७८-२०८०/०८१) का लागि हुनेछ ।

कार्ययोजनाको प्राथमिकता परेका मुख्य अनुकूलनका कार्यहरु :

- एक घर एक धारा निर्माण
- वायु उर्जा र साना जल विद्युत निर्माण
- सिंचाई कुलो निर्माण, मर्मत तथा स्तर उन्नती, साना सिंचाई प्रविधि प्रवर्द्धन (थोपा सिंचाई, हिउ पोखरी)
- पुरन्भरण पोखरी तथा वर्षातको पानीको संकलन
- बेमौसमी तरकारी खेतीको लागि ग्रीन हाउस
- नदी किनारमा वृक्षारोपण, तटबन्ध निर्माण, ग्याविन पर्खाल निर्माण
- सुख्खा सहने तथा रोग किरा प्रतिरोधी प्रजातिहरूको प्रवर्द्धन, नश्ल सुधारको लागि बोका (बोयर) वितरण, भकारो सुधार, बाख्रको खोर सुधार
- जडिबुटी प्रशोधन सपना, आधुनिक घट्ट निर्माण, खानेपानी व्यवस्थापन र ढल निकासको व्यवस्था गर्ने
- वन ब्यवस्थापन, वृक्षारोपण, बायोचारका साथै कृषि वनको प्रवर्धन
- जलवायु परिवर्तन उत्थानशील पूर्वाधारहरूको निर्माण
- जनचेतनामूलक तालिम संचालन गर्ने

बिषयगत क्षेत्र अनुसार पाँच वर्षको लागि अनुमानित बार्षिक बजेट:

विषयगत क्षेत्र		अनुमानित बजेट रु. हजारमा					
		पहिलो वर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाँचौ वर्ष	कूल जम्मा
१	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	८०४२९६	९९०६५०	९६९०९०	९५७२०	५६९९०	९३९५८६६
२	वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण	९९७४२	९०७७५२	९९५७०	६५४२७	६७८७७	४४०३६८
३	उच्चोग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	४८५०४५	२७२६००	३६६२००	९६९९००	८५५००	९३७९२४५

विवरण							
४	स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	३२३६९५	११८१२५	६५७५५	५८८२५	५४८२५	६२१२२५
५	जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनिकरण तथा बिपद जोखिम ब्यबस्थापन	२०६९४०	३४८४०	३२९९०	९०५९०	१०२९४००	१३९४७६०
६	जलस्रात तथा उर्जा	८४२८९०	३५१८६०	१७७३००	२०१५०	१४१५०	१४०६३५०
७	पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा	२१५६५१	१४८५५०	१२७४५०	५६५००	१६७००	५६४८५१
८	स्थानिय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती	२६०७३०	२६०३८०	२३३२१०	६८४५०	५१२७२	८७४०४२
९	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीबिकोपार्जन र सुशासन	३८००	३८००	३२००	३२००	२३००	१६३००
१०	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	२०९७	४२९५	२६८५	१३८५	१३८५	११८४७
कूल जम्मा		३२४४८०६	१४९२८५२	१२७७४५०	६२२१४७	१३७९५९९	८०१६८५४

योजना कार्यान्वयन तथा सहयोग गर्न सक्ने निकायहरु

यस स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना (लापा) योजनाको कार्यान्वयनको नेतृत्व गा.पा. तथा यसका संयन्त्रहरु वडा कार्यालय तथा विषयगत शाखाहरुले गर्नेछ । यसका अतिरिक्त जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश सरकार तथा संघिय सरकार अर्न्तगतका विषयगत कार्यालयहरु (डिभिजन वन कार्यालय, कृषि विकास कार्यालय, पशु विकास तथा भेटेनरी अस्पताल, प्रादेशिक मन्त्रालयहरु तथा स्थानिय तहमा कार्यरत गैर सरकारी संस्था, अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था तथा विकास साभेदार सहयोगी संस्थाहरु तथा दातृ निकायहरुको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग, सहकार्य तथा समन्वयमा कार्यान्वयन गरिने छ ।

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना समायोजन तथा मुलप्रवाहीकरण

यस अनुकूलन कार्ययोजनालाई गाउँपालिकाको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा अन्तरगतका ७ वटा चरणहरु कमश.संघ तथा प्रदेशबाट बजेटको सिमा प्राप्त गर्ने, गा.पा.को श्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण बैठक संचालन, बस्तीतथा टोल एवं वडास्तरीय योजना तथा कार्यक्रम छनौट बैठक, वडा स्तरीय योजना प्राथमिकीकरण बैठक, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा बैठक हुदै, एकिकृत योजना तर्जुमा प्रणालीबाट गाउँ कार्यपालिकाको बैठक हुदै गाउँसभाको बैठकबाट अनुमोदन गरिनेछ । त्यसैगरी संघिय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरु र ती मातहतका निकायहरु तथा विकास साभेदारहरुको वार्षिक तथा आवधिक कार्यक्रम तथा योजनाहरुमा यस कार्ययोजनालाई कार्यान्वयनको

विवरण
लागि समायोजन गरी मुलप्रवाहीकरण गरिने छ ।
अनुगमन तथा मूल्यांकन
यो योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्यांकन गाउँपालिकाको अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिबाट हुनेछ यसका साथै आवश्यकता अनुसार कार्यक्रमको मूल्यांकन अन्य बाध्य संयन्त्रहरुबाट पनि हुनेछ । समुदाय तहमा क्रियाकलापहरुको अनुगमन वडा सरकारले गर्नेछ तर कार्यक्रम संचालन समग्र प्रक्रिया, पद्धति, र उपलब्धीहरुको नतीजा उपलब्धि गा.पा. तहबाट हुनेछ । गाउँपालिकाको वार्षिक समीक्षा, अर्धवार्षिक समीक्षा र त्रैमासिक समीक्षा संचालन गर्दा स्थलगत अनुगमन तथा मूल्यांकनका साथै प्राप्त सिकाई र सफलताहरुलाई आधारमानी संचालन गरिने छ ।

यस कार्ययोजनाको कार्यान्वयनबाट यस गा.पा.का सम्पूर्ण बासिन्दा खासगरी संकटासन्न वर्गहरुको अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि र लापाका लक्षहरु पूरा गर्नको लागि जम्मा रु ८,०१६,८५४,०००/- (अक्षरेपी आठ अर्ब एक करोड अरसठ्ठी लाख चौबन्न् हजार मात्र) बराबरको विस्तृत स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

विषय सूची

परिच्छेद १: पृष्ठभूमि	१
१.१ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य	१
१.२ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्ययोजनाको औचित्य, लक्ष्य, मान्यता, आधारहरू, विधि एवं प्रक्रिया सीमाहरू	२
१.२.१ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य, लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू	२
१.२.२ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका विधि तथा प्रक्रियाहरू	३
१.२.३ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका सीमाहरू	४
१.३ गा.पा.को पृष्ठभूमि	४
१.३.१ गा.पा.को सामान्य जानकारी	४
१.३.२ जनसंख्या	५
१.३.३ आर्थिक सामाजिक एवं मानवीय अवस्था (शिक्षा, स्वास्थ्य र मानवस्रोत)	५
१.३.४ प्राकृतिक स्रोतको अवस्था	६
१.३.५ उर्जाको अवस्था	६
१.३.६ भौतिक पूर्वाधार तथा सामुदायिक विकास	७
परिच्छेद २ : जलवायु परिवर्तनको अवस्था	८
२.१ जलवायु परिवर्तनको क्रम र परिदृश्य विश्लेषण (Climate Change Trend and Scenario Analysis)	८
२.१.१ मौसमी पात्रो	८
२.१.२ जलवायु तथ्यांक	९
२.२ संकटासन्नता, जोखिम, क्षति तथा असर (प्रकोपबाट सृजित विपद्को असर, प्रभाव, क्षति नोक्सानीको विश्लेषण)	१२
२.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा	१२
२.२.२ प्रकोपहरूको जोडागत स्तरीकरण	१६
२.२.३ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान	१७
२.३ जीविकोपार्जन र पारिस्थितिकीय प्रणालीमा जलवायुजन्य प्रकोप र विपद्का जोखिम विश्लेषण र संकटासन्नताको स्तरीकरण	२१
२.३.१ स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन	२१
२.३.२ जलवायु परिवर्तन संकटासन्न घरधुरी	२१
२.३.३ वडाहरूको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण	२२
परिच्छेद ३ : अनुकूलन क्षमताको विश्लेषण (स्थानिय स्रोत साधन र क्षमता, सुचना र प्रविधिमा पहुँच, आर्थिक सबलता र मानव संसाधन)	२५

३.१ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरूको विश्लेषण	२५
३.२ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	२८
परिच्छेद ४ : अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरणको रणनीति	३३
४.१ अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण	३४
४.२ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा	३७
४.३ स्थानिय तहको वार्षिक योजना प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरूको समायोजन	३८
४.४ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन	३९
४.५ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन	३९
अपेक्षित परिमाणात्मक उपलब्धि	३९
सन्दर्भ सामाग्री:	४०
अनुसूचीहरू	४१
अनुसूची १: स्थानिय अनुकूलन योजना तयारी तथा सश्लेषण गोष्ठी (१ दिने) का सहभागीहरू	४१
अनुसूची ३: गा.पा.को ऐतिहासिक समयरेखा	४५
अनुसूची ४: वडागत अनुकूलनका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण	५६
अनुसूची ५: वडागत अनुकूलनका कार्यक्रम तथा बजेट	७९

तालिकाहरू

तालिका १: तिला गा.पा.मा भएका सिचाई कुलोको विवरण	७
तालिका २: वर्षा र तापक्रमको भविष्यको परिदृश्य	११
तालिका ३: जुम्ला जिल्लाको भविष्यको तापक्रम र वर्षाको परिदृश्य	११
तालिका ४: जुम्ला जिल्लामा वर्षामा हुन सक्ने परिवर्तनको परिदृश्य	१२
तालिका ५: जुम्ला जिल्लामा तापक्रममा हुन सक्ने परिवर्तनका परिदृश्य	१२
तालिका ६: प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण	१६
तालिका ७: जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको पहिचान	१७
तालिका ८: जोखिम विश्लेषणको खाका	२०
तालिका ९: तिला गा.पाको जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण	२२
तालिका १०: प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वडा स्तरीकरण	२३
तालिका ११: संकटासन्नताका कारण तथा सूचकहरू	२३
तालिका १२: जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण	२६

तालिका १३: प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण	२९
तालिका १४: अनुकूलनका उपायहरूको प्राथमिकीकरण	३४
तालिका १५ विषयगतक्षेत्र अनुसारको वार्षिक बजेटको विवरण	३७

चित्रहरू

चित्र १: स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका विधि तथा प्रक्रियाहरू	४
चित्र २: तिला गा.पा.को भुउपयोग नक्सा	६
चित्र ३: तिला गा.पा.को वार्षिक औषत तापक्रम	१०
चित्र ४: तिला गा.पा.को कूल वार्षिक वर्षा	१०
चित्र ५: तिला गा.पा.मा पहिरो जोखिम नक्सा	१३
चित्र ६: तिला गा.पा.मा आगलागी जोखिम नक्सा	१४
चित्र ८: तिला गा.पा.मा विद्यमान खडेरीको जोखिम नक्सा	१५
चित्र ८: तिला गा.पा.मा सन् २०५० मा हुने खडेरीको परिदृष्य नक्सा	१५
चित्र ९: तिला गा.पा. प्रकोप तथा स्रोतहरूको नक्सा	२१
चित्र १०: तिला गा.पा.को जीविकोपार्जनका सम्पतिहरूको विद्यमान अवस्था	२५
चित्र ११: जलवायु परिवर्तनका असर तथा प्रभाव एवं अनुकूलनका प्रयासहरू	२९

परिच्छेद १: पृष्ठभूमि

१.१ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको परिचय तथा औचित्य

औद्योगिकीकरण, वन विनाश तथा वन क्षयिकरण, अव्यवस्थित शहरीकरण, सवारी साधनको बढ्दो प्रयोग जस्ता विभिन्न मानवीय क्रियाकलापहरूका कारणले गर्दा हरितगृह ग्याँसहरूको अत्याधिक उत्सर्जनले जलवायु परिवर्तन भईरहेको तथ्य वैज्ञानिक रुपमा पुष्टि भईसकेको छ। तापक्रममा वृद्धि र वर्षाको प्रकृति तथा प्रवृत्ति (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, खण्डवृष्टि) मा परिवर्तन भईरहेको सबैले महशुस गरिरहेका छन्। समयमा पानी नपर्ने, परेपनि मुसलधारे पर्ने, गर्मी बढ्ने, पानीको मुलहरु सुक्ने, बाढी/पहिरो आउने जस्ता प्रकोपहरु हरेक वर्ष बढ्दै गईरहेका छन्। यसर्थ अहिले जलवायु परिवर्तन संसारकै प्रमुख समस्याको विषय बनेको छ। अझ प्राकृतिक श्रोत माथि निर्भर रहने, भौगोलिक विविधता भएको र संवेदनशील क्षेत्रहरु भएको हाम्रो जस्तो कम विकसित गरीव राष्ट्रहरुमा त यो भन्नु ठूलो समस्याको रुपमा देखा पर्न थालेको छ। यसैले जलवायु परिवर्तनको दृष्टिकोणले संसारमा नेपाल प्रभावित देशहरु मध्य चौथौ स्थानमा पर्दछ।

जलवायु परिवर्तनको कारणबाट श्रृजित समस्याहरुलाई सम्बोधन गर्न नेपाल सरकारले राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय स्तरमा पहलकदमी लिदै आईरहेको छ। जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरुको जोखिम न्यूनिकरण गर्दै उत्थानशील समाजको निर्माण गर्ने तर्फ बिभिन्न तह र बिषयगत क्षेत्रहरुमा नीतिगत मार्गनिर्देश गर्ने उद्देश्यले जलवायु परिवर्तन नीति २०७६ लागु हुनुको साथसाथै र राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रम २०६७ तयार गरी सोलाई स्थानिय तहमा कार्यान्वयन गर्न स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना अनुसार स्थानिय अनुकूलन कार्यायोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा आईरहेको छ। हाल नेपालमा राष्ट्रिय अनुकूलन योजना (National Adaptation Plan) र Enhanced Nationally Determined Contribution (eNDC) तयारीको प्रक्रियामा छ। यसरी नै वतावरण संरक्षण ऐन, २०७६ मा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि प्रावधानहरु समावेश भई कानूनी रुप प्राप्त गरेको छ। यस ऐनको दफा ले स्थानिय तह र प्रदेश तहले अनुकूलन योजना तर्जुमा गर्ने अपेक्षा गरेको छ।

नेपालको शासकीय संरचना संघ, प्रदेश र स्थानिय तह सहितको संघीय प्रणालीमा पुर्नसंरचना भएको छ। यो परिवर्तित संरचनासँगै विकास निर्माण, स्रोत व्यवस्थापन र जनजिविकासँग सम्बन्धित काम, कर्तव्य र अधिकार धेरै हदसम्म स्थानिय तहमा निहित रहेको छ। स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले गा.पा. तथा नगरपालिकाहरुलाई आफ्नो क्षेत्राधिकारको विषयमा आवधिक तथा वार्षिक क्षेत्रगत योजना बनाउन सक्ने अधिकार सुनिश्चित गरेको छ। यसले योजना निर्माणको प्रकृत्यामा वातावरण संरक्षण तथा जलवायु परिवर्तन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, विपद् व्यवस्थापन, सुशासन आदि विषयलाई आधार बनाउनु पर्ने कुरा समेत उल्लेख गरेको छ। यी प्रावधानहरुले स्थानिय तहका योजनाहरुमा जलवायु परिवर्तनलाई एकीकृत गर्ने अवसर सृजना गरेको छ।

यसै सन्दर्भमा राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ पनि लागु भैसकेको छ जसले राज्यका सबै तह र विषयगत क्षेत्रका नीति, रणनीति, विकास योजना र कार्यक्रमहरुमा जलवायु परिवर्तनका मुद्दाहरुलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने उद्देश्य राखेको छ। नीतिले विशेष गरी जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय नीति, रणनीति तथा योजनाहरुको कार्यान्वयन स्थानिय तहबाट गरिनेछ भनी स्पष्ट किटान गरेको छ। यो परिमार्जित लापा खाकाले स्थानिय सरकारहरुलाई स्थानिय स्तरमा जलवायु परिवर्तनका असर तथा अवसरहरु व्यवस्थापन गर्न र दीर्घकालिन जलवायुमैत्री विकासका योजनाहरु पहिचान तथा कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्नेछ। यस खाकाले स्थानिय स्तरमा विभिन्न सरोकारवालाहरुबीच नियमित सहकार्य तथा सम्वाद मार्फत् स्थानिय क्रियाकलापहरुको कार्यान्वयनमा सहमति निर्माण गरी जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन र दिगो विकाससँग सम्बन्धित अन्तरराष्ट्रिय प्रतिवद्धताहरुको कार्यान्वयन गर्न समेत मद्दत गर्नेछ।

परिमार्जित स्थानिय अनुकूलन योजनाको खाका एवं स्थानिय आवश्यकता र परिवेष अनुसार जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा बिपद् जोखिम ब्यवस्थापनलाई समग्र स्थानिय योजना प्रक्रियामा समायोजन तथा मूल प्रवाहीकरण गर्न मुख्य रुपमा ७ चरण प्रक्रियाहरु अंगिकार गरिएको छ। जस अनुसार पहिलो चरणमा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमता

अभिवृद्धि गरे पश्चात समुदायको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण गरी बस्तुगत विवरण तयार गरिन्छ । अर्को महत्वपूर्ण प्रकृया भनेको जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनका रणनीतिको पहिचान गर्नु हो । यसरी पहिचान गरिएका रणनीति र कार्यहरूलाई स्थानिय सरकारको नीति तथा योजनाहरूमा समायोजन र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी अनुकूलन कार्यहरूलाई स्थानिय समुदाय लक्षित गरी कार्यान्वयन गरिन्छ ।

वन तथा वातावरण मन्त्रालय, अनुकूलन कोष र विश्व खाद्य कार्यक्रमले यस गाँउ पालिकामा सञ्चालन गरिरहेको कर्णालीमा खाद्य सुरक्षाका लागि जलवायु परिवर्तन अनुकूलन परियोजनाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग र स्थानिय संस्था पेस नेपालकोमा यो स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो । स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको खाका २०७६ अनुसार यो कार्ययोजना तयार गरिएको हो । यसको तयारी प्रकृत्यामा निर्बाचित जन प्रतिनिधिहरू, वडा सचिव, शिक्षक, समाजसेवी, स्थानिय राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू, स्थानिय निकायको विषयगत शाखाहरूको कर्मचारीहरू, महिला, दलित, जनजाति तथा पछाडी परेका वर्ग लगायत अन्य बुद्धिजीविहरूको सहभागितामा थियो ।

यस योजना तयारीको प्रक्रियामा तिला गा.पा., तथा वडाहरूमा गोष्ठीहरू संचालन गरिएको थियो । जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सचेतना, जलवायु परिवर्तन संकटासन्नता तथा क्षमताको विभिन्न सहभागितामूलक ग्रामिण लेखाजोखाका विधिहरूद्वारा विश्लेषण, अनुकूलनका उपायहरूको पहिचान र प्राथमिकिकरण गरिएको थियो । २०७८ साल वैशाख १६ गते सम्म संचालित गाँउ पालिका तहको स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गोष्ठीबाट यो स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तयार गरिएको हो ।

१.२ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्ययोजनाको औचित्य, लक्ष्य, मान्यता, आधारहरू, विधि एवं प्रक्रिया सीमाहरू

१.२.१ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको औचित्य, लक्ष्य, मान्यता एवं आधारहरू

जलवायु परिवर्तन विश्वव्यापी मुद्दा भएतापनि यसको प्रभाव स्थानिय स्तरमा पर्दछ । गाउँपालिकामा जलवायु परिवर्तनका अर्थात् वर्षाको चक्रमा भएको फेरवदल र तापक्रम वृद्धिका कारण प्राकृतिक स्रोतहरूमा ह्रास आउनु, कृषि उत्पादनमा कमी हुनका साथै अति विपन्न समुदायको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असरहरू पुऱ्याईरहेको छ । वन तथा वातावरण मन्त्रालयले प्रकाशित संकटासन्नताको प्रतिवेदन, २०७८ मा तिला गाउँपालिका अति उच्च संकटासन्न तहमा रहेको छ । गाउँपालिकाको लगानीमा भएका विकास निर्माणका कार्यहरूलाई जलवायुजन्य प्रकोपहरू खडेरी, रोगकिरा, आगलागी र पहिरो आदिबाट क्षति गरिरहेको हुदाँ लगानीबाट अपेक्षित नतीजा प्राप्त गर्न कठिन भईरहेको छ र ती विकासका कार्यहरू दीगो हुन सकेका छैनन् । त्यसकारण अनुकूलनका कार्यहरूमा लगानी गर्न र विकासलाई जलवायु उत्थानशील बनाउनका लागि स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको आवश्यकता महशुस गरि गाउँपालिकाको नेतृत्वमा योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको लक्ष्य जलवायु उत्थानशील समाजको निर्माण गर्नु रहेको छ । यसरी नै स्थानिय स्तरमा कार्यान्वयन गरिने विकास कार्यक्रमहरूलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनलाई मूलप्रवाहीकरण गर्ने रहेको छ भने यस योजनाको उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् :

- स्थानिय स्तरमा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित जोखिम र संकटासन्नताको पहिचान, अभिलेखीकरण र प्राथमिकीकरण गर्न सहयोग गर्ने ।
- जोखिममा रहेका तथा संकटासन्न व्यक्ति, घरधुरी, समूह र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा बढोत्तरी गर्न र जलवायु उत्थानशील क्रियाकलापहरू पहिचान गरी कार्यान्वयन गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- स्थानिय तहको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनको विषयलाई एकिकृत गर्दै जलवायु उत्थानशील योजनाहरूको कार्यान्वयनमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने ।
- स्थानिय स्तरमा निर्माण गरिने विकासका पूर्वाधारहरूका साथै शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र स्थानिय प्रविधिलाई जलवायु उत्थानशील बनाउन सहयोग गर्ने ।

वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६, जलवायु परिवर्तन नीति, २०७६ र स्थानिय अनुकूलन योजना तर्जुमाका राष्ट्रिय संरचना, २०७६, जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति तथा कार्ययोजना (२०७७-२०८७) तथा उत्थानशील स्थानिय समुदायका लागि नमूना रणनीति, २०७५ र राष्ट्रिय अनुकूलन कार्यक्रमलाई आधार मान्दै गाउँपालिका समग्र संकटासन्नता तथा अनुकूलन विश्लेषणको आधारमा यो स्थानिय अनुकूलन योजना तर्जुमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तनबाट सृजित प्रकोप तथा जोखिमहरुबाट प्रमुख रूपमा प्रभावित हुने सामाजिक समूहहरु विशेष गरी महिला, बालबालिका तथा वृद्ध-वृद्धाहरुमा पर्ने असर तथा प्रभावहरु विश्लेषण गर्दै उनीहरु मैत्री कार्यक्रमहरु तय गरिएका छन् ।

यसरी नै संकटासन्न क्षेत्र र घरधुरीहरुलाई अति आवश्यक र तत्कालै कार्यान्वयन गर्नु पर्ने अनुकूलनका कार्यहरुलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी उनीहरुलाई लक्षित हुने र थप रोजगारीको सृजना गर्ने कार्यक्रमहरु, महिलाहरुको कार्यबोझलाई न्यून गर्न र महिलाहरुको स्वास्थ्य सुधारका प्रविधिहरु समावेश गरिएको छ ।

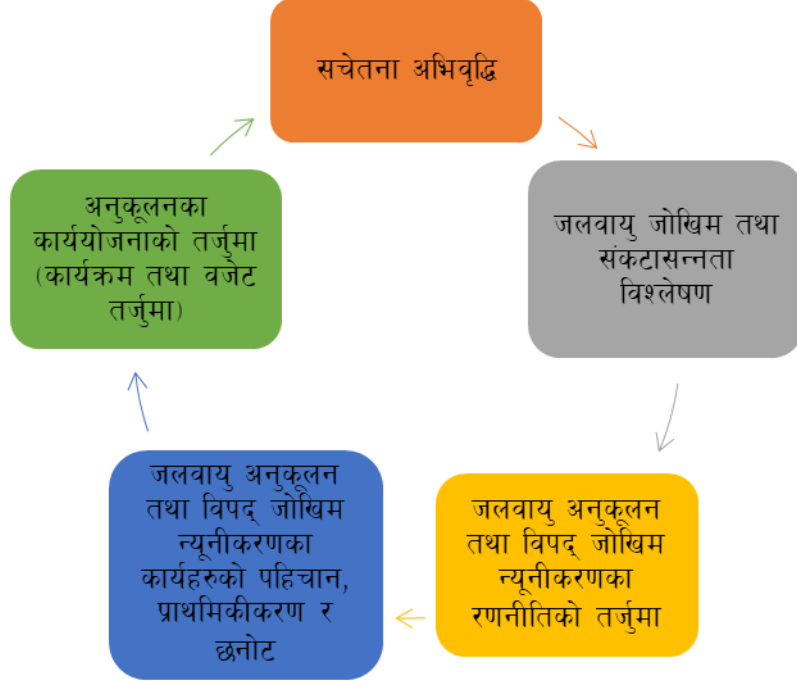
१.२.२ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका विधि तथा प्रक्रियाहरु

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयले कार्यान्वयन गरिरहेको परिमार्जित स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय खाका, २०७६ लाई मुख्य मार्गदर्शन दस्तावेजको रूपमा अनुसरण गरिएको छ । यस राष्ट्रिय खाकाले सिफारिस गरेका विधि, प्रक्रिया र चरणहरु नै अनुकूलन कार्ययोजना तयार गर्दा विचार गरिएका छन् । निर्दिष्टरूपमा, यस कार्ययोजना तर्जुमा गर्दा निम्नानुसारका मुख्य विधि तथा प्रक्रियाहरु अपनाईका थिए ।

- स्थानिय तह (पालिका) र वडा तहमा जलवायु परिवर्तन सचेतना अभिवृद्धि गोष्ठी
स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको क्रममा स्थानिय तह र वडा स्तरमा योजना तर्जुमा प्रक्रियामा संलग्न रहने व्यक्ति र सरोकारवालाहरुलाई जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरणको विषयमा सचेतना गर्दै स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाको औचित्य र आवश्यकता विषयमा सचेत गर्नुका साथै कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियाको विषयमा जानकारी गरिएको थियो ।
- वस्ती स्तर र वडा तहमा जलवायु जोखिम र संकटासन्नताको विश्लेषणका गोष्ठी
जलवायु परिवर्तनको कारणले सृजना भएको जोखिम र संकटासन्नताको विषयमा वस्ती स्तरमा धरातलिय हिडाँड विधिबाट निश्चित स्थान र स्थानिय जानिफकार व्यक्तिहरूसंग अन्तरक्रिया गरि सूचना तथा तथ्याङ्कहरु संकलन गरिएका थिए ।
वस्ती स्तरबाट प्राप्त भएका सूचनाहरुलाई वडा तहमा संग्रह गर्दै विभिन्न सहभागितामूलक विधिहरुको प्रयोग गर्दै वडागतरूपमा जलवायु जोखिम र संकटासन्नताको विश्लेषण गरिएको थियो । यस विश्लेषणको आधारमा वडा तहमा रहेका जलवायु जन्य जोखिम तथा प्रकोपहरुको पहिचान तथा स्तरीकरण गरिएको थियो । यसरी जलवायु जोखिम तथा संकटासन्नताको आधारमा वडाका अनुकूलन तथा विपद् जोखिमका रणनीतिहरु, सो रणनीति अन्तरगतका अनुकूलनका उपायहरु पहिचान, प्राथमिकीकरण र छनोट गरि वडागतरूपमा अनुकूलन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका उपायहरु पहिचान गरिएका थिए ।
- पालिकास्तर जलवायु जोखिम तथा संकटासन्नताको विश्लेषण र अनुकूलन कार्ययोजनाका तर्जुमा गोष्ठी
वडागत रूपमा प्राप्त भएका जलवायु जोखिम तथा संकटासन्नताको अवस्थालाई समग्र गाउँपालिकाको तहमा विश्लेषण गर्दै संग्रह गरि समग्र गाउँपालिका तहको जलवायु जोखिम तथा संकटासन्नता विश्लेषण गरिएको थियो । यसरी नै भौगोलिक सूचना प्रणालीहरुको आधार तयार गरिएका विभिन्न प्रकोप-जोखिमहरुका नक्साहरुबाट विश्लेषण समेत गरिएको थियो । यसैगरि खुल्ला स्रोत (विश्व बैंक ज्ञान पोर्टल)बाट प्राप्त जलवायुसंग सम्बन्धित तापक्रम र वर्षाका सूचनाहरुलाई विश्लेषण गरि जलवायुको ऐतिहासिक प्रवाह र भविष्यको परिदृष्यको समेत विश्लेषण गरिएको थियो ।
जलवायु जोखिम तथा संकटासन्नता विश्लेषण र वडा तहमा तर्जुमा गरिएको जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिमका रणनीतिहरु आधारमा गाउँपालिका तहका जलवायु अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनिकरणका रणनीतिहरु तर्जुमा गरिएका थिए । तर्जुमा गरिएका रणनीतिहरुको आधारमा स्थानिय अनुकूलनका उपायहरुको पुनः पहिचान, प्राथमिकीकरण र छनोट गरिएका थिए । छनोट भएका अनुकूलनका उपायहरुलाई योजना र बजेट तर्जुमा गर्दै स्थानिय कार्ययोजनाको तयारी गरिएको थियो ।

१ दिन सम्म सञ्चालन भएको गोष्ठीको अन्तमा अनुकूलन कार्ययोजनालाई चालू वर्षका कार्यक्रमहरुमा र आगामी वर्षको वार्षिक योजनामा एकीकृत गर्दै लैजाने र गाउँपालिकाबाट तर्जुमा गरिने आवधीक योजनाको अनुसूचीमा राख्ने समेत छलफल तथा प्रतिबद्धता गाउँपालिका प्रमुख र अन्य जनप्रतिनिधीहरुबाट भएको थियो ।

स्थानिय अनुकूलन तर्जुमाका प्रक्रिया तथा विधिलाई सक्षिप्तरुपमा चित्र १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र १ : स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका विधि तथा प्रक्रियाहरु

१.२.३ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमाका सीमाहरु

स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रियाका सीमाहरु निम्न रहेका छन् ।

- गाउँपालिका तहको जलवायु जोखिम तथा संकटासन्नता सम्बन्धि आवश्यक तथ्याङ्कहरुको उपलब्धता नहुँदा स्थानिय व्यक्ति तथा जानिफकारहरुको अनुभव र धारणाहरु संलग्न गरिएका छन् ।
- गाउँपालिकामा विकासका आधारभुत पूर्वाधारहरुको पहुँच नभएकोले विकास र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनलाई छुट्याउन कठिन भएको हुदाँ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा गर्ने प्रक्रियामा विकासका कार्यहरु समेत माग भएका छन् । स्थानियहरुका सवै विकासका सवै आवश्यकताहरुलाई कार्ययोजनामा समावेश भएका छैनन् ।
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका विषयमा स्थानिय सरोकारवालाहरुको बुझाईको फरक र न्यून भएकोले ती विषयमा साभ्भा बुझाई र सचेतना अभिवृद्धीका लागि धेरै समय छुट्याउनु परेकोले संकटासन्नता र अनुकूलन उपायहरु छनोटमा सामूहिक छलफल कम भएको ।
- कोभिड-१९ माहामारीले गर्दा स्थानिय योजना तर्जुमा अनुकूलन कार्ययोजना तर्जुमा प्रक्रिया समयमा नै सम्पन्न गर्न असहज भएकोले केहि अनुकूलनका कार्यहरु चालू वर्षका वार्षिक योजनामा समेत संलग्न भएका छन् ।

१.३ गा.पा.को पृष्ठभूमी

१.३.१ गा.पा.को सामान्य जानकारी

जुम्ला जिल्लाका ८ वटा स्थानिय तहहरु मध्ये तिला गा.पा. एक हो । यस गा.पा.मा ९ वटा वडाहरु छन् । यस तिला गा.पा. साविकका गा.वि.स.हरु रारालिही, कुँडारी, घोडेमहादेव र मालिका ठाँटा मिलेर पालिका बनेको छ । यस गा.पा.को

उत्तरमा हिमा गा.पा., पूर्वमा तातोपानी, पश्चिम र दक्षिणमा कालिकोट जिल्लासँग सिमाना जोडिएको छ । यसको कुल क्षेत्रफल १७५.४९ वर्ग कि. मि. रहेको छ ।

१.३.२ जनसंख्या

जनगणना २०६८ अनुसार यस गा.पा.को जनसंख्या ८२४१ (५१.२७%) पुरुष र ७८३४ (४८.७३%) महिला गरी जम्मा १६०७५ देखिन्छ । यस गा.पा.मा जम्मा ८९५ घरधुरी छन् । यस गा.पा.मा मुख्य गरि क्षेत्री, ठकुरी, दलितमा कामी र दमाई लगायतका जातजातीहरूको बसोवास रहेको छ ।

१.३.३ आर्थिक सामाजिक एवं मानवीय अवस्था (शिक्षा, स्वास्थ्य र मानवस्रोत)

तिला गा.पा.को प्रमुख जिविकोपार्जनको स्रोत भनेको कृषि रहेको छ । कृषिमा निर्भरता भए पनि विभिन्न रोग किरा, प्रकोप तथा खडेरीका कारण न्यून उत्पादन हुनेहुदाँ यस क्षेत्र खाद्य असुरक्षामा रहेका छन् । यहाँको आयआर्जनको प्रमुख स्रोत भनेको ज्याला मजदुरी तथा विभिन्न सार्वजनिक निर्माणका आयोजनाहरूमा काम गर्ने, छिमेकी मुलुक भारतमा काम तथा व्यापार व्यवसाय गर्ने र वैदेशिक रोजगारबाट आएको रेमिटान्स नै हो । विदेश जाने क्रम युवाहरूमा दिन प्रति दिन बढ्दो रहेको छ । संचार सुविधाका साधनहरूमा यस गाविसमा ६८.०९% को मोबाइल सेवामा पहुँचको अवस्थामा छ । गा.पा.को साक्षरता दर अनुसार यस गा.पा.मा गरिवीको दर ४९ प्रतिशत रहेको छ भने प्रति व्यक्ति आमदानी रु. १००७ (एक हजार सात रुपैया मात्र) रहेको छ । यस गा.पा.को खाद्यान्न उत्पादन ७०८०.१७ मेघा टन, फलफुल उत्पादन ६११.३८ मेघा टन, मासु १४००.२ मेघा टन र दुध २२८३९ मेघा टन रहेको छ । कृषि अन्तर्गत यहाँका अधिकांश भू-भागमा गहुँ, मकै, तोरी र मुसुरोको खेती गरिन्छ भने नगदे वाली अन्तर्गत अदुवा र बेसार खेती गरिन्छ । तरकारी वालीमा विशेष गरी आलु, काउली, बन्दा, सिमी, बोडी, भान्टा, भटमास, गोलभेंडा, टिमुर र प्याज आदिको खेती गरिन्छ । फलफूलमा यहाँ छिटफुट रुपमा स्याउ, सुन्तला, मौसम, कागती खेती गरिन्छ । पशुपालनको हकमा भैसी, गाई र बाख्रापालन गरिन्छ । कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा व्यापारिक केन्द्रको अभावले यहाँ उत्पादित वस्तुहरूले उचित मुल्य पाउन सकेका छैनन् ।

गा.पा.को कुल साक्षरता दर हेर्दा ४८.९१ प्रतिशत रहेको छ जसमा महिला ३५.४६ प्रतिशत र पुरुष ६२.०९ प्रतिशत रहेको छ जवकि जुम्ला जिल्लाको साक्षरता दर ५५ प्रतिशत रहेको छ । तिला गा.पा.मा २८ वटा विभिन्न तहका विद्यालय र ४ वटा बाल विकास केन्द्र रहेको छ । विद्यालयको संख्या सन्तोषजनक रहेता पनि विद्यालयको भौतिक पूर्वाधारहरू (कक्षाकोठा, शौचालय, खानेपानी, खेलमैदान, टेबल, फर्निचर, पुस्तकालय आदि) कमजोर रहेको छ यसका साथै विद्यालयमा आवश्यकता अनुसार दरवन्दी, विषयगत शिक्षकको कमीका कारण पठनपाठन तथा गुणस्तरीय शिक्षा हासिल गर्न कठिनाई भएको पाईन्छ ।

यस गा.पा.मा ५ वटा स्वास्थ्य चौकी र एउटा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई रहेको छ जसबाट त्यहाँका जनताले स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गरिरहेको छन् । यस पालिकाको प्रमुख रोग भनेको फाडापखाला र निमोनिया मुख्य रोगको रुपमा छ । सन्तुलित आहारको कमीले यस गा.पा. पनि बालबालिकालाई पनि प्रतक्ष्य असर देखिरहेको छ जसमा बाल कुपोषण दर ३.४९ प्रतिशत रहेको छ ।

खानेपानी तथा सरसफाईको दृष्टिकोणमा यो वडाका ९७.१७ % घरधुरीले स्वच्छ खानेपानी पाइरहेको छन् । यस तिला गा.पा.मा ९३.१७ % घरमा साधारण शौचालय छ, फल्स भएको शौचालय १.४९ % को घरमा छ भने ४.५८ % को घरमा शौचालय उपलब्ध नभएको देखिन्छ ।

गाउँपालिकामा विभिन्न संघ संस्थाहरू क्रियाशिल रहेका छन् र यी संस्थाहरूले सामुदायिक विकास तथा पूर्वाधार निर्माण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउदै आईरहेका छन् । मुख्यगरी स्वास्थ्य, सरसफाई, कृषि, शिक्षा, पूर्वाधार निर्माण, क्षमता विकास आदि क्षेत्रमा संघ संस्थाहरूले आर्थिक तथा भौतिक सहयोग गर्दै आईरहेका छन् । यस पालिकामा कार्यरत क्रियाशिल गैर-सरकारी संस्थाहरूमा किर्डाक नेपाल, सेडा नेपाल, कास्टा नेपाल, सर्वोदय नेपाल, एक्सन वर्क नेपाल, एम. डि. आइ-

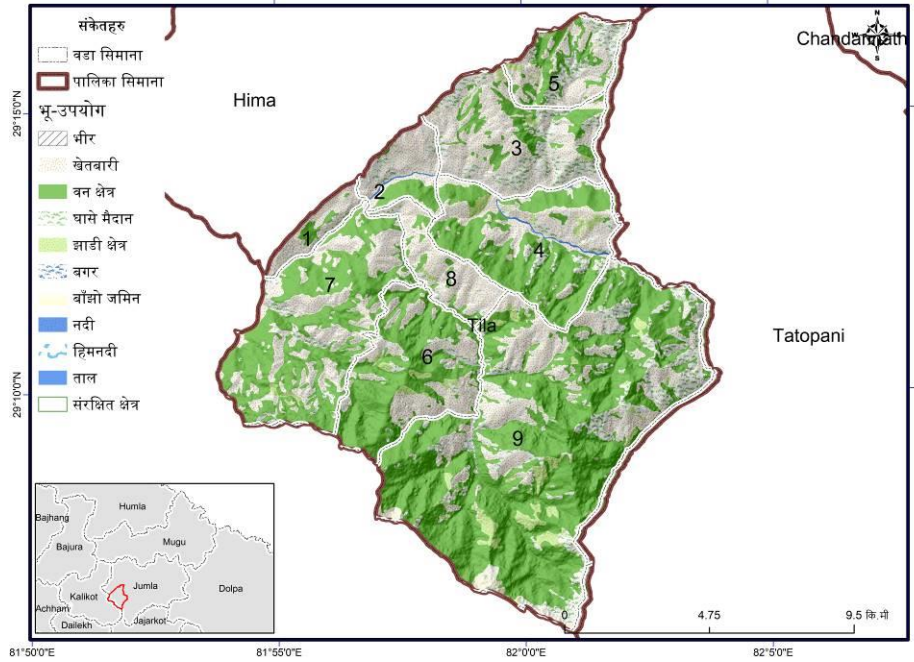
नेपाल, डि. एन. एफ- नेपाल, डेयाड नेपाल, पेस नेपाल, विश्व खाद्य कार्यक्रम र बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम लगायतका रहेका छन् । स्थानिय स्तरमा विभिन्न सहकारी संस्थाहरु, कृषक समूह, आमा समूह, सामुदायिक तथा कबुलियत वन समूहहरु, युवा क्लव, बाल क्लवहरु आदिले पालिका भित्र विभिन्न विकास निर्माण, जनचेतना अभिवृद्धि र क्षमता विकासका कार्यमा सहयोग गर्दै आएका छन् ।

१.३.४ प्राकृतिक श्रोतको अवस्था

यस पालिकाको कुल क्षेत्रफल १७५.४९ वर्ग कि.मी मध्ये २१६९.४३ हेक्टर वनक्षेत्र रहेको छ । यस पालिकामा ३३.४ % क्षेत्र वन र ५०.५ % कृषि क्षेत्रले ढाकेको छ (श्रोत : यस गा.पा. जम्मा १३ वटा सामुदायिक वन रहेका छन् । यी सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरुले १०८४.१ हेक्टर वनको संरक्षण तथा उपयोग गरिरहेका छन् । वनक्षेत्रले ओगटेको क्षेत्र हेर्दा जंगल र झाडी गरि करिव ४२ प्रतिशत, खर्क वा चरण क्षेत्र ६.६ प्रतिशत रहेको छ । अझै पनि धेरै राष्ट्रिय वनको भाग सामुदायिक वनमा हस्तान्तरण हुन बाकि छ । यस गा.पा.को तल्लो भागमा सल्लो को बाहुल्यता छ भने केहि मात्रामा साल का प्रजाति पनि पाइने गरेको त्यसै गरी माथिल्लो भागमा बाँफ, रयज, खसु, फलाट, कटुसको बाहुल्यता छ । यसका पाखनवेद, लौठे सल्ला, देवदार, गुँरास, अवाला, उत्तिस, ओखर, पांगर, काफल, काउलो मलेदो, खिरो र लालिगुराँस लगाउतका रुख प्रजातिहरु पाइन्छन् भने धाइरो, लामपाते, डिमुर, कानेमौवा, कनिकि र चिन्ने जस्ता प्रजाति का वुट्यानहरु पाइन्छन् ।

भू-उपयोग नक्सा (तिला गाउँपालिका, जुम्ला जिल्ला, कर्णाली प्रदेश)

जडिबुटीहरुमा चुत्रो, दालचिनि, टिमुर, समायो, तिते, सुनाखरी, शिल्पु र कुटकी आदि प्रजाति पाइन्छन् । त्यसैगरी यस क्षेत्रमा रातो पाण्डा, रतुवा, चितुवा, भालु, घोरल, बँदेल, डाँफे, मुनाल, कालिज, बाँदर, स्याल, बनविरालो, दुम्सी, ओत, वनबिरालो, कालिज, ढुकुर, जुरेली, न्याउली चरी, लामपुच्छे, काग, चिल, हलेंसी, कोइरालो, फिस्टेचरा, लाटोकोसेरा, चोखुरा, भ्याकुरा, भंगरी, फिस्टे जस्ता वन्यजन्तु तथा पंक्षीहरु पाइन्छन् ।

चित्र २ : तिला गा.पा.को भूउपयोग नक्सा

स्रोत : नापी विभाग, २०७८

१.३.५ उर्जाको अवस्था

यस गा.पा.का घरघुरीहरु खाना पकाउनको लागि ईन्धनको रुपमा प्राय दाउराको प्रयोग गरिन्छ । उज्यालोको लागि मुख्य रुपमा यहाँका ५५.४३% घरघुरीहरुले साना जलविद्युत, ०.९२ % ले मट्टिटेल र ४२.५५ % ले सोलार प्रयोग गर्दै आएको छन् । तथा सोलारको प्रयोग गर्ने गर्दछन् । यस तिला गा.पा.मा ९९.२ प्रतिशतले खानापकाउन दाउराको उपयोग गर्ने गरेको छन्, ०.०४ प्रतिशतले गोबर ग्याँस र एल.पि.जि ग्याँस ०.७६ प्रतिशतले प्रयोग गर्ने गरेको पाइएको छ । यस

गा.पा.को वडा नं. १, २, ३, ४ र ५ मा लघु जलविद्युत आयोजना रहेको छ जस्तै रारालिदी लघु जलविद्युत आयोजना, भेरीखोला लघु जलविद्युत आयोजना, थापागाउँ वायु उर्जा र नुवाकोट लघु जलविद्युत आयोजना रहेका छन् ।

१.३.६ भौतिक पूर्वाधार तथा सामुदायिक विकास

यस गा.पा.मा कालोपत्रे १० कि.मी, ग्राभेल ६ कि.मी र कच्ची २७१ कि.मी रहेको छ । यस गा.पा. भित्र कालोपत्रे १० कि.मी सडक रहेको कर्णाली राजमार्ग अन्तर्गत बस, जीप, मोटरसाइकल संचालन हुने गरेको छ । यस गा.पा. क्षेत्रमा रहेको कर्णाली राजमार्ग भएर लामो तथा छोटो दुरीका सार्वजनिक यातायात सञ्चालन भएको देखिन्छ । यहाँ रहेका सडक खण्ड मध्ये सबैभन्दा लामो भेरी खोला सडकको करिब १५० किलोमिटर लामो रहेको छ । यस गा.पा.को मुख्य सडक कर्णाली राजमार्ग, पञ्चग्रामिण सडक, भेरी खोला सडक, आदि रहेको छ ।

यस क्षेत्रमा वर्षैभरी र मौसमी गरी १४ वटा सिंचाइ पूर्वाधारबाट करिब ६८२ हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुविधा पुगेको देखिन्छ । यस्तो सुबिधाबाट ३२२७ घरपरिवार लाभान्वित रहेका छन् । आयोजनागत रुपमा सिंचाइको स्थाल, किसिम, माध्यम, उपलब्धता, सिंचित जमिन तथा लाभान्वित घरधुरी सम्बन्धी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ । तिला गा.पा.को पाश्वर्चित्र अनुसार ११ वटा सिंचाई कुलोहरु निर्माण भएका छन् । सिंचाई कुलोको विवरणलाई तालिका १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: तिला गा.पा.मा भएका सिंचाई कुलोको विवरण

सिंचाई सुविधा वा आयोजनाको नाम	वडा नम्बर	सिंचाईको किसिम	स्रोतको विवरण		सिंचाईको उपलब्धता	सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	लाभान्वित घरधुरी
			इकाई	परिमाण			
ठाडो कुलो सिंचाई	१	कुलो	किमी	४	वर्षै भरी	६०	२४०
बाघदुला सिंचाई	२	कुलो	किमी	५	वर्षै भरी	४०	२१५
पुरु सिंचाई	२	कुलो	किमी	६	वर्षै भरी	३५	२१५
दुवाला कुलो	३	कुलो	किमी	२	वर्षै भरी	३५	१३५
सेरी कुला	३	कुलो	किमी	३	वर्षै भरी	१७५	८००
खोट कुलो	३	कुलो	किमी	२.५	वर्षै भरी	७५	२०५
ऐरेनी कुलो	४	कुलो	किमी	५	वर्षै भरी	८५	२५०
सिम्काटना कुलो	५	कुलो	किमी	१	वर्षै भरी	५०	३००
मूल कुलो	५	कुलो	किमी	०.६	वर्षै भरी	७५	४००

सिंचाई सुविधा वा आयोजनाको नाम	वडा नम्बर	सिंचाईको किसिम	स्रोतको विवरण		सिंचाईको उपलब्धता	सिंचित क्षेत्र (हेक्टर)	लाभान्वित घरधुरी
			इकाई	परिमाण			
पारीवन सिंचाई	७	कुलो	किमी	४	मौसमी	१०	८३
भिन्नवन सिंचाई	७	कुलो	किमी	३	मौसमी	१०	७७
सिलाजुदेखि मायासाँघु सिंचाई	८	कुलो	मी	०.८	मौसमी	१२	१५०
बालचौर सिंचाई	८	कुलो	मी	०.४	मौसमी	५	५०
लाहनयाडी सिंचाई	८	कुलो	मी	०.९	मौसमी	१५	१०७
जम्मा						६८२	३२२७

परिच्छेद २ : जलवायु परिवर्तनको अबस्था

२.१ जलवायु परिवर्तनको क्रम र परिदृश्य विश्लेषण (Climate Change Trend and Scenario Analysis)

२.१.१ मौसमी पात्रो

विगत ३० वर्षको अन्तरालमा स्थानिय स्तरमा जलवायुमा आएका परिवर्तनहरूको जानकारी प्राप्त गर्न यो विधिको प्रयोग गरिएको थियो । यस विधिको छलफलमा समुदायका ज्येष्ठ नागरिक, बुद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूको सहभागिता रहेको थियो । यसै विधिको प्रयोग गरी समुदायस्तरमा जलवायु परिवर्तनको कारणले वालीचक्र, वनस्पति प्रजातिहरूको

जीवनचक्र/व्यवहार, प्रकोपको स्वरूप लगायत अन्य विभिन्न क्षेत्रहरूमा आएका/देखिएका परिवर्तनहरूको जानकारी समेत प्राप्त गरिएको थियो ।

मौसमी पात्रोको विश्लेषण गर्दा स्थानिय स्तरमा जाडोको समयावधि घट्दै गएको, गर्मीका दिनहरू लम्बिएको र तुलनात्मक रूपमा तातोपना बढेको पाइएको छ । मनसुनी तथा हिउँदे वर्षाको समयावधि, मात्रा र तौर तरिकामा

फेरबदल आएको देखिन्छ । पहिलेको तुलनामा वर्षात्को अवधि कम भएको तर वर्षा हुँदा एक्कासि हुने र एकै पटक ठूलो मात्रामा वर्षा हुने गरेको देखिन्छ ।

यहाँका बासिन्दाको अनुसार असिना पर्ने समयावधिमा खासै परिवर्तन देखिएको छैन तर एकै चोटी धेरै असिना पर्ने र त्यसले जनधन तथा अन्नवालीमा धेरै क्षति गर्ने गरेको छ । त्यसैगरी गर्मीका दिनहरू बढेको र पानी पर्ने समयमा फेरबदल भएको कारणले गर्दा खेतिपाती गर्ने समयमा पनि हेरफेर भएको देखिन्छ । यहाँका प्रमुख वालीहरू सिमि र गहुँ लगाउँने समयावधिमा पहिलेको तुलनामा परिवर्तन आएको छ ।

यसरी जलवायुमा आएको परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर कृषिमा मात्र नभई मानव स्वास्थ्य लगायत पानीका मुहानहरू, वन तथा जैविक विविधतामा समेत परेको देखिन्छ । यस प्रकारका परिवर्तनहरूले स्थानिय बासिन्दाहरूको जीविकोपार्जनमा प्रत्यक्ष असर पार्नुका साथै उनीहरूको दैनिकीलाई थप चुनौतीपूर्ण बनाएको देखिन्छ । सहभागीतामूलक तरिकाबाट तयार गरिएको मौसमी पात्रो अनुसूची- १ मा राखिएको छ ।

२.१.२ जलवायु तथ्यांक

तिला गा.पा. भौगोलिक तथा जलवायुको हिसाबले विविधता रहेको छ । तिला गा.पा. जलवायुको हिसाबले विविध छ । यस क्षेत्रमा उष्णकटिबंधिय जलवायु र सबअलपाईन जलवायु रहेको पाइन्छ ।

उष्णकटिबंधिय जलवायु

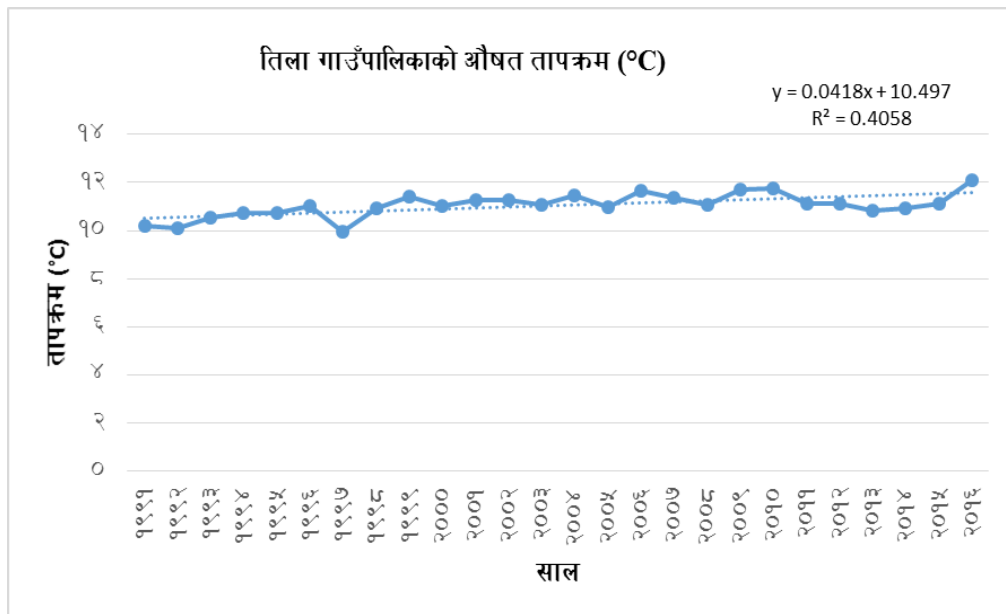
यि क्षेत्रको उष्णकटिबंधिय जलवायुले १२०० मीटर देखि १८०० मिटर सम्मको उचाई प्रतिनिधित्व गर्दछ ।

सबअलपाईन जलवायु

यहाँको सबअलपाईन जलवायु २३०० मिटरको उचाईमा पाईन्छ । यि क्षेत्रमा प्रयाप्त मात्रामा हिउँ पर्ने गर्दछ । यस मौसममा निलो पाइन र शंकुधारी जंगलको मुल प्रजाती लगायत अन्य सहयोगी शंकुधारी प्रजाती हरु देवदार ,धुपि पाईन्छ ।

तापक्रम:

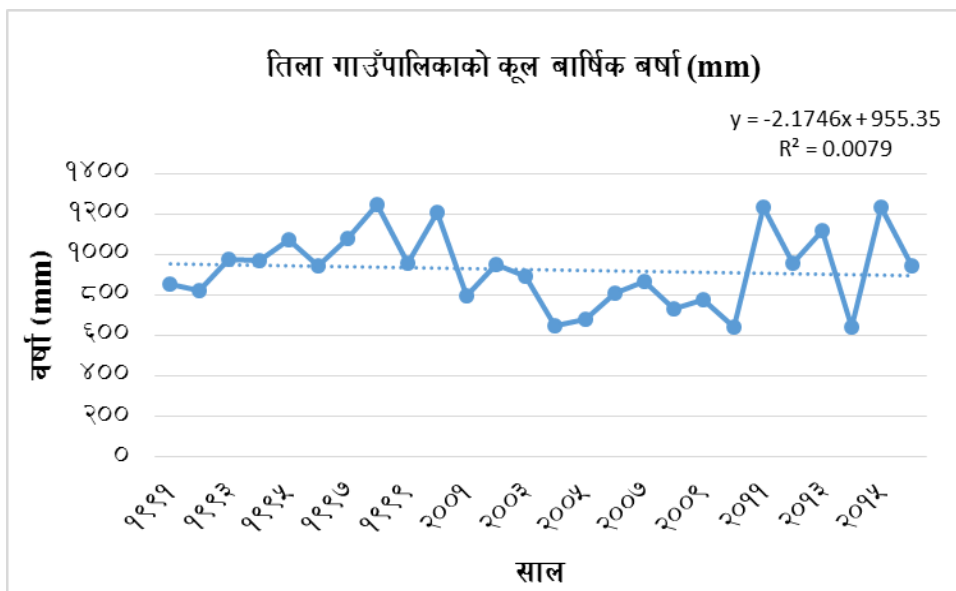
विश्व बैंकको <https://climateknowledgeportal.worldbank> वाट सन् १९९० देखि २०१६ तापक्रमको सूचना तथा तथ्यांकहरू डाउनलोड गरि तापक्रमको विश्लेषण गर्दा औसत तापक्रम १०.४९७ डिग्री सेल्सियस रहेको देखिन्छ । यो अवधीमा तथ्यांकहरूलाई विश्लेषण गर्दा वार्षिक औषत वृद्धि दर ०.०४१८ डिग्री सेल्सियस रहेको छ, जुने समग्र नेपालको तापक्रम वृद्धिदर (०.०५६ डिग्री सेल्सियस) भन्दा कम रहेको देखिन्छ ।

चित्र ३: तिला गा.पा.को वार्षिक औषत तापक्रम

वर्षा :

विश्व बैंकको <https://climateknowledgeportal.worldbank> बाट सन् १९९० देखि २०१६ सम्मको वर्षाको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा औसत वार्षिक वर्षा ९५५.३५ मिली मिटर देखिन्छ । यस तथ्यांक अनुसार वर्षाको वार्षिक वृद्धिदर ०.००७९ प्रतिशत रहेको छ । वर्षाको क्रमलाई विश्लेषण गर्दा सन् केहि वर्षहरूमा औषत भन्दा बढी वर्षाहरु भएको देखिन्छ । केहि वर्षहरूमा सन् १९९८, २०००, २०११ र २०१३ मा अत्याधिक वर्षाहरु भएको देखिन्छ । यसरी नै हरेक सालको वर्षा स्वरुप पनि समान देखिदैन ।

चित्र ४: तिला गा.पा.को कूल वार्षिक वर्षा

तापक्रम र वर्षाको भविष्यको परिदृष्य

विश्व बैंकको <https://climateknowledgeportal.worldbank> को मोडल cesm1_cam5 प्राप्त भएको सूचना तथा तथ्यांकहरूलाई विश्लेषण गर्दा सन् २०२० देखि २०३९ सम्ममा न्यून उत्सर्जन भएको अवस्थामा (RCP low 2.6) १.१२६ डिग्री सेल्सियस वृद्धि हुने देखिएको छ भने सोही अवधीमा सन् २०२१ देखि २०३९ उच्च उत्सर्जन भएको अवस्थामा (RCP low 8.5) १.२२५ डिग्री सेल्सियस वृद्धि हुने देखाएको छ । तापक्रम वृद्धिले गर्दा रोगकीरामा वृद्धि हुने, चीसो ठाँउमा कृषि क्षेत्र विस्तार हुन सक्ने, पानीको उपलब्धतामा कमी आउने, विरुवाहरूको फुल फुल्ने, फल पाक्ने समयमा परिवर्तन हुने र होचो स्थानमा भएका विरुवा जीवजन्तुहरू तथा कितपतंग अग्लो स्थान तर्फ विस्तार हुन सक्नेछ ।

यसरी नै सोही मोडल अनुसार न्यून उत्सर्जनको अवस्थामा (RCP low 2.6) प्रक्षेपित कूल वर्षामा ३०८.९० मी.मी वढी वर्षा हुने र उच्च उत्सर्जनको अवस्थामा (RCP low 8.5) ५१३.७६ मी.मी वढी वर्षा हुने देखाएको छ । अत्याधिक पानी पर्ने र पानी पर्ने दिनहरू कम हुने हुदाँ वाढी, पहिरो प्रकोपहरू वृद्धि, माटो वग्ने, वालीहरू नष्ट हुने, पानीको गुणस्तर खस्कने तथा भौतिक संरचनाहरूको क्षति हुने देखिन्छ । यो मोडलबाट दिएको परिदृष्य मौसमी पात्रो विधिबाट स्थानियहरूले गरेको प्रक्षेपणसंग मेल खाएको देखिन्छ । वर्षा र तापक्रमको भविष्यको अवस्थालाई तालिका ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २: वर्षा र तापक्रमको भविष्यको परिदृश्य

क्र.सं.	विवरण	RCP 2.6		RCP 8.5	
		२०२०-२०३९	२०४०-२०५९	२०२०-२०३९	२०४०-२०५९
१	प्रक्षेपित कूल वर्षामा हुने परिवर्तन (mm)	३०८.९०	२६५.६५	५१३.७६	३७४.३०
२	प्रक्षेपित औषत वार्षिक तापक्रम हुने परिवर्तन (°C)	१.१२६	१.४१४	१.२२५	२.४७८

जुम्ला जिल्लाको भविष्यमा वर्षा तथा तापक्रममा हुनसक्ने परिवर्तनको परिदृष्य (Climate Scenarios)

नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालयले २०७५ सालमा तयार गरेको जलवायुको परिवर्तित अवस्था वा परिदृष्यको प्रतिवेदन अनुसार जुम्ला जिल्लामा आगामी वर्ष तथा दशकमा वर्षाको मात्रामा बढोत्तरी आउने अर्थात् बि. सं. २०७३ देखि २१०२ सम्म RCP 4.5 पद्धती अनुसार -०.३२ प्रतिशत र RCP 8.5 अनुसार ५.९९ प्रतिशतले बढ्ने देखाएको छ । साथै बि सं. २०७३ देखि २१०२ सम्ममा, जुम्ला जिल्लामा करीब ०.९२ डिग्री सेन्टिग्रेडसम्म तापक्रम बढ्ने आँकलन गरेको छ भने यदि विश्वले निकै कम हरित गृह ग्याँस उत्सर्जन कम गर्ने बाटो अवलम्बन गरेमा जुम्ला जिल्लामा तापक्रम वृद्धि १.६७ डिग्री सेन्टिग्रेडसम्म बढ्ने प्रक्षेपण गरेको छ । त्यसैगरि, वर्षाको मात्रा बढेता पनि वर्षाका दिनहरू घट्ने, गर्मीका दिनहरू बढ्ने र चिसोको दिन र रात घट्ने आँकलन गरिएको छ । जुम्ला जिल्लाको भविष्यमा वर्षा तथा तापक्रममा हुनसक्ने परिवर्तनको परिदृष्य (Climate Scenarios) हरूलाई तलका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३ : जुम्ला जिल्लाको भविष्यको तापक्रम र वर्षाको परिदृष्य

क्र.सं.	विवरण	RCP 4.5		RCP 8.5	
		२०७३-२१०२	२०९३-२१२२	२०७३-२१०२	२०९३-२१२२
१	वर्षामा परिवर्तन (%)परिवर्तन	-०.३२	६.९९	५.९९	१२.२६
२	तापक्रममा परिवर्तन (°C)	०.९२	१.३२	१.६७	१.०६

(क) वर्षामा हुनसक्ने परिवर्तन (Change in Precipitation Indices)

तालिका ४: जुम्ला जिल्लामा वर्षामा हुन सक्ने परिवर्तनको परिदृश्य

क्र.सं.	जलवायु परिवर्तनका सूचकहरू (Climate Indices)	RCP 4.5		RCP 8.5	
		२०७३-२१०२	२०९३-२१२२	२०७३-२१०२	२०९३-२१२२
(क) वर्षामा हुनसक्ने परिवर्तन (Change in Precipitation Indices)					
१	धेरै ओसिलो दिनहरूमा परिवर्तन (P95) (%)	-३.८४	९.२४	११.७५	१७.५३
२	विषम ओसिलो दिनहरूमा परिवर्तन (P99) (%)	१४.७३	३५.६८	२४.०८	५३.९२
३	वर्षाका दिनहरूमा परिवर्तन (%)	-१.८१	-१.५०	-१.१०	-०.४४
४	निरन्तर सुख्खा हुने दिनहरूमा परिवर्तन (%)	६.९७	०.७८	-५.२४	-५.९६
५	निरन्तर ओसिलो हुने दिनहरूमा परिवर्तन (%)	-०.४६	१.९२	०.४२	२.२४

(स्रोत : नेपालको जलवायु परिवर्तनको अवस्था, NAP Formulation Process 2017)

ख) तापक्रममा हुनसक्ने परिवर्तन (Change in Temperature Indices)

तालिका ५: जुम्ला जिल्लामा तापक्रममा हुन सक्ने परिवर्तनका परिदृश्य

क्र.सं.	जलवायु परिवर्तनका सूचकहरू (Climate Indices)	RCP 4.5		RCP 8.5	
		२०७३-२१०२	२०९३-२१२२	२०७३-२१०२	२०९३-२१२२
(ख) तापक्रममा हुनसक्ने परिवर्तन (Change in Temperature Indices)					
१	गर्मी दिनहरूमा परिवर्तन (%)	६.१८	८.२३	५.२६	८.७६
२	गर्मी रातहरूमा परिवर्तन (%)	६.५९	९.५४	८.१२	११.३७
३	चिसो दिनहरूमा परिवर्तन (%)	-४.७४	-६.१७	-५.१४	-६.८२
४	चिसो रातहरूमा परिवर्तन (%)	-४.५३	-५.७०	-५.४६	-७.२७
५	Change in Warm Spell Duration Index (WSDI) (%)	९८.९९	१२९.६६	१०८.९६	१६८.३९
६	Change in Cold Spell Duration Index (CSDI)	-५७.८९	-६८.१०	-७१.९३	-९०.८४

२.२ संकटासन्नता, जोखिम, क्षति तथा असर (प्रकोपबाट सृजित विपद्को असर, प्रभाव, क्षति नोक्सानीको विश्लेषण)

२.२.१ प्रकोपको ऐतिहासिक समयरेखा

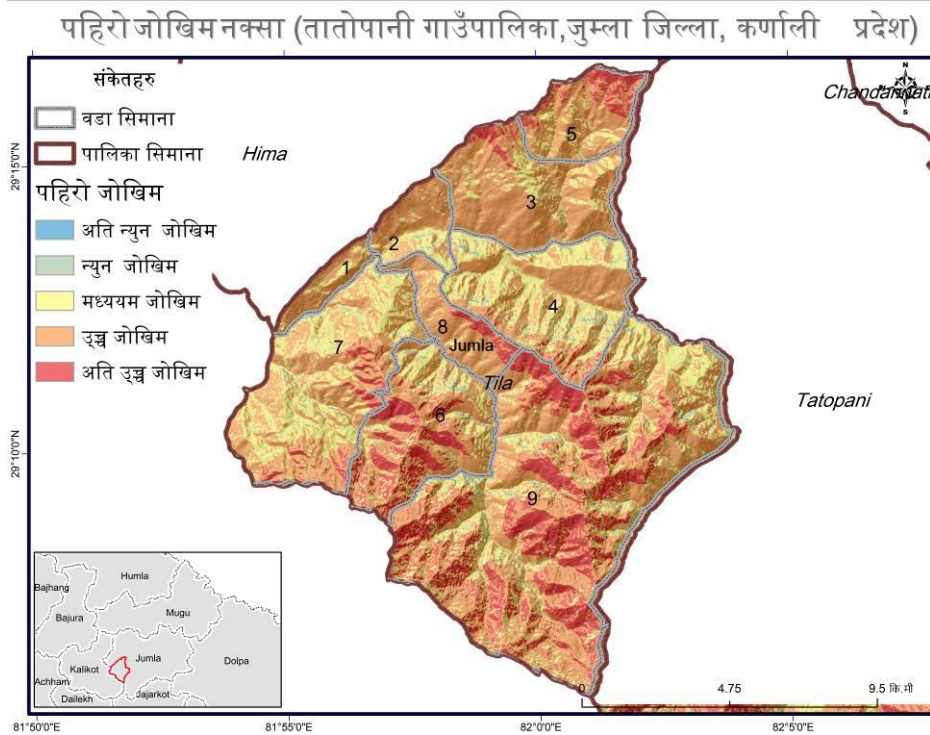
विगत ३० वर्षको अन्तरालमा यस तिला गा.पा. वडा नं. १ देखि ९ सम्म मा घटेका विभिन्न प्रकोपहरूको विश्लेषण ऐतिहासिक समय रेखाको माध्यमबाट गाउँका जेष्ठ नागरिक, वृद्धिजीवी तथा जानिफकारहरूसँग छलफल गरी तयार गरिएको थियो । यस विधिबाट प्राप्त भएको सूचनाको आधारमा गा.पा.मा रहेको जलवायु जन्य प्रकोप तथा जोखिमहरू

मध्ये मुख्य जोखिम तथा प्रकोप र यसबाट भएको असर तथा प्रभावहरु र यस प्रकोपको पुनरावृद्धी, कठोरताहरुलाई तल विश्लेषण गरिएको छ ।

क. जोखिम : पहिरो तथा भू-क्षय

यस गाउँपालिकाको मुख्य प्रकोपहरु मध्ये पहिरो तथा भू-क्षय एक रहेको छ । पहिरोबाट खेतीयोग्य जमीन, बस्ती तथा घरहरु, खानेपानीको संरचनाहरु, सामुदायिक पूर्वाधारहरु तथा अन्य प्राकृतिक स्रोतहरु अधिक संकटासन्न रहेको देखिन्छ । ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण अनुसार पहिरोको कारणले विगत ३० वर्षमा पानी घट्टहरु, खेतीयोग्य जमिनहरु, नीजी घरहरुमा क्षति तथा मानिसहरु विस्थापित, तथा विद्यालय र खानेपानीको संरचनामा क्षति पुऱ्याएको देखिन्छ । यसरी नै धेरै गाईवस्तुहरु र एक जना मानिसको तथा एक जना मानिसलाई पहिरोले बगाउँको देखिन्छ ।

भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट तयार गरिएको पहिरो जोखिम नक्सा अनुसार गाउँपालिका अधिकांश क्षेत्रहरु भू-क्षय तथा पहिरोको हिसाबले अति उच्च, उच्च र मध्यम जोखिममा रहेको देखिन्छ । गाउँपालिकामा भौतिक पूर्वाधारहरु निर्माण गर्दा पहिरोको जोखिमलाई ख्याल गर्दै उत्थानशिलताको लागि विशेष ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ । भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट तयार गरिएको पहिरो जोखिम नक्सालाई चित्र ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ । यसरी नै ऐतिहासिक समयरेखाको विधिबाट बढागतरुपमा विगतको वर्षमा गएको पहिरोका घटनाहरुलाई अनुसूची ३ मा प्रस्तुत गरिएका छन् ।

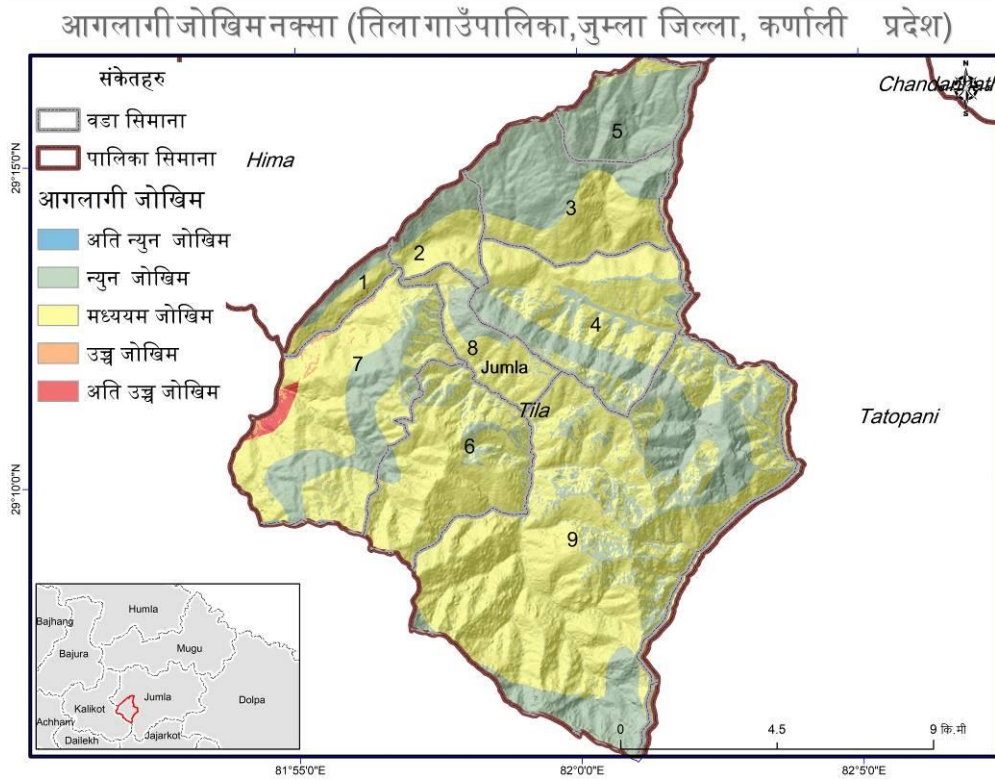

चित्र ५: तिला गा.पा.मा पहिरो जोखिम नक्सा

ख. जोखिम : आगलागी

यस गाउँपालिकामा आगलागीका घटनाहरु प्राकृतिक एवं मानवीय कारणहरुबाट हुने गरेको छ । खडेरीको कारणले वन जंगल सुख्खा हुदा आगलागीको घटनामा तीव्रता आएको अनुभव स्थानिय समुदायका रहेको छ । आगलागीबाट विशेष गरि वन तथा वन पैदावारहरु, खेतिबाली, बसोबास गर्ने घरहरु र पशुपक्षिहरुलाई प्रत्यक्ष रुपमा असर परेको, बढि संम्बेदनशिल तथा संकटासन्न भएको देखिन्छ । ऐतिहासिक समयरेखा प्राप्त सूचनालाई विश्लेषण गर्दा पछिल्लो समयमा आगलागीका घटनाहरु दोहोरी रहेको देखिन्छ । आगलागीका कारण वनहरुको वन पैदावारहरु नष्ट भएको, जंगली जनावर तथा चराचुरुङ्गीहरुको बासस्थानमा क्षति भएको, घर, मन्दिर पुल जस्ता संरचनाहरु नष्ट भएको, पशुचौपायाहरु तथा जंगली जनावरको जलेर मृत्यु भएको, मानिसहरुको जलेर मृत्यु भएको तथा अन्नवालीहरु जलेर नष्ट भएको देखिन्छ ।

भौगोलिक सूचना प्रणाली अनुरूप तयार गरिएको आगलागी जोखिम नक्साले पनि गाउँपालिकाको वडा नं.७ को केहि भू-भागहरु आगलागीको अति उच्च र उच्च जोखिममा रहेको देखाएको छ । धेरै जसो भुभागहरु आगलागीको मध्ययम तथा न्यून जोखिममा रहेको देखिन्छ । ऐतिहासिक समय रेखा विधिबाट संकलन गरिएका आगलागीका घटनाहरु र सो घटनाले पारेका असर तथा प्रभावहरुलाई अनुसूची ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

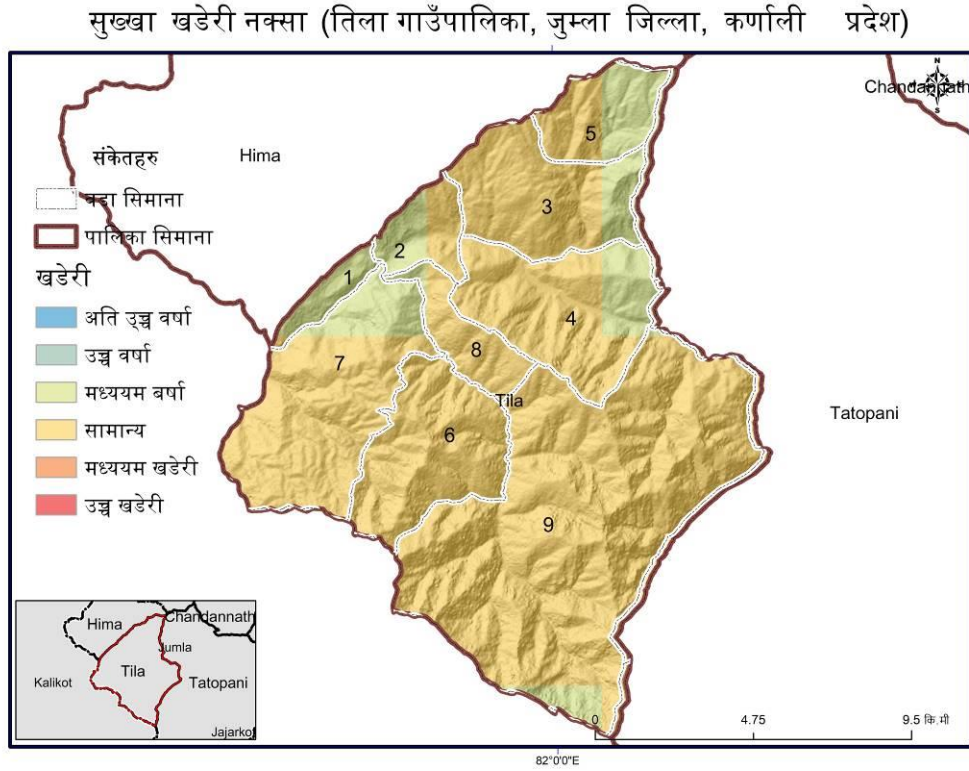

चित्र ६: तिला गा.पा.मा आगलागी जोखिम नक्सा

घ. जोखिम : खडेरी

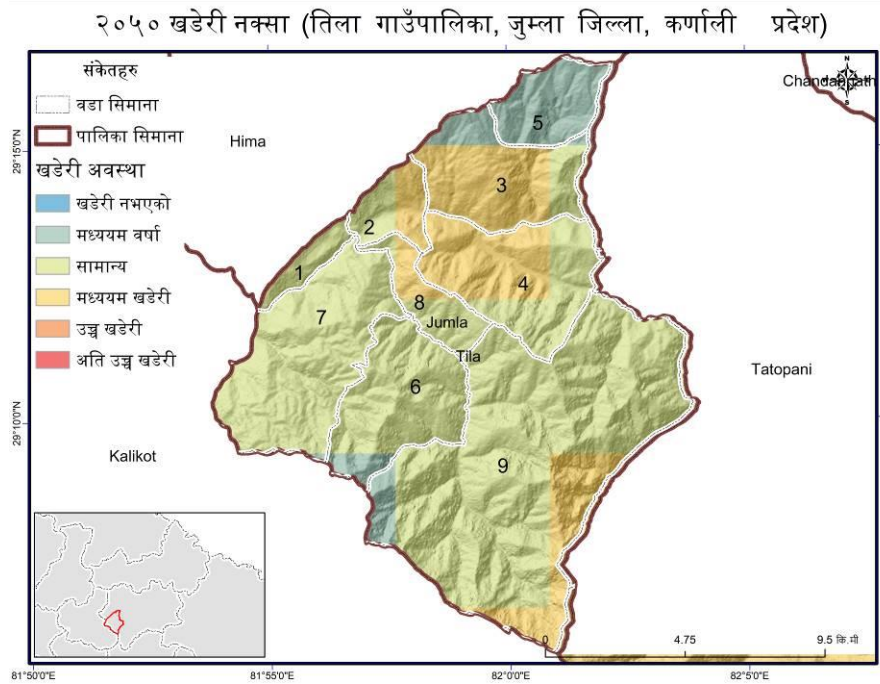
यस गा.पा.मा देखिएका प्रकोपहरु मध्ये खडेरीले पुऱ्याएको असर तुलनिए छ । ऐतिहासिक समयरेखाको विश्लेषण गर्दा यस गा.पा.मा खडेरीको प्रकोप उच्च तथा निरन्तर देखिन्छ । २०४० साल पश्चात खडेरी पुर्नवृद्धि छिटो हुन थालेको तथा खडेरीको अवधी भन भन लामो हुने गरेको स्थानियहरुको अनुभव रहेको छ । खडेरीको कारणले गर्दा पानी मूहानहरु सुकेको, पानीको अभावमा वन्यजन्तुहरुको मृत्यु भएको, वन पैदावारहरु न्यून हुदै गएको, कृषि उत्पादन कम भई खाद्यसंकट तथा भोकमरी भएका, रोगकिराको प्रकोप बढेको, घाँस उत्पादनका कमि आएको र खडेरीकै कारण मानिसको मृत्यु समेत भएको देखिन्छ । समग्रमा खडेरीले प्राकृतिक स्रोत, कृषि प्रणाली तथा जैविक विधिघतामा असर तथा प्रभाव पारिरहेको देखिन्छ ।

भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट तयार गरिएको खडेरीको जोखिम नक्सा अनुसार गा.पा. पनि मध्ययम तथा सामान्य खडेरीका क्षेत्रहरु उच्च देखिन्छ । तुलानात्मकरूपमा वडा नं १ मा अन्य वडाहरु भन्दा खडेरी अवस्था उच्च देखिन्छ त्यस्तै वडा नं. २, ३, ४, ५ र ९ को केही भागमा खडेरीको असर मध्ययम स्तरको देखिन्छ ।

चित्र ७: तिला गा.पा.मा विद्यमान खडेरीको जोखिम नक्सा

यसरी नै सोही प्रक्रियाबाट तयार गरिएको सन् २०५० को खडेरीको अवस्था हेर्दा यस गा.पा.मा खडेरीको घटनामा कमि आउने र वडा नं. २, ३, ४, ८ र ९ को केही भौगोलिक क्षेत्रहरुमा मध्ययम खडेरी हुने र अन्य क्षेत्रहरु खडेरीको असर सामान्य हुने देखाएको छ । विगतका वर्षहरुमा यस गा.पा.का वडाहरुमा भएका खडेरीका घटनाहरु, त्यसका वारम्भारता र खडेरीले ल्याएका असर तथा प्रभावहरुलाई अनुसूची ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र ८: तिला गा.पा.मा सन् २०५० मा हुने खडेरीको परिदृश्य नक्सा

यस तिला गाउँपालिकामा माथि उल्लेखित मुख्य प्रकोपहरु बाहेक असिना तथा हावाहुरी, बालीमा रोगकीरा, महामारी, बाढी, र चट्याङ्ग जस्ता जलवायु परिवर्तनका कारणबाट हुने प्रकोपहरु रहेका छन् ।

असिनाको प्रकोप बढ्दो क्रममा र निरन्तर रहेको देखिन्छ । असिनाले स्याउका फुलहरु भार्ने, कृषि बाली नष्ट गर्ने र गाईवस्तुहरु मार्ने, जंगलमा बोट विरुवामा क्षति गर्ने गरेको देखिन्छ । खानेपानीहरुको पहुँचमा वृद्धि, मानिसहरुमा व्यक्तिगत तथा घरयासी सरसफाईमा आएको सचेतना, आनीबानीमा आएको परिवर्तन र स्थानिय स्तरमा स्वास्थ्यको क्षेत्रमा भएको सेवा बिस्तारले गर्दा महामारी क्रम घटेको अनुभव स्थानियहरुको छ । बाली तथा पशुपक्षिमा लाग्ने रोग तथा किराहरुको कारण खाद्यन्न उत्पादनमा कमी हुनका साथै खाद्य असुरक्षाहरु बढाएको देखिन्छ । चट्याङ्गको घटनामा पनि बृद्धि भएको र चट्याङ्गले जनधनमा पुऱ्याउने क्षतिमा बृद्धि भएको छ । गाउँपालिकामा भएका असिना, हावाहुरी बाढि, चट्याङ्ग लगायतका प्रकोपका घटनाहरु र सो घटना स्थानिय स्तरमा गरेका असर तथा प्रभावहरुलाई वडागत रुपमा अनुसूची ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.२.२ प्रकोपहरुको जोडागत स्तरीकरण :

वडागत रुपमा समयरेखा विधिबाट पहिचान भएका जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमहरुलाई गाउँपालिका तहमा जोडागत स्तरीकरण विधिबाट समग्र विश्लेषण तथा स्तरीकरण गरिएको थियो । स्तरीकरण क्रममा प्रकोपले स्थानिय स्रोत, साधन, जीविकोपार्जन आदिमा पारेको प्रभाव तथा असरहरुको स्तर, प्रकोपको बारम्बारता (पुनरावृद्धि) एवं गर्भियता आदि ध्यान दिदै प्रकोपहरुले पारेको असर तथा प्रभावहरु तुलानात्मक विश्लेषण गरि प्रकोपको स्तरीकरण गरिएको थियो । यस विधिबाट गरिएको विश्लेषण अनुसार खडेरी पहिलो स्तरमा रहेको छ, रोगकिराको प्रकोप दोस्रो र आगलागी तेस्रो स्तरमा रहेको छ । यसरी नै बाढिको प्रकोप चौथो, असिनाको प्राकोप पाँचौं, महामारी (मानिसमा) छैटौं स्तरमा रहेको छ । असिना तथा हावाहुरी सातौंमा, बाढी आठौंमा र मिचाहभार नवौं स्तरमा रहेको छ । गा.पा.ले आफ्नो योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्दा खडेरी, रोग किरा र आगलागी लगायतका प्रकोप तथा जोखिमहरुलाई ध्यान दिदै यसबाट उत्थानशील हुने किसिमका योजना तथा कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्नुपर्ने देखिन्छ । प्रकोप जोडागत स्तरीकरणलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६: प्रकोपको जोडागत स्तरीकरण

प्रकोप	बाढी	पहिरो	खडेरी	आगलागी	अशिना	महामारी	रोगकिरा	प्रकोप स्तर
बाढि	*	बाढि	खडेरी	आगलागी	बाढि	बाढि	रोगकिरा	४
पहिरो	*	*	खडेरी	आगलागी	अशिना	महामारी	रोगकिरा	७
खडेरी	*	*	*	खडेरी	खडेरी	खडेरी	खडेरी	१
आगलागी	*	*	*	*	आगलागी	आगलागी	रोगकिरा	३
अशिना	*	*	*	*	*	महामारी	रोगकिरा	५
महामारी	*	*	*	*	*	*	रोगकिरा	६
रोगकिरा	*	*	*	*	*	*	*	२
जम्मा	४	१	७	५	५	३	६	

२.२.३ जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदाय पहिचान

जलवायुजन्य प्रकोपको असर व्यक्ति, परिवार र समुदायको अनुकूलन क्षमतामा निर्भर हुने हुदाँ प्रकोपहरूले फरक फरक उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्था अनुसार फरक फरक प्रभाव पारेको हुन्छ । यस विधिको प्रयोग गरी यस गाउँपालिकामा भएका जलवायुजन्य प्रकोपहरूको असर तथा प्रभावबाट कुन उमेर समूह, लिङ्ग, जातजाति, आर्थिक र सामाजिक अवस्थाका समुदायहरू तुलानात्मकरूपमा बढी प्रभावित हुन्छन् भन्ने विश्लेषण गरिएको थियो । विश्लेषणबाट समग्रमा लैंगिक हिसावमा महिला, उमेर समूहमा जेष्ठ नागरीक तथा बालबालिकाहरू, सामाजिक समूहमा एकल महिला तथा अपांगता भएको समुदायका सदस्यहरू तुलानात्मकरूपमा उच्च प्रभावित हुने देखिएको छ भने जातिगत रूपमा दलितहरू अन्य जातिका भन्दा उच्च प्रभावित एवं संकटासन्न हुने गरेको देखिएको छ । यस विधिको प्रयोगले गाउँपालिकामा रहेको लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरणको स्थितीको समेत उजागर गर्न मद्दत गरेको छ । यसरी यी उच्च प्रभावित समूह तथा वर्गहरूलाई अनुकूलन कार्ययोजनाले कसरी सम्बोधन गर्न सकिन्छ भन्ने साझा बुझाई बनाउन पनि सहयोग पुगेको थियो ।

तालिका ७: जलवायु परिवर्तनबाट प्रभावित समूह, लिंग तथा समुदायको पहिचान

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरू	स्थान वडा	प्रकोपबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग														
			उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
			बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न/P1	विपन्न/P2	मध्यम वर्ग /P3	सम्पन्न वर्ग /P4	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	ब्राह्मण क्षेत्री	अन्य
खडेरी	गदाँ पानी मूहानहरू सुकेको, पानीको अभावमा वन्यजन्तुहरूको मृत्यु भएको, वन पैदावारहरू न्यून हुदै गएको, कृषि उत्पादन कम भई खाद्यसंकट तथा भोकमरी भएका, रोगकिराको प्रकोप बढेको, घाँस उत्पादनका कमि आएको र खडेरीकै कारण मानिसको मृत्यु समेत भएको	वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६, ७, र ८	****	*	**	**	****	***	****	***	**	*	****	***	****	***	
पहिरो	पानी घट्टहरू, खेतीयोग्य जमिनहरू बगाउँको, निजी घरहरूमा क्षति	वडा नं. ४,	****	*	**	**	***	**	****	***	**	*	****	***	***	***	

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरु	स्थान वडा	प्रकोपबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग														
			उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
			बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न/P1	विपन्न/P2	मध्यम वर्ग /P3	सम्पन्न वर्ग /P4	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	ब्राह्मण क्षेत्री	अन्य
	तथा मानिसहरु विस्थापित, तथा विद्यालय र खानेपानीको संरचनामा क्षति पुऱ्याएको, मानिसको मृत्यु भएको	९, ७, ६		*		**								*			
बाढी	भौतिक पूर्वाधारहरु (घर, बाटो, घट्ट आदि) को क्षति हुदाँ आधारभूत सेवा पहुँचमा कमी, कृषिजन्य वस्तुहरु तथा खेतियोग्य जमीन बगाउँका, मानिसको तथा गाईबस्तुको मृत्यु भएको ।	सवै वडाहरु	*****	*	**	**	***	**	*****	***	**	*	*****	***	*	***	**
महामारी	भाडापखल, हैजा बाट मानवीय क्षति भएको, मानिसहरु विरामी भएको ।	सवै वडाहरु	*****	*	**	**	***	***	*****	***	**	**	*****	***	*****	***	
आगलागी	वनहरुको वन पैदावरहरु नष्ट भएको, जंगली जनावर तथा चराचुरुङ्गीहरुको बासस्थानमा क्षति भएको, घर, मन्दिर पुल जस्ता संरचनाहरु नष्ट भएको, पशुचौपायाहरु तथा जंगली जनावरको जलेर मृत्यु भएको, मानिसहरुको जलेर मृत्यु भएको तथा अन्नवालीहरु जलेर नष्ट भएको	सवै वडाहरु	*****	*	**	**	***	***	*****	***	**	**	*****	***	*****	***	

प्रकोप	प्रकोपका असर तथा प्रभावहरु	स्थान वडा	प्रकोपबाट प्रभावित संकटासन्नता वर्ग														
			उमेर समूह				लिंग		आर्थिक स्तर				सामाजिक स्तर		जातजाति		
			बालबालिका	युवा	वयस्क	वृद्धवृद्धा	महिला	पुरुष	अति विपन्न/P1	विपन्न/P2	मध्यम वर्ग /P3	सम्पन्न वर्ग /P4	अपांगता भएका व्यक्ति	एकल महिला	दलित	ब्राह्मण क्षेत्री	अन्य
असिना	अन्न तथा स्याउ खेतिमा क्षति र उत्पादनमा ह्रास, घरपालुवा जनावरहरु क्षति भएको ।	वडा नं. ३, ४, ५, ८ र ९	**	*	**	**	****	****	*****	****	**	*	****	****	*****	****	
रोग किरा	बाली किराले नष्ट पार्दा उब्जनिमा कमी, घाँसका किरा लाग्दा पशुपालनमा असर पुगेको, फलफुल खेतीमा क्षति ।	सवै वडा	**	*	**	**	****	****	*****	****	**	*	****	***	****	**	

नोट : * न्यून संकटासन्न, ** मध्यम संकटासन्न, *** उच्च संकटासन्न र **** अति उच्च संकटासन्न

गाउँपालिकाको समग्र प्रकोप, संकटासन्नता र प्रकोपका प्रभावहरुलाई संक्षिप्त रुपमा जोखिम विश्लेषणको खाँकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

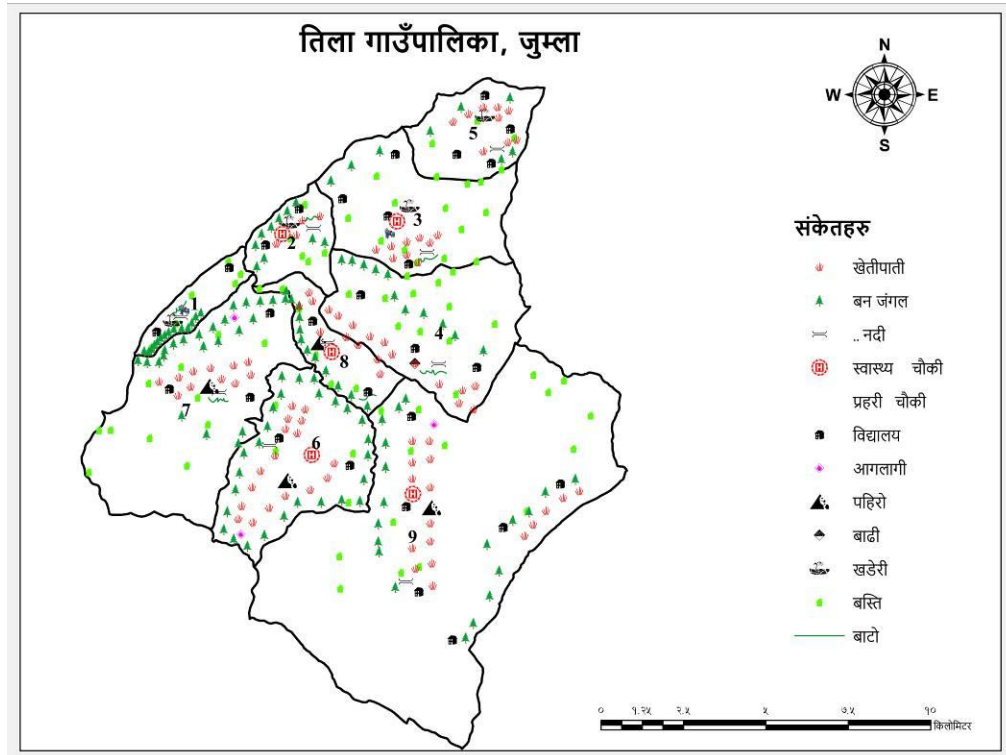
तालिका ८: जोखिम विश्लेषणको खाका

	विद्यमान अवस्था	भविष्यको अवस्था
प्रकोप	<ul style="list-style-type: none"> ❖ रोगकिरा ❖ खडेरी ❖ पहिरो ❖ बाढी ❖ हावाहुरी ❖ आगलागी/वन डढेलो ❖ असिना ❖ महामारी ❖ चट्याड 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कृषि उत्पादन कम हुदै जाने ❖ खडेरी निरन्तर लामो हुदै जाने ❖ पानी पर्ने मात्रा वृद्धि हुने हुदाँ पहिरोको जोखिममा बढ्ने ❖ खेती योग्य जमिन नष्ट हुने र धनजनको क्षति हुने ❖ धनजन र सम्पत्तिमा बढी क्षति गर्ने ❖ जैविक विविधतामा कमी आउने ❖ कृषि र वस्तुमा क्षति ❖ धनजनमा क्षति
संकटासन्नता	<ul style="list-style-type: none"> ❖ कृषक,पशुचौपायाहरु तथा वन्यजन्तुहरु, महिला, बालबालिका तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरु ❖ भौतिक पूर्वाधारहरु: मोटरबबाटबाटो, सिँचाई कुलो, खानेपानीका मुहान तथा संरचनाहरु, गोरेटो तथा घोरेटोबाटबाटो, निजी तथा सार्वजनिक जग्गाहरु ❖ प्राकृतिक स्रोतहरु: सिमसार, व्यक्तिगत तथा सार्वजनिक जग्गाहरु, वन पैदावार तथा जैविक विविधता 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ जैविक विविधताको क्षति हुने । ❖ विपन्नहरुको संकटासन्नता भन् बढ्ने । ❖ कुनै प्रजातीका विरुवा, किरा वा जीव लोप हुने । ❖ सिमसार सुक्दै जाने
जोखिम (प्रभावहरु) Risk (Impacts)	<ul style="list-style-type: none"> ❖ उत्पादनमा कमी ❖ खाद्य सुरक्षामा कमि ❖ बालीमा रोग किराहरुमा वृद्धि भएको ❖ पानीको मुहान सुकेको र पानीको उपलब्धतामा कमी भएको ❖ वन विनास तथा वनको हैसियतमामा कमी ❖ भौतिक पूर्वाधारहरुको क्षति ❖ महिलाहरुको कार्यबोभमा वृद्धि 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ वेरोजगारी ❖ स्रोतहरु माथिको विवाद ❖ खाद्य असुरक्षा तथा कुपोषण ❖ जैविक विविधतामा ह्रास ❖ पानीको उपलब्धतामा कमी ❖ वसाई सराई ❖ वैदेशिक रोजगारी

२.३ जीविकोपार्जन र पारिस्थितिकीय प्रणालीमा जलवायुजन्य प्रकोप र विपद्का जोखिम विश्लेषण र संकटासन्नताको स्तरीकरण

२.३.१ श्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन

वडा तहमा जीविकोपार्जनका लागि स्रोत, साधन र प्रणालीहरु के के छन् ? ती स्रोतहरुमा जलवायुजन्य प्रकोप र जोखिमहरु के के छन् ? भनि सहभागितामूलक स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन विधिबाट विश्लेषण गरिएको थियो । यस अभ्यासबाट वडागत तहका सूचनाहरुको आधारमा गाउँपालिका तहमा संश्लेषण गर्दै मुख्य मुख्य प्रकोप तथा जोखिमहरु उच्च भएका क्षेत्रहरु र ती जोखिमहरूसँग सामाना गर्न उपलब्ध भएको जीविकोपार्जनका स्रोत तथा साधनहरुको पहिचान र ती स्रोतहरुमा प्रकोपहरुले पारेको र पार्न सक्ने असरहरु विश्लेषण गर्दै स्रोत तथा प्रकोप नक्शांकन विधिबाट विश्लेषण गरिएको थियो । यसकालागि गाउँपालिका भौगोलिक सूचना प्रणालीका नक्साहरु प्रयोग गरिएको थियो । यस नक्सा अनुसार वडा नं १, ५ र ३ मा खेति योग्य जमिनहरु रहेको र खडेरीको उच्च जोखिममा रहेका देखिन्छन् भने वडा नं ६, ७, ८ र ९ तुलानात्मकरूपमा पहिरो र आगलागीको उच्च जोखिममा रहेको देखिन्छ । उक्त विश्लेषणबाट प्राप्त भएको सूचनालाई जि.आई. एस. नक्सामा तयार गरि चित्र ९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

चित्र ९: तिला गा.पा. प्रकोप तथा स्रोतहरुको नक्सा

२.३.२ जलवायु परिवर्तन संकटासन्न घरधुरी

क्याप्स-कर्णाली परियोजना कार्यान्वयनको क्रममा सहभागितामूलक विधि अनुसार सबै घरधुरीहरुको जलवायु परिवर्तन संकटासन्नताको स्तरीकरण गरिएको थियो । यसक्रममा समुदाय आफैले तयार गरेको जलवायु परिवर्तन सम्मुखता, संवेदनशीलता र अनुकूलन क्षमता (जीविकोपार्जनका पाँच सम्पत्तिहरु (प्राकृतिक, भौतिक, मानवीय, सामाजिक र आर्थिक सम्पत्ति) साथै जलवायु परिवर्तनजन्य प्रकोपहरुले घरधुरीमा पारेको प्रभावको समेत आधारहरुमा विश्लेषण तथा स्तरीकरण गरेको थियो । घरको उत्पादनले १२ महिना खाना पुग्ने र बिक्री, सरकारी तथा गैरसरकारी सेवामा रोजगारी भएका, र

जलवायुजन्य प्रकोपको न्यून जोखिम भएका र प्रकोपबाट प्रभावित नभएका सम्पन्न घरधुरीलाई, न्यून संकटासन्न घरधुरी (P4) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ९ महिना मात्र खाना पुग्ने र सरकारी सेवामा रोजगारी भएता पनि जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमबाट प्रत्यक्ष प्रभावित घरधुरीलाई मध्यम संकटासन्न घरधुरी (P3) मा राखिएको थियो । त्यसैगरी घरको उत्पादनले ६ महिना भन्दा बढी खाना पुगे तापनि जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित र जोखिमबाट उच्च संकटासन्न घरधुरीलाई (P2) मा राखिएको थियो भने घरको उत्पादनले ३ महिना मात्र खाना पुग्ने र जलवायुजन्य प्रकोपबाट प्रत्यक्ष प्रभावित अति विपन्न घरधुरीलाई अति उच्च संकटासन्न घरधुरी (P1) मा राखिएको थियो । गाउँपालिकाका P1 र P2 मा स्तरीकरण भएका घरधुरीहरूलाई कार्यक्रमबाट उपलब्ध हुने रोजगारीमूलक कार्यमा संलग्न गरिएका छन् । यस सहभागितामूलक विश्लेषण अनुसार अति उच्च संकटासन्न स्तर (P1) मा ४९.७७ प्रतिशत रहेको छ भने २९.८१ प्रतिशत उच्च संकटासन्न स्तर (P2) रहेको देखिन्छ । करिब १४.४० प्रतिशत घरधुरीहरू मध्यम संकटासन्न (P3) र ६.०१ प्रतिशत घरधुरीहरू न्यून संकटासन्न (P4) स्तरमा रहेको पाईएको छ । क्याप्स-कर्णाली परियोजना कार्यान्वयनका वडाहरूको संकटासन्नता स्तरीकरणको विवरण तालिका ९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९: तिला गा.पाको जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सम्पन्नता स्तरीकरण

वडा नं.	घरधुरीगत जलवायु परिवर्तन संवेदनशिल सम्पन्नता स्तर				जम्मा
	अतिउच्च (P1)	उच्च (P2)	मध्यम (P3)	न्यून (P4)	
१	२०६	३३	२२	२५	२८६
२	२३७	४८	३६	१७	३३८
६	५९	९४	४२	१७	२१२
७	१५२	३९	८९	२७	३०७
८	१५५	९०	३५	१०	२९०
९	८६	२३२	३५	१२	३६५
जम्मा	८९५	५३६	२५९	१०८	१७९८
प्रतिशत	४९.७७	२९.८१	१४.४०	६.०१	

आधार: जलवायु परिवर्तन सम्बेदनशिल सहभागितामूलक सम्पन्नता स्तरीकरण, २०७७

२.३.३ वडाहरूको संकटासन्नताको अवस्था स्तरीकरण

सबै विधिहरूको विश्लेषण र छलफल पश्चात वडाहरूको स्तरीकरण गाउँपालिका तहमा जनप्रतिनिधिहरू अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्षहरूको सहभागितामा गरिएको थियो । वडाहरूमा उपलब्ध भएका जीविकोपार्जनका स्रोतहरू (प्राकृतिक, भौतिक, आर्थिक, मानवीय तथा सामाजिक) र वडामा रहेको जलवायु जन्य प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा तुलना गर्दै सबैभन्दा उच्च संकटासन्न वडाहरू निर्धारण गरिएको थियो । जलवायु परिवर्तनको प्रभाव तथा असर एवं अनुकूलनका क्षमताहरूको विश्लेषणका आधारमा वडा नं ६ र ९ अति उच्च जोखिममा रहेको छ । यी वडाहरूमा ठुलो भुभागमा फैलिएको, आधारभूत सेवाहरूको पूर्वाधारहरू (सडक सञ्जाल, सिचाई कुलो) को सुविधा न्यून रहेको र पहिरो, बाढी, जस्ता प्रकोपहरूको उच्च जोखिममा रहेको हुँदा यी वडाहरू जलवायु परिवर्तनको अति उच्च जोखिममा रहेको देखिन्छ । त्यस्तै वडा नं ५ र ७ उच्च जोखिममा रहेको, वडा नं ८ र १ मध्यम जोखिममा रहेको र बाँकी वडाहरू ४, २ र ३ न्यून जोखिममा रहेको देखिएको छ । वडागत स्तरीकरणलाई तालिका १० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०: प्रकोप तथा जोखिमको आधारमा वडा स्तरीकरण

वडा नं	वडा नं. १	वडा नं. २	वडा नं. ३	वडा नं. ४	वडा नं. ५	वडा नं. ६	वडा नं. ७	वडा नं. ८	वडा नं. ९	जम्मा	स्तर
वडा नं. १		१	१	१	५	६	७	८	९	४	६
वडा नं. २			२	४	५	६	७	८	९	२	८
वडा नं. ३				४	५	६	७	८	९	१	९
वडा नं. ४					५	६	७	८	९	३	७
वडा नं. ५						६	५	५	९	७	३
वडा नं. ६							६	६	६	९	१
वडा नं. ७								७	९	६	४
वडा नं. ८									९	५	५
वडा नं. ९										८	२
जम्मा											

तालिका ११: संकटासन्नताका कारण तथा सूचकहरू

साविकको वडा नं.	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरू
२, ३ र ४	न्यून	अन्य वडाहरू जस्तै सबैखाले जलवायु जन्य प्रकोपहरूको असर परिरहेता पनि अन्य वडाहरूको तुलनामा कम असर भएको, जीविकोपार्जनका स्रोतहरू सिचाँई वन तथा खेती योग्य जमिनहरू राम्रो भएको । कर्नाली राजमार्ग तथा अन्य सडक सञ्जाल सँग जोडिएको, साक्षरताको स्तर राम्रो भएको (वडा नं. ४ मा सबै भन्दा उच्च ७३.७७ प्रतिशत रहेको) ।
८ र ९	मध्यम	तुलनात्मक रूपमा अन्य वडाहरू भन्दा जलवायु जन्य प्रकोपहरूको असर कम भएको, भौगोलिक रूपमा सेवा प्रदायक संघ संस्थाहरूबाट सेवाहरू भएको र अन्य आधारभुत

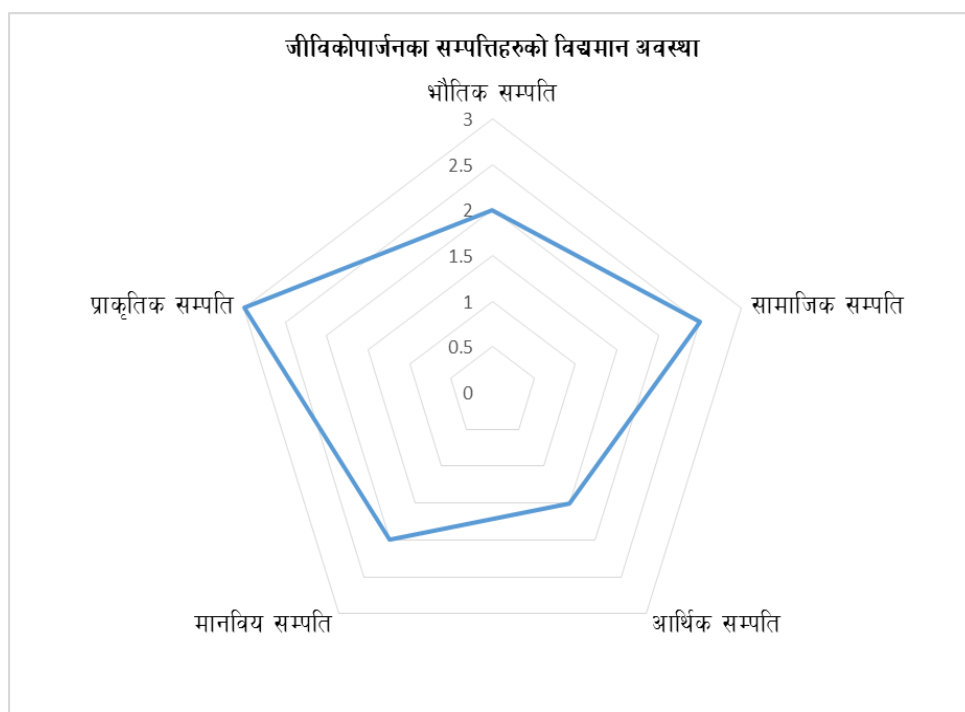
साविकको वडा नं.	संकटासन्नताको स्तर	संकटासन्नताको कारण तथा सूचकहरु
		सेवाहरुको पहुँच ।
५ र ७	उच्च	अन्य वडाहरु भन्दा उच्च जलवायुजन्य प्रकोपहरु बाढी, पहिरो, खडेरीको असर परिरहेको, आधारभुत सेवाहरु वाटो, सिचाँई लगायतका प्राकृतिक स्रोत न्यून भएको, खाद्यान्न उत्पादन कम हुने
६ र ९	अति उच्च	ठुलो भुभागमा फैलिएको, आधारभुत सेवाहरुको पूर्वाधारहरु (सडक सञ्जाल, सिचाँई कुलो) को सुविधा न्यून रहेको र पहिरो, खडेरी, आगलागी, जस्ता प्रकोपहरुको उच्च जोखिममा रहेको ।

परिच्छेद ३ : अनुकूलन क्षमताको विश्लेषण (स्थानिय स्रोत साधन र क्षमता, सुचना र प्रविधिमा पहुँच, आर्थिक सबलता र मानव संसाधन)

संकटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषण प्रतिवेदन, २०७८ अनुसार यस तिला गाउँपालिकाको अनुकूलन क्षमता अति न्यून देखाएको छ। अति न्यून अनुकूलन क्षमता भएका गाउँपालिकाहरु सेवा, स्रोत र साधनहरु न्यून पहुँच र उच्च गरीबीका दर रहेको औल्याएको छ।

३.१ जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विश्लेषण

विद्यमान जीविकोपार्जनका स्रोतहरु, ती स्रोतहरुबाट गाउँपालिकाको तहमा उपलब्ध भई रहेको विभिन्न सेवा, सुविधा तथा वस्तुहरुको अवस्था सन्तोषजनक रुपमा रहेको देखिन्छ। तर यी सेवा तथा सुविधाहरुको गुणस्तर तथा पहुँचहरुमा अभिवृद्धिवृद्धिहुनका साथै सेवा बिस्तारहरु भएको परिदृश्य रहेको छ। स्थानिय सरकारको स्व:लगानी तथा प्रदेश र संघिय सरकारहरु लगायत अन्य निकायहरुको लगानीहरु क्रमश वृद्धि हुदै गएको देखिएको छ। स्थानिय सरकारको पनि ठोस योजनाहरुको तर्जुमा र कार्यान्वयनको आधारमा उपलब्ध जीविकोपार्जनका स्रोत, सेवा र वस्तुहरु उल्लेख्य अभिवृद्धि हुने अनुमान स्थानिय सरकारको रहेको छ। तालिका १२ को उल्लेखिल सूचनामा अधारित भई र जनप्रतिनिधिहरुको सामूहिक छलफल र निर्ष्कर्षको आधारमा जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुलाई ^११-४ स्तरमा अंक प्रदान गरेका थिए। हरेक जीविकोपार्जनका सम्पत्तिमा प्राप्त गरेका अंक अनुरुप विद्यमान जीविकोपार्जनका सम्पत्तिको अवस्थालाई माकुरे जालोमा चित्रण गरिएको छ। यस चित्र १० अनुसार गाउँपालिकाको प्राकृतिक सम्पत्ति र सामाजिक सम्पत्तिको अवस्था सबल देखिन्छ भने, मानवीय सम्पत्ति, आर्थिक सम्पत्ति तथा भौतिक सम्पत्तिहरुको समग्र अवस्था कमजोर देखिन्छ।

चित्र १०: तिला गा.पा.को जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुको विद्यमान अवस्था

गाउँपालिकाका समग्र जीविकोपार्जनका सम्पत्तिहरुलाई तालिका १२ मा विश्लेषण गरि प्रस्तुत गरिएको छ।

^१ १ भन्ना न्यून अवस्था हो भने ४ भन्ना सबल अवस्थालाई जनाईएको छ।

तालिका १२: जीविकोपार्जनका सम्पत्ति तथा श्रोतहरूको विश्लेषण

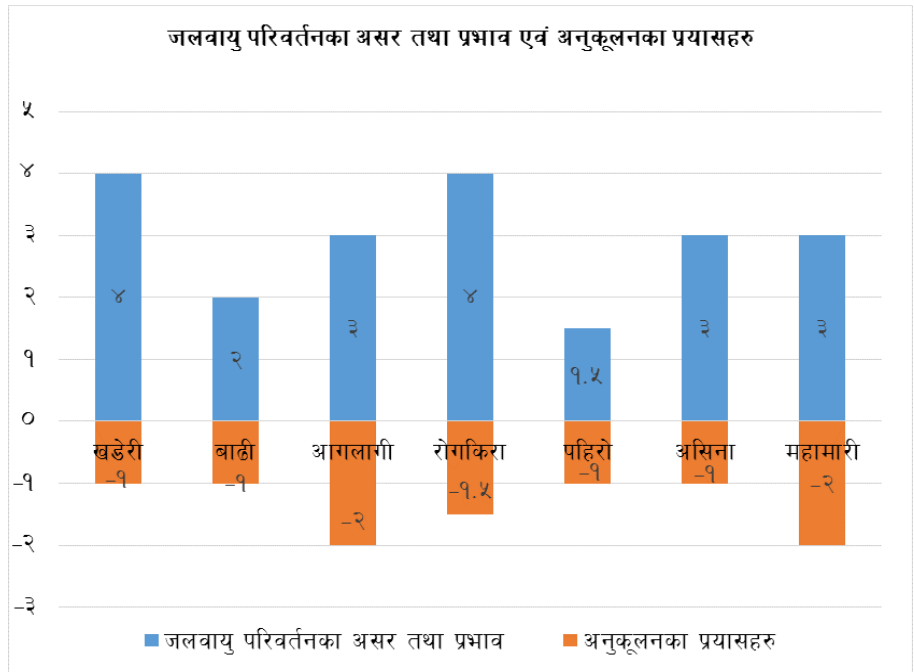
जीविकोपार्जनको सम्पत्ति	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर
प्राकृतिक सम्पत्ति	<ul style="list-style-type: none"> ● कूल क्षेत्रफलको ५०.५ प्रतिशत क्षेत्रमा खेती गरिएको, वनक्षेत्रले ओगटेको क्षेत्र हेर्दा जंगल र झाडी गरि करिव ४२ प्रतिशत, खर्क वा चरण क्षेत्र ६.६ प्रतिशत रहेको ● जैविक विवधताका हिसावले उच्च पर्वतिय चिसो हावापानीमा पाइने जीव तथा वनस्पतिहरूमा यासागुम्बा, गुच्ची च्याउ, कस्तुरी, रेड पाण्डा मुख्य रूपमा रहेका ● सिँचाईको सुविधा नभएकोले ३ महिना मात्र खान पुग्दछ । ● आधुनिक खेती गर्ने,र उन्नत विउबिजनको खेती गर्ने । ● अहिलेको अबस्थामा सानो बत्ती तथा पानी बाट चल्ने घट्ट ,खाने पानी,सिँचाईको समस्या । ● बृक्षारोपण गर्नु पर्ने । ● अहिलेको अबस्थामा जनावरहरु न्यून छन् बन जंगल छैन् । ● अहिलेको अबस्थामा दुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता सामग्रीहरु खेर गैरहेको छ । 	<ul style="list-style-type: none"> ● सिँचाईको सुविधा हुनेछ जसको कारण १ वर्ष सम्म खान पुग्ने अन्न उत्पादा हुनेछ । यसको कारणले आमदानीमा बृद्धी हुनेछ । ● जमिन बाट धेरै फाईदा लिन सक्छौ । ● सहजै दाउरा, घांस, स्याउला, सोत्तर लिन सकिने छ । ● उचित प्रकारले बृक्षारोपण गर्नाले विविध प्रकारका जडीबुटी तथा वन्यजन्तुको बृद्धि हुनेछ । ● जडीबुटी वैधानिक तरिकाले संकलन गरी उपभोक्ताको आर्थिक अवस्था वृद्धि गर्ने । ● आधुनिक घट्ट, खानेपानी, सिँचाई सब सुलभ हुने छ । ● नागम देखी रारा सम्म बृक्षा रोपण गरी पशु बस्तु पालनमा टेवा पुग्नेछ र जसको कारणले आमदानीमा बृद्धी आउने छ । ● सेरी देखी बाईस्थाप्लासम्म गोरेटो बाटो निर्माण,घट्टखोला कुल्लु पुल निर्माण, र ग्याभियन कार्यक्रम । ● पक्क वडा कार्यालय बनानुउने पर्ने र जनचेतनामुलक कार्यक्रम फैलाउने । ● भत्केका भवनहरु पून निर्माण हुनु पर्ने । ● प्रहरी चौकीको भवनहरु पून निर्माण हुनु पर्ने । ● सामुदायिक वनको ऐन नियम अनुसार चल्ने र अभै सुधार गर्दै जर्ने ● सेवा शुल्कलाई वृद्धि गर्ने । ● आगलागी,बन फडानी, खोरीया फडानी, नियन्त्रण गर्ने । ● चोरी निकासिको नियन्त्रण गर्ने,यसको व्याबस्था सम्बन्धि जनचेतना मुलक कार्यक्रम फैलाउने ● हाल अति आबस्यक भनेको राट्रीय निकुञ्जको व्याबस्वथा हुनु पर्ने,जिव जन्तुको सिकार, चोरी निकासिमा रोक लगाउँने ।
भौतिक सम्पत्ति	<ul style="list-style-type: none"> ● २७ मध्ये २० आधारभूत र ७ वटा माध्यमिक विद्यालय रहेका छन् । यी विद्यालयहरूमा अध्ययन गर्ने पूर्व प्राथमिक तहमा ११३७, आधारभूत तहमा ४०२२ र माध्यमिक तहमा २७५१ जना ● कूल २७ वटा विद्यालयहरूमा ४७ पक्की भवन तथा ६४ वटा कच्ची भवन रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ● फनिर्चर तथा अन्य सुविधा सहितको विद्यालयको व्याबस्था हुनु पर्ने । ● वडा बाट सिफारिस, नागरीकता जस्ता अन्य विविध काम काज सुविधा चुस्त र दुरुस्त हुनु पर्ने । ● स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बाट आपत विपद्मा सहज रूपमा सेवा सुबिधा दिनु पर्ने ।

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर
	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालयमा खानेपानीको व्यावस्था छैन । वर्षेभरी र मौसमी गरी १४ वटा सिंचाइ पूर्वाधारबाट करिब ६८२ हेक्टर जमिनमा सिंचाइ सुविधा पुगेको कर्णाली राजमार्ग अन्तर्गत १३ किमि कालो पत्रे सडक रहेको कुल सडक सञ्जालको लम्बाई २६७ किलोमिटर रहेको वडा बाट विविध प्रकारका सेवा सुविधा जनताले प्राप्त गरेका छन् । महिलाका सुत्केरी समस्या, आपत विपद्को समस्या सामाधान भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> प्रहरी सेवा बाट समय समयमा रेख देख गरी उचित सेवा सुबिधा दिलाई रहनुपर्ने । भण्डारण, कोल्ड स्टोर निर्माण, स्याउका विविध परिकार बनाउने मेसिन, काट-छांट गर्ने मेसिन वितरण, जडीबुटी प्रशोधन गर्ने र भण्डारणको व्यावस्था गर्ने । बरथिङ्ग सेन्टमा राम्रो संग सुत्केरी गराउने र भोलीका दिनमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने । सबैलाई पायक पर्ने स्थानमा वडा कार्यालयको व्यावस्थापन गर्ने मठ मन्दिर र सम्पदाहरुको संरक्षण गरि पर्यटन विकास गर्ने । लिफ्ट सिंचाईको व्यावस्था
सामाजिक सम्पत्ति	<ul style="list-style-type: none"> बाह्रै महिना वहने खोलाहरु यस क्षेत्रमा रहेका बृक्षा रोपण , ग्राहा सुधार ,चुलो वितण , शौचालय निर्माण । जनचेतना मुलक तालिम, खुला दिशा मुक्त क्षत्र घोषणा । नागरिकता,बसाई सराईको प्रमाण वितरण गर्ने र मृत्यू दर्ता । अपाङ्ग, आमा समुहलाई राहात वितरण , गर्ने । महिला हिंसा, मदिरा नियन्त्रण, बाल सुधार आदि क्षेत्रमा जनचेतना फैलाउने । सुनौला हजार दिन र पोषण कार्यक्रम सञ्चालन । 	<ul style="list-style-type: none"> ग्राहा सुधार, बृक्षा रोपण, स्याउको नर्षरी, एक घर एक धारा , बत्ती निर्माण, सिंचाईको व्यावस्था वडा बाट सिफारिस, नागरीकता जस्ता अन्य विविध काम काज सुविधा चुस्त र दुरुस्त हुनु पर्ने । स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बाट आपत विपद्मा सहज रुपमा सेवा सुबिधा दिनु पर्ने । प्रहरी सेवा बाट समय समयमा रेख देख गरी उचित सेवा सुबिधा दिलाई रहनुपर्ने पौष्टिक आहारा वितरण । किशोरी तथा महिलाहरुलाई लैङ्गीक समानता सम्बन्धी काम गर्ने । युवा क्लवले गाँउघरमा भएका कुसंस्कारलाई न्यूनिकरण गर्ने । रेडक्रसले जोखिममा परेका व्याक्ती, वस्तीलाई सहयोग गर्ने । भोलिका दिनमा अझ गुणस्तरी प्राविधिक र उच्च शिक्षाको व्यवस्था
मानविय सम्पत्ति	<ul style="list-style-type: none"> जम्मा कुल जनसंख्या : १६०७५, औषत घरपरिवारको आकार ६.१३ र लैगिक अनुपात १०५.२०, ४८.९१ प्रतिशत साक्षर (पुरुषको साक्षरता दर ६२.०९ प्रतिशत र महिलाको ३५.४६ प्रतिशत), पाँच वर्ष मुनिका बालबालिका संख्या १८२१ जना, कुपोषित बालबालिका संख्या ६१ कूल २७ वटा विद्यालयहरुमा कूल ११४ स्वीकृत शिक्षक दरबन्दी रहेकोमा १३३ 	<ul style="list-style-type: none"> विदेशियका युवा, युवतीलाई स्वदेशमा नै रोजगार उपलब्ध गराउन सिपमुलक तालिम उपलब्ध गराउन सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुलाई ध्यानाकर्षण गराउने र वडा कार्यालयलाई उत्प्रेरित गर्ने । निरक्षर जनसंख्यालाई शाक्षर बनाउन शैक्षिक अबस्था बृद्धी गर्ने । उन्नत कृषि व्यावसाय तर्फ क्रियासिल गराई जिवीको पार्जनमा सहयोगे पुऱ्याउने योजना

जीविकोपार्जनको सम्पत्ती	हालको अवस्था र गुणस्तर	भविष्यको अवस्था (परिदृश्य) र गुणस्तर
	<p>शिक्षक र २३ शिक्षिका कार्यरत</p> <ul style="list-style-type: none"> निजामती तर्फ : २०, शिक्षक : ५०, साक्षर : १७००, निरक्षर : ३००, सिकर्मी : ५०, डकर्मी : ५०, इन्जिनियर : ६, डाक्टर : २, प्रहरी विदेश : २००, दलित : २००, वालबालिबा संख्या : ५०० जिविको पार्जन स्रोत कृषि व्यापार व्यावसाय । 	<p>तर्जुमा गर्ने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> तिब्र जनसंख्या बृद्धी नियन्त्रणका उपायाहरु अबलम्बन गर्ने प्रेरित गर्ने । जिविको पार्जनको मुख्य पेशा कृषि लाई उन्नत तथा आधुनिकिकरण गर्ने र व्यावसायमा उन्मुख गराउने । दक्ष जनशक्ती उत्पादनमा विभिन्न निकाय बाट सहयोग पुऱ्याउने । इन्जिनियर, डाक्टर, शिक्षक, र दक्ष ज्यामी को संख्या बढ्नेछ ।
आर्थिक सम्पत्ति	<ul style="list-style-type: none"> नविल बैकले गर्दा नगद मौजदात रकम सुरक्षित भएको छ । समाजसेवी बचत तथा सहकारी संस्था, हिमाली बचत तथा सहकारी संस्था, चन्दननाथ बहुउदशिय सहकारी संस्था तथा पञ्चेश्वर बहुउदशिय सहकारी संस्था ले गाँउमा समुह मार्फत बचत गर्ने परिपाटी शुरुवात भएको । आई. एम.ई (रेमिटेन्स) सेवा सञ्चालन र बचत । कृषि सहकारी संस्था लि. मार्फत कृषकलाई समुह मार्फत बचात गराउन शुरु । तिला को वडा नं. ६,७,८,९, र २ को बिच स्थानमा पर्ने भएकोले र राजमार्ग संग जोडीएको हुनाले, रारा सेरीमा बजार व्यावस्थित भएको । 	<ul style="list-style-type: none"> जीविकोपार्जनको लागि आवश्यक आर्थिक ऋण लगानी सस्तो सुलभ रुपमा जिविको पार्जनमा सहयोग पुऱ्याउने । गाउँ घरमा छरीएर रहेका रकमहरुलाई बृहत समुह मार्फत एकीकृत गर्ने । एक स्थान बाट अर्को स्थानमा सहज रुपमा आई.एम.ई मार्फत सहयोग पुऱ्याउनुका साथै बचत तथा सस्तो ऋण लगानी गर्ने । बजार व्यावसायबाट मुक्ती पाउन र स्तर बृद्धी गर्नको लागि सबै पसलेहरुले सबै सामानहरुको रेट लिस्ट पसलको अगाडी अनीवार्य रुपमा टास्नु पर्ने छ । १०००० जनाले सहकारीमा बचत गर्ने । हाइब्रिड विउहरुको उपलब्ध । ग्रिनहाउसको व्यवस्था त्यसमा पानी हाल्नको लागि पाइप र मलको व्यवस्था किटनासक औषधीको उपलब्धता । सहकारी नभएको वडामा सहकारी स्थापना गरि आर्थिक कारोवार तथा बचत गर्न प्रेरित गर्ने ।

३.२ प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरुको विश्लेषण

यस विधिको प्रयोगबाट प्रकोपको प्रभाव, प्रभावको मुख्य क्षेत्र विश्लेषण गर्नुका साथै प्रकोपसँग जुध्नका लागि गरिने अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण गरिएको थियो । यो विधि प्रयोग गर्दा प्रभावको स्तर र अनुकूलनका प्रयासहरूको स्तर दुबैलाई ०.५ देखि ३ अंक भार दिई विश्लेषण गरिएको थियो जसमा ०.५ भन्नाले न्यून प्रभाव तथा प्रयास र ३ भन्नाले सबैभन्दा उच्च प्रभाव तथा प्रयास भन्ने बुझिन्छ ।

चित्र ११: जलवायु परिवर्तनका असर तथा प्रभाव एवं अनुकूलनका प्रयासहरू

यस विश्लेषणबाट जलवायुजन्य प्रकोप तथा जोखिमका कारणले खेत

तथा बारीहरू बगाउँको, बालीहरू नष्ट गरेकोको कारण खाद्य असुरक्षा बढाएको देखिन्छ । यसरी नै खडेरी तथा आगलागीबाट जैविक विविधतालाई नष्ट गरेको, पानीका स्रोत सुक्नुका साथै उपलब्धतामा कमी भएको, महिला तथा सीमान्तकृत समुदायहरूको कार्यबोझ बढ्नका साथै जीविकोपार्जनमा उच्च प्रभाव पारेको देखिन्छ । भौतिक पूर्वधारहरूको क्षति, पशुचौपायहरूको क्षति तथा घरहरू बगाउँको कारण निकै ठूलो जनधनको क्षति भएको देखिन्छ । यी असर तथा प्रभावसँग तत्कालै सामना गर्ने प्रयासहरू र केहि राहतका कार्यक्रम भएता पनि समुदायको उत्थानशीलताकोलागि व्यवस्थित तथा योजनाबद्धढंगमा स्थानिय सरकार र समुदायहरूबाट सम्बोधनका प्रयासहरू न्यून रहेको देखिन्छ । यो विश्लेषणको आधारमा जनप्रतिनिधि तथा समुदायबाट प्राप्त भएको अंकलाई बल क्षेत्र विश्लेषण (Force Field Analysis) चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ । यस बल क्षेत्र विश्लेषणले गा.पा.मा खडेरीको प्रकोप र सोको असर तथा प्रभावहरू अति उच्च देखाएको छ तर उक्त प्रकोप तथा जोखिमसँग सामना गर्ने अनुकूलनका प्रयासहरू न्यून भएको देखिन्छ । यसरी नै रोगकिराको नकारात्मक असर र प्रभाव पनि अति उच्च देखिएको छ भने सो जोखिम तथा प्रकोपलाई सम्बोधन गर्ने अनुकूलनका प्रयासहरू न्यून देखिन्छ । असिनाको प्रकोप, असर र प्रभाव उच्च भएता पनि अनुकूलनका प्रयासहरू न्यून देखिन्छ । आगलागी र महामारी प्रकोपको असर मध्यम देखिएको र अनुकूलनका प्रयासहरू मध्यम देखिन्छ । पहिरो र बाढीको प्रभाव न्यून भएता पनि आवश्यक अनुकूलनका उपायहरू अपनाइएका देखिदैन । प्रकोपको असर, प्रभाव र अनुकूलनका विश्लेषणको मुख्य अंशलाई तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १३: प्रकोपको अवस्था तथा अनुकूलनका प्रयासहरूको विश्लेषण

प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभाव	स्तर (१-४)	अनुकूलनका प्रयासहरू	स्तर (१-४)
खडेरी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, जलस्रोत तथा	<ul style="list-style-type: none"> पानीको मुहानहरू सुकेकोले खानेपानीको अभाव भइ मानिसलाई पानी खान गाह्रो भएका ९० प्रतिशत बाली 	४	<ul style="list-style-type: none"> बालीको जातमा परिवर्तन गरेर खेती सुरु विभिन्न संघ संस्थाबाट राहातको उपलब्ध सिँचाईको लागी संघ 	१

प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभाव	स्तर (१-४)	अनुकूलनका प्रयासहरू	स्तर (१-४)
	उर्जा, जन स्वास्थ्य, पशु पालन	<p>उत्पादनको कमी भएको, ९५ प्रतिशत अन्न बाली नष्ट तथा रोगकिराले बाली नष्ट गर्दा खाद्यन्नमा संकट तथा भोकमरी ।</p> <ul style="list-style-type: none"> घाँस उत्पादनमा कमि आउदा मलमा कमि भइ उत्पादनमा हास आएको । ३७० वटा पशुचौपायाको मृत्यु तथा आम्दानीको स्रोतमा कमी खडेरीले प्रभावित भई ८६ जनाको मृत्यु । पोषणयुक्त खानेकुराको अभाव र रोगको महामारी भई रोगको प्रकोप बढेको 		<p>संस्थामा निवेदन दिइएको</p> <ul style="list-style-type: none"> सरकार बाट आर्थिक सहयोग, प्रति परिवार १५ के.जी मकै सहयोग, बाहिर बाट घाँस, अन्नपात ल्यायर जिबिको पर्जन गरीएको समुह मार्फत क्षती भएका संरचना पुन निर्माण गरीयो अर्को गाँउमा घाँस किनेर ल्याएको नयाँ पानीको मुलको खोजी 	
पहिरो	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता, बसोबास तथा भौतिक पूर्वाधार	<ul style="list-style-type: none"> पहिरोले २९५ हल खेती योग्य जमिनमा क्षति जमिनको उर्वराशक्तिमा कमि आएकोले प्रत्येक बर्ष उत्पादनमा कमी । पहिरोमा परेर विद्यालयको, व्यक्तिको घर, खानेपानीको संरचना तथा पाइप जस्ता भौतिक संरचनामा क्षति । ४२५० वटा भन्दा धेरै बोट विरुवामा क्षति । पहिरोले अन्न बालि बगाउँदा भोकमारीको अवस्तथा सृजना भएको । पहिरोमा परेर २ जना व्यक्ति तथा ७५२ पशुको मृत्यु भएको । 	१.५	<ul style="list-style-type: none"> लापा र जि.वि.स को सहयोगमा क्षती भएका भौतिक पूर्वाधारहरू पुन निर्माण गरीदिएको र समुदाय मिलेर बृक्षारोपण खेर गयको जग्गा जमिन पून निर्माण गरीयो । 	१
बाढी	वन तथा जैविक विविधता, बसोबास तथा भौतिक पूर्वाधार, कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> वनजंगलको विनास, वन्यजन्तुको लोप भयो । चरिचरण क्षेत्रको विनास । वन तथा जैविक विविधतामा क्षति । जंगली जनावर र विरुवा नष्ट । ६ जनाको मृत्यु भएको । 	२	<ul style="list-style-type: none"> दोस्रो बाली लगाउँने गरीयो समुदायको सहयोग बाट घर, काठको पुल, घट्ट जस्ता संरचना निर्माण नालि काट्ने काम गरे वलियो पर्खाल बनाएको 	१

प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभाव	स्तर (१-४)	अनुकूलनका प्रयासहरू	स्तर (१-४)
		<ul style="list-style-type: none"> १०१७ वटा पशुचौपायाको मृत्यु । करिब ५२५ रोपनी खेतीयोग्य जमिन कटान । वन तथा जैविक विविधतामा क्षति, जंगली जनावर र विरुवा नष्ट । बाटो, काठको पुल, पानी घट्ट, घर जस्ता भौतिक संरचनाको क्षति अन्न बाली बाढिले बगाउँदा खाद्यान्न संकट । 		<ul style="list-style-type: none"> खानेपानीको पाइप मर्मत गरेर धमिलो पानीलाहृ छानेर प्रयोग गरेको कुलो मर्मत, पहिरोले छोपेको भाग मर्मत पहिरो बाढी आउने ठाउँमा तटबन्ध, वृक्षारोपण र ढुङ्गाको गाह्रो लगाउँको वृक्षारोपण जमिन गोडेमेल वन समिति रेखदेख गर्ने सुचना बोर्ड राख्ने विधि निति नियम सरकारबाट आर्थिक, लत्ता कपडा-सहयोग गाँउका समुदाय मिलेर बाढीले वगाउँको जमिन बनाएर खेती गर्न योग्य बनाइएको सबै मिलेर खोर र गोठको निर्माण 	
महामारी	स्वास्थ्य क्षेत्र, मानवीय, आर्थिक क्षेत्र	<ul style="list-style-type: none"> ६४५ जना मानिस तथा को भ्रान्डीपखाला तथा रगतकासीको कारण मृत्यु । गाँउको धेरै मानिस विरामी परेकोले औषधि उपचारमा धेरै धन सकिएको । । 	३	<ul style="list-style-type: none"> माहामारीको समयमा वनजंगलमा बसेर ज्यान जोगाउँको डुन्डी र कुडारी स्वास्थ्य चौकीमा बसेर उपचार प्रशासनमा जानकारी गराएर बाहिरबाट डाक्टर ल्याएर उपचार गरेको पानी उमालेर खाने, छोपेर राख्ने पानिमा ढल निकासको व्यावस्था साबुन पानिले हात मुख मिचिमिचि धुने लुगा कपडा धोएर लगाउँने विहान बेलुका ब्रस गर्ने दिनहु नुहाउने मुहान सफाइ तथा व्यावस्थित गरेको जलस्रोतको नजिक जथाभावि मरेको पशु चौपायहरू फाल्नु गाढ्नु पर्छ भनि जनचेतना 	२

प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभाव	स्तर (१-४)	अनुकूलनका प्रयासहरू	स्तर (१-४)
				<p>कार्यक्रम गरियो</p> <ul style="list-style-type: none"> सरकारबाट प्रतिपरिवार रु ४ हजारका दरले सहयोग भयो मृतक परिवारलाई राहात वितरण 	
आगलागी	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, बसोबास तथा भौतिक पूर्वाधार, वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> ४२ वटा घर जलेर नष्ट, १४ घरमा क्षति । ८ जना व्यक्तिको जलेर मृत्यु । ठुलो वन क्षेत्रमा डडेलो लाग्दा लाखौं बोट विरुवा नष्ट तथा हजारौं जंगली जनावर तथा चराचुरुङ्गिको मृत्यु साथै जंगली जनावर तथा चराचुरुङ्गिको बासस्थान विनास । बनको सबै घाँस जल्दा जनावरहरूलाई चरी चराउ गर्न समस्या । ३-४ लाख नगद जलेर नष्ट । डडेलो र आगलागीले हजारौं कुइन्टल अन्न बाली नष्ट । मन्दिर, काठे पुल, खानेपानीको पाइप जस्ता भौतिक संरचनामा क्षति । ५१४ पशुचौपायाको मृत्यु । 	३	<ul style="list-style-type: none"> गाउँ घरका मानिसले सहयोग गरेर फेरी घर निर्माण गरेको, सरकारबाट रु ४०रुपैया क्षतिपूर्ति उपलब्ध । काठको पूल समुदाय मिलेर बनाएको बृक्षारोपण गरेको आगो नियन्त्रण, सापटी सर-सहयो, र क्षती भएका संरचनाहरू पुन निर्माण रेडक्रसले पाल दिएको, सबै गाँउले मिलेर क्षती भएका भौतिक पूर्वाधारहरू पुन निर्माण गरीएको घर निर्माणमा समुदायमा सहयोग मठ मन्दिरको पुन निर्माण 	२

प्रकोप	प्रकोपले प्रभाव पारेको मुख्य क्षेत्र	असर तथा प्रभाव	स्तर (१-४)	अनुकूलनका प्रयासहरू	स्तर (१-४)
असिना	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता	<ul style="list-style-type: none"> असिनाले वाली पूर्णरूपमा नोक्सानी गर्दा खानपिनमा समस्या । असिनाले स्याउ खेतीमा क्षति । असिनाको असरले ९ जनाको मृत्यु गाई गोरु ३०-३५ वटाको मृत्यु । वन जंगलमा क्षती । 	३	<ul style="list-style-type: none"> सुर्खेत बाट दैनिक उपभोगका सर-सामान ल्यायर दैनिकी चलाईएको गा.वि.समा सिफारीस दिने काम भयो अनि प्रहरीमा मुचुल्का उठाउने काम भया गा.पा.बाट राहत वितरण आधुनिक खेती प्राणाली प्रविधिको प्रयोग 	१
रोगकिरा	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	<ul style="list-style-type: none"> मकै, गहुँ, सिमि, मकै, खुर्सानी तथा अनतरकारी खेतीमा किराले उत्पादनमा कमी । स्थानिय बिउविजन नष्ट हुदा अन्य गाँउ बाट बिउ विजन ल्याउन परेको । स्याउमा किरा लागेकोले उत्पादनमा क्षति । 	४	<ul style="list-style-type: none"> किरालाई मार्न खेतमा आगो लगाउंको कृषि प्राविधिको सल्लाह अनुसार उन्नत विउविजन लगाउंन सुरु रोग किरा विरुद्ध लड्ने जैविक औषधिको प्रयोग गरेर किराहरु लागेमा स्थानिय जडिबुटी औषधि, घरेलु किटनासक औषधीको वनाएर (गहुँत, खरानी, बोजो, गुइयापाती, ओखरको पात)आदि मिसायर छर्किने स्याउ लाई किरा लागेमा हातमा पन्जा लगाउंर किराहरु मेर्न गरेको उन्नत विउ -विजनको प्रयोग 	१.५

परिच्छेद ४ : अनुकूलन र विपद् जोखिम न्यूनीकरणको रणनीति

- जलवायु परिवर्तन अनुकूलित उपयुक्त वीउविजन, प्रविधि र उन्नत नश्लको प्रवर्द्धनले गर्दा पशु व्यवसाय तथा कृषि उत्पादनमा बृद्धि भई खाद्य सुरक्षा बढेको हुनेछ ।

- सिंचाई कुलोहरूको निर्माण, स्तरोन्नती र साना तथा पानी किफायती सिंचाई प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन गर्ने र हिँउ पोखरी र पानी किफायती सिंचाई प्रविधिहरूको प्रवर्द्धन र बिस्तार गरिने छ ।
- जलवायुजन्य जोखिमबाट प्रभावित भिरालो र हैसियत कम भएको वन क्षेत्र र नदी उकास जमिनहरूमा कृषि वन प्रवर्द्धन तथा विकास गरिनेछ ।
- विपन्न तथा संकटासन्न घरधुरी, समूह तथा वर्गहरूको वैकल्पिक आमदानी र खाद्य सुरक्षाको सुनिश्चता गर्न जलवायु उत्थानशील जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरू (फलफुल खेती, रैथाने बाली खेती कृषि वन, घरबगेचा कार्यक्रम) तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गरिने छ ।
- पहिरो तथा बाढीको जोखिम क्षेत्रहरू पहिचान गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाइने छ ।
- भूमिगत जलस्रोतको पुर्नभरण एवं बहुउपयोगका निम्ती वर्षातको पानी संकलन गर्ने पोखरीहरू निर्माण गरिनेछ ।
- पर्यटन तथा कृषि व्यवसायलाई भरपर्दो र सुरक्षित बनाउन पर्यटक र कृषकहरूलाई लक्षित गरि मौसमी सूचना प्रणाली स्थापना तथा मौसमी सूचना प्रसारण गरिनेछ ।
- वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा भ्रार तथा बोटविरुवाहरू (भडहरू) को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि संचालन गरिने छ ।
- जलवायु उत्थानसिल भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण गरि दिगो र भरपर्दो आधारभुत सेवाहरूको पहुच विस्तार गरिनेछ ।
- स्वच्छ उर्जाको पहुँच विस्तारका लागि स्थानिय र समुदाय स्तरमा लघु जलविद्युत, सौर्य उर्जा, वायु उर्जा पानी घट्ट, सुधारिएको चुलो लगायतका प्रविधि पहिचान गरी प्रवर्द्धन गर्दै यी प्रविधिमा विपन्न वर्गको पहुँचका लागि अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- आगलागी तथा वनडढेलो नियन्त्रण तथा न्यूनिकरणसम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनका साथै सामुदायिक वनहरूलाई वनडढेलो न्यूनिकरण गर्न प्रविधि तथा तालिम दिई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- दिगो वन व्यवस्थापनका माध्यमबाट मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण तथा वनको हैसियतमा गर्दै वन कार्वनको संचितीमा अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- स्थानिय समुदायमा जलवायु परिवर्तन सम्बद्धि चेतना अभिवृद्धि भई यसका प्रभावहरूसँग अनुकूलित हुने र क्षति न्यूनिकरण गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ, ।
- स्थानिय रैथानेबालीहरू प्रवर्द्धन, कृषि जैविक विविधताको संरक्षण र उपयोगका लागि सहयोगी तथा प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने (सामुदायिक बिउँ वैक, रैथाने बिउँ सञ्जालहरूको स्थापना)

४.१ अनुकूलन तथा विपद जोखिम न्यूनीकरण कार्यहरूको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण

यस विधि अन्तर्गत अनुकूलनका कार्यहरूको प्राथमिकीकरण गर्नको लागि विभिन्न आधारहरू जस्तै: प्रभावकारिता, सम्भाव्यता, दिगोपना, खर्चको मितव्ययिता, संकटासन्न घरधुरीमुखी (लक्षितवर्गमुखी) तथा महिला प्रति संवेदनशिलता निर्धारण गरिएका थिए । प्राथमिकीकरणको लागि यसमा १ देखि ३ सम्मको अङ्कभारको प्रयोग गरिएको थियो । अङ्कभार १ ले उक्त आधारहरू राम्ररी पूरा गर्न नसक्ने भन्ने जनाउँछ भने अङ्कभार ३ ले आधार राम्ररी पूरा गर्न सक्ने जनाउँछ । खर्चको मितव्ययिताको सम्बन्धमा भने कम खर्चिलोलाई ३ अंक र धेरै खर्चिलोलाई १ अंक दिइएको थियो ।

तालिका १४: अनुकूलनका उपायहरूको प्राथमिकीकरण

जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापनका रणनीति	अनुकूलनका तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	महिला तथा लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	जम्मा	स्तर
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	ढल निकासको व्याबस्थापन गर्ने	४	२	२	४	१२	४
	गोरेटो बोटोको व्याबस्थापन गर्ने	४	३	२	४	१३	३
	सार्वजनिक शौचालयको निर्माण गर्ने	४	४	२	४	१४	२
	भुकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण गर्न प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्ने	४	४	१	४	१३	३
	संचारको गुणस्तरीय सुविधा	४	३	२	४	१३	३
	विद्यालको स्तरबृद्धी र व्याबस्थापन गर्ने	४	३	२	४	१३	३
	जोखिम बस्तीको पहिचान गर्ने र वस्तीलाई व्यवस्थापन गर्ने	४	२	१	४	११	५
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वधार	फनिर्चर उद्योग	४	२	१	४	११	५
	कुटानी पिसानी मिल	४	२	१	४	११	५
	स्थानिय निकाय संग समन्वय गर्ने	४	३	२	३	१२	४
	राडी पाखी उद्योग	४	२	१	४	११	५
	स्याउको परिकार बनाउने उद्योग स्थापना गर्ने	४	४	२	४	१४	२
	तेल प्रशोधन उद्योग	४	३	१	४	१२	४
	जडिबुटी प्रशोधन उद्योग स्थापना	४	४	१	४	१३	३
	विपद् पछी गर्नु पर्ने पूर्व तयारी	४	४	३	४	१५	१
	क्रसर उद्योग	४	३	१	४	१२	४
सडक बनाउने	४	२	१	४	११	५	
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	माटोको उपचार गर्ने	४	२	४	४	१४	२
	ग्रहा सुधार गर्ने	४	३	२	४	१३	३
	विऊ उपचार गर्ने	४	२	२	३	११	५
	कृषी उपज शंकलन केन्द्रको स्थापना	४	३	२	४	१३	३
	आधुनिक कृषि औजारको व्यवस्था	४	४	३	४	१५	१
	सिँचाईको व्याबस्था गर्ने	३	४	२	३	१२	४
	विउ बैक निर्माण र संकलन गर्ने	४	३	२	४	१३	३

जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापनका रणनीति	अनुकूलनका तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	महिला तथा लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	जम्मा	स्तर
	उन्नत जातको पशुपालन गर्ने	३	३	२	४	१२	४
	फल फुल खेती गर्ने	३	३	२	३	११	५
	स्थानिय निकाय संग समन्वय गर्ने	४	३	२	३	१२	४
विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्याबस्थापन	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्याबस्थापन सम्बन्धी तालिम दिने	३	२	२	२	९	७
	विपद् पछि गर्नु पर्ने पूर्व तयारी	४	४	३	४	१५	१
	विपद् कोषको स्थापना	४	४	२	४	१४	२
	तटबन्ध निर्माण	४	४	१	४	१३	३
	विपद् एवंम सुचनाको व्याबस्था गर्ने	४	१	१	३	९	७
बन तथा जैबिक विविधता	बन फडानी रोक्न जन चेतना कार्यक्रम गर्ने	४	३	२	३	१२	४
	जैबिक विविधता संरक्षणको लागि नियम कानुन पालना गर्ने गराउने	३	३	३	४	१३	३
	बृक्षारोपण गर्ने	४	२	१	३	१०	६
	डढेलो-आगलागी रोकथाम	३	४	२	४	१३	३
	डाले घांस रोपण	४	४	२	३	१३	३
	बनमा चौकीदारको व्यवस्था गर्ने	४	४	३	४	१५	१
	पशु पंक्षीको चोरी निकासीमा रोक लगाउने	४	३	२	४	१३	३
	वायो ग्यास तथा गोबर ग्यासको व्याबस्था गर्ने	४	२	२	४	१२	४
जलस्रोत तथा उर्जा	तटबन्ध	४	३	२	४	१३	३
	साना जल बिद्युत	४	३	१	४	१२	४
	वायु उर्जा निर्माण	४	३	१	४	१२	४
	पानीका मुहान निर्माण गर्ने तथा व्यावस्थापन गर्ने	४	४	२	३	१३	३
	आधुनिक घट्ट	४	२	१	४	११	५
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई	खानेपानीको ट्याङ्कीको निर्माण गर्ने	४	२	१	४	११	५
	स्वास्थ्यका पहुँच बढाउने	४	३	२	४	१३	३
	ढल निकासको व्याबस्था	४	३	१	४	१२	४

जलवायु परिवर्तन र विपद् जोखिम व्यवस्थापनका रणनीति	अनुकूलनका तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका उपायहरु	प्रभावकारिता (१-३)	सम्भाव्यता (१-३)	खर्चको मितव्ययिता (१-३)	महिला तथा लक्षितवर्ग (V4, V3, V2) मूखि (१-३)	जम्मा	स्तर
	एक घर एक धारा निर्माण गर्ने	४	३	१	४	१२	४
	फोहोरको व्यवस्थापन गर्ने	४	३	२	४	१३	३
	औषधीको उपलब्धता वढाउने	४	३	२	४	१३	३
	स्वास्थ्य चौकीमा दक्ष स्वास्थ्य कर्मीको व्यवस्था गर्ने	४	३	२	४	१३	३
	जनचेतनाको तालिम	४	३	३	४	१४	२
पर्यटन एवंम प्राकृतिक तथा सामाजिक	सास्कृतिक सम्पदाको संरक्षण	४	३	२	४	१३	३
	धर्मशाला निर्माण गर्ने	४	४	२	३	१३	३
	भ्यु टावरको निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१३	३
	होम स्टेको व्यवसायको स्थापना	४	४	२	४	१४	२
	पर्यटकिय स्थलको खोजी गर्ने	४	३	१	४	१२	४

नोट: छोटो अवधि (१-३ वर्ष) अथवा मध्यम अवधि (३-५ वर्ष)

४.२ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको तर्जुमा

बडागत अनुकूलन योजना तयारी गोष्ठीबाट पहिचान भई गा.पा. तहमा सश्लेषण प्राथमिकतामा परेका जलवायु परिवर्तनका दृष्टिकोणले प्राविधिक रुपमा सबल देखिएका अनुकूलनका उपायहरुलाई समेटदै र स्थानिय व्यक्ति, समुदाय तथा जनप्रतिनिधी, कर्मचारीद्वारा गरेका अनुकूलन प्रयासहरुलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्दै यस अनुकूलन योजना तयार गरिएको छ । यस तिला गा.पा.को उच्च प्राथमिकतामा परेको र तुरुन्त गर्न आवश्यक देखिएको क्रियाकलापहरु समावेश गरिएका छन् । यस योजनाको वजेट तर्जुमा गा.पा.मा विद्यमान दररेट, सम्बन्धित सरकारी निकायहरुसंगको समन्वय र योजना तयारीमा संलग्न स्थानिय व्यक्तिहरुको अनुभवको साथै प्राविधिक इस्टिमेटको आधारमा गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा पहिलो वर्ष रु.३,२४,४८,०६,०००/- दोस्रो वर्ष रु.१,४९,२८,५२,०००/-, तेस्रो वर्ष रु.१,२७,७४,५०,०००/-, चौथो वर्ष रु.६२,२१,४७,०००/- र पाचौ बर्ष रु.१,३७,९५,९९,०००/- गरी जम्मा रु.८,०१,६८,५४,०००/- बराबरका कार्यक्रमहरु समावेश गरिएको छन् । यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यकता र कार्यक्रमको प्रकृति हेरी स्थानिय निकायहरु र समूहहरुले पनि योगदान गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् । यस कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यकता र कार्यक्रमको प्रकृति हेरी स्थानिय निकायहरु र समूहहरुले पनि योगदान गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् । वजेटको सक्षिप्त विवरण तालिका १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ भने बडागतरुपमा वजेट अनुसुची ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १५ विषयगतक्षेत्र अनुसारको वार्षिक वजेटको विवरण

विषयगत क्षेत्र	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	२०८१/८२	जम्मा
----------------	---------	---------	---------	---------	---------	-------

	पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	चौथो वर्ष	पाचौ वर्ष	
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	८०४२९६	१९०६५०	१६९०९०	९५७२०	५६९९०	१३१५८६६
वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण	९९७४२	१०७७५२	९९५७०	६५४२७	६७८७७	४४०३६८
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	४८५०४५	२७२६००	३६६२००	१६९९००	८५५००	१३७१२४५
स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई	३२३६९५	११८१२५	६५७५५	५८८२५	५४८२५	६२१२२५
जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनिकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन	२०६९४०	३४८४०	३२९९०	९०५९०	१०२९४० ०	१३९४७६०
जलस्रात तथा उर्जा	८४२८९०	३५१८६०	१७७३००	२०१५०	१४१५०	१४०६३५०
पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा	२१५६५१	१४८५५०	१२७४५०	५६५००	१६७००	५६४८५१
स्थानिय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती	२६०७३०	२६०३८०	२३३२१०	६८४५०	५१२७२	८७४०४२
लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीबिकोपार्जन र सुशासन	३८००	३८००	३२००	३२००	२३००	१६३००
योजना अनुगमन, मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास	२०९७	४२९५	२६८५	१३८५	१३८५	११८४७
जम्मा	३२४४८०६	१४९२८५२	१२७७४५०	६२२१४७	१३७९५९९	८०१६८५४

४.३ स्थानिय तहको वार्षिक योजना प्रक्रियामा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनका कार्यहरूको समायोजन

सर्वप्रथम स्थानिय सरकारको नेतृत्वमा सहभागीतामूलक पद्धतिबाट तर्जुमा भएको यस अनुकूलन योजनालाई कार्यपालिकाको बैठकमा छलफल गरि अनुमोदनका लागि गाउँ सभामा पेश गरि कार्यान्वयनका लागि स्वीकृत गरिने छ । अब क्रमश यस योजनालाई स्थानिय तहको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा प्रक्रियाका ७ चरणहरू: १) संघ तथा प्रदेशबाट वित्तीय हस्तान्तरणको खाका र मार्गदर्शन प्राप्ति, २) श्रोत अनुमान र कूल बजेट सीमा निर्धारण, ३) बस्ती/टोल स्तरबाट योजना छनौट, ४) वडा स्तरीय योजना प्राथमिकिकरण, ५) एकिकृत बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा, ६) गाउँ/नगर कार्यपालिकाको बैठकबाट बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृती गरि सभामा पेश गर्ने र ७) गाउँ/नगर सभाको बैठकमा बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृतिका चरणहरू मध्ये चरण नं. ३ बाट शुरु भई पछिका चरणहरूमा समायोजन गरी यस स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनालाई अनुमोदन गराई मुल प्रवाहीकरण गरिने छ ।

यस कार्ययोजनाका जलवायु परिवर्तन तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनसँग सम्बन्धीत संवेदनशील विषयगत क्षेत्रहरू: कृषि तथा खाद्य सुरक्षा; वन, जैविक विविधता तथा जलाधार संरक्षण, जलश्रोत तथा उर्जा, स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई ; स्थानिय ग्रामिण तथा शहरी बस्ती; जलवायुजन्य प्रकोप न्यूनिकरण तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापन उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार; पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक सम्पदा; लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता,

जीविकोपार्जन र सुशासन; र जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास अन्तर्गतका कार्यहरु, स्थानिय तहको क्षेत्रगत विकास १) आर्थिक विकास, २) सामाजिक विकास, ३) पूर्वाधार विकास, ४) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र ५) संस्थागत विकास तथा सेवाप्रवाह क्षेत्रहरुमा एकिकृत एवं समायोजन गर्न सकिने छ ।

४.४ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको कार्यान्वयन

जलवायु संकटासन्न समुदायको सक्रिय सहभागितामा पहिचान तथा छनौट भएको तथा स्थानिय तहको वार्षिक कार्यक्रममा मूलप्रवाहीकरण भएको अनुकूलन कार्यको कार्यान्वयनले जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरण तथा अनुकूलन क्षमता बढाई जलवायु उत्थानशील बनाउन मद्दत गर्दछ । यसका लागि स्थानिय तहमा भएका संस्थागत संरचनाहरु नै अनुकूलन कार्यका प्रमुख कार्यान्वयन कर्ता हुन् । यस लापा खाकामा उल्लेखित भए बमोजिमका उद्देश्य प्राप्त गर्न स्थानिय तहसँग भएको श्रोत पर्याप्त नहुन सक्छ । यस्तो अवस्थामा स्थानिय तहले संघीय तथा प्रदेश सरकारसँग स्रोत प्राप्तिका लागि समन्वय गरिने छ । यसरी नै निजी क्षेत्र तथा विकास साभेदारहरुको प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग तथा सहकार्य प्राप्त गरिने छ ।

४.५ स्थानिय अनुकूलन कार्ययोजनाको प्रगति समीक्षा, अनुगमन तथा मूल्यांकन

स्थानिय अनुकूलन योजनाको स्थानिय सरकारको वार्षिक योजनामा समायोजन पश्चात सफल कार्यान्वयनहरुबाट प्राप्त हुने नतीजा तथा उपलब्धिहरुलाई वार्षिक रुपमा कार्यपालिका बैठकमा समीक्षा गर्दै दस्तावेज तयार गरिने छ । यस समीक्षाबाट क्रमश लापलाई परिमार्जन गर्न र जीवन्त दस्तावेज बनाउनका लागि सहयोग पुग्ने छ । कार्यान्वय पश्चात प्राप्त हुने उपेक्षित उपलब्धिहरुको सूचक तयार गरि यसलाई तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

अपेक्षित परिमाणात्मक उपलब्धि

- स्थानिय तहमा स्तरमा तयार भई कार्यान्वयन गरिएका जलवायु उत्थानशील विकास र अनुकूलन योजनाको संख्या ।
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापनको क्षेत्रमा गाउँ/नगरपालिकाले विनियोजन गरेको बजेटको प्रतिशत ।
- जलवायु परिवर्तनको प्रतिकूल असरको सम्बोधन मार्फत् लाभान्वित सामाजिक संस्था तथा संरक्षण गरिएका आर्थिक एवं वातावरणीय सम्पत्तिहरुको संख्या/मूल्य (जस्तै: पानीका मुहान/स्रोत संरक्षण, वायोइन्जीनियरिङ्ग प्रविधिको प्रयोग गरी भू-संरक्षण गरिएका स्थानहरु, अनुकूलन क्षमता अभिवृद्धि गरिएका समूह तथा संस्थाहरु) ।
- जलवायुमैत्री प्रविधि, ज्ञान र अभ्यासको प्रयोगबाट लाभान्वित घरधुरीको संख्या ।
- कार्यक्रम कार्यान्वयन पश्चात् संकटासन्नता न्यूनिकरण भएका महिला/पुरुष तथा परिवारको संख्या ।
- सरकार, विकासका निकायहरु, अन्तराष्ट्रिय विकास साभेदार, निजी क्षेत्र तथा नागरिक समाजद्वारा स्थानिय जलवायु अनुकूलनका क्षेत्रमा गरिने लगानीमा भएको वृद्धि ।
- स्थानिय तहद्वारा आफ्नो क्षेत्रको जलवायु सम्बन्धी समष्टिगत रुपरेखाको विश्लेषण गरी तयार गरिएको नगर/गाउँस्तरीय नक्शा

सन्दर्भ सामाग्री:

- राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन नीति २०६७ र २०७६
- राष्ट्रिय अनुकुलन कार्ययोजना (नापा) २०६७
- स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना संरचना २०६७
- परिमार्जित स्थानिय अनुकुलन कार्ययोजना संरचना २०७६
- राष्ट्रिय जनगणना प्रतिवेदन, २०६८
- जलवायु पाश्चित्र, तिला गा.पा., जुम्ला, क्याप्स, कर्णाली, २०७७
- स्वास्थ्य प्रोफायल, तिला गा.पा., जुम्ला
- पालिका संक्षिप्त परिचय
- विश्व बैंकको <https://climateknowledgeportal.worldbank>
- DHM, 2017. Climate change scenarios of Nepal for National Adaptation Plan (NAP) Formulation Process in Nepal. Department of Hydrology and Meteorology, Ministry of Population and Environment, Kathmandu

अनुसूचीहरू

अनुसूची १: स्थानिय अनुकूलन योजना तयारी तथा सश्लेषण गोष्ठी (१ दिने) का सहभागीहरू

क्र.स	सहभागिको नाम	लिंग	जात जाती	कार्यालयको नाम	पद	मोबाइल नम्बर
१	बिष्णु माया बुढा	म	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	गा पा उपाध्यक्ष	९८५८०३१२८६
२	मिन बहादुर रावल	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	प्र.प्र. अधिकृत,	९८५८३९०२८३
३	लक्ष्मण बुढा	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	नायब सुब्बा	९८५८०३०२०४
४	बाटु रोकाया	म	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	कार्यपालिका सदस्य	९८६९५४८४६८
५	बीउरा नेपाली	म	दलित	तिला गापा	कार्यपालिका सदस्य	९८४२६८६१२३
६	लाल बहादुर सुनार	पु	दलित	तिला गापा	कार्यपालिका सदस्य	९८६८३८५५०८
७	लक्ष्मी रोकाया	म	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	कार्यपालिका सदस्य	९८४९३०५८२७
८	काली बहादुर बुढा	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	५ नं. वडा अध्यक्ष	९८४८३००९६७
९	भक्त बहादुर रोकाया	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	६ नं. वडा अध्यक्ष	९८६८३०७३४१
१०	सिंह बुढा	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	३ नं. वडा अध्यक्ष	९८४२३७२१५०
११	सन्त बहादुर शाही	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	४ नं. वडा अध्यक्ष	९८६२३९००४०
१२	कली बहादुर रावत	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	२ नं. वडा अध्यक्ष	९८६४८२६१००
१३	पर बहादुर रावत	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	१ नं. वडा अध्यक्ष	९८४७६४२५०८
१४	शेर बहादुर बोहोरा	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	९ नं. वडा अध्यक्ष	९८४२७९५१३४
१५	सन्तबीर रावत	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	८ नं. वडा अध्यक्ष	९८६३१४८५२३
१६	हस्त बहादुर बुढा	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	७ नं. वडा अध्यक्ष	९८६६८९६९३६
१७	अनिता पछ्माई	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	कृषि शाखा प्रमुख	९८४८३३३७१४
१८	जग बहादुर बस्नेत	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	सामाजिक विकास शाखा प्रमुख	९८५८३६६२६६
१९	बिरेन्द्रलाल महत	पु	ब्राहमण क्षेत्री	तिला गापा	पशु शाखा प्रतिनिधि	९८४८३०२१२४

क्र.स	सहभागिको नाम	लिंग	जात जाती	कार्यालयको नाम	पद	मोबाइल नम्बर
२०	देवीलाल बुढा	पु	ब्राहमण क्षेत्री	पेस नेपाल	जे.टि.ए.	९८४८३५७१३
२१	चन्द्रमान बुढा	पु	ब्राहमण क्षेत्री	पेस नेपाल	जे.टि.ए.	९८४८३०२८०७
२२	बुद्धिमल रावत	पु	ब्राहमण क्षेत्री	पेस नेपाल	लजिस्टिक	९८६८९११३४३
२३	बिष्णु प्रसाद लुइटेल्	पु	ब्राहमण क्षेत्री	पेस नेपाल	रेञ्जर (पेस नेपाल)	९८६१४८९०३४
२४	ललित बहादुर डाँगी	पु	ब्राहमण क्षेत्री	पेस नेपाल	मिल एसोसियट (पेस नेपाल)	९८४८३४९०३५
२५	नबिन बि सी	पु	ब्राहमण क्षेत्री	पेस नेपाल	कृषि अधिकृत (पेस नेपाल)	९८४८२२१७२५
२६	कृष्ण बहादुर शाही	पु	ब्राहमण क्षेत्री	विश्व खाद्य कार्यक्रम	फिल्ड संयोजक	९८५८३२०३३३

अनुसूची २: गा.पा.को मौसमीपात्रा

मौसमी तत्वहरु	मौसमी विभिधता	समय	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पौष	माघ	फागुन	चैत	समयमा देखियको घटबड	भविष्यको परिदृश्य	
तपक्रम	गर्मीको दिन	पहिले	■	■	■	■	■	■						■	२ महिना बढेको	तापक्रम बृद्धि सँगै गर्मीको दिन बढ्दै जाने	
		अहिले	■	■	■	■	■	■	■				■	■			
	जाडोको दिन	पहिले								■	■	■	■	■	२ महिना घटेको	जाडोको दिन घट्दै जाने ।	
		अहिले								■	■	■	■				
वर्षा तथा यसको स्वरुप	बर्षा	पहिले		■	■	■	■								२ महिना घटेको	यहि अवस्था रहे अति वृष्टि, अनावृष्टि र खण्डवृष्टिको कारण खडेरी, पहिरो र बाढीको प्रकोप बढ्ने ।	
		अहिले			■	■											
	हिमपात	पहिले								■	■	■	■	■	४ महिना घटेको	यहि अवस्था रहे हिमपात नहुने ।	
		अहिले									■	■					
	असिना	पहिले		■					■	■					■	समयमा परिवर्तन नभएको तर ठुलो र धेरै असिना पर्ने	असिनाको कारण हुने क्षतिमा बृद्धि हुने ।
		अहिले		■					■	■					■		

प्रकोपको स्वरूप	बाढी	पहिले												१ महिना घटेको	बाढीको घटना र जोखिममा बृद्धि हुने ।
		अहिले													
	खडेरी	पहिले												३ महिना बढेको	खडेरीको कारण सुख्खा पहिरोको प्रकोप बढ्न सक्ने । सुख्खा हुँदा खेतिमा सिँचाईको समस्या हुन सक्ने ।
		अहिले													
खेतिपातिमा असर	गहुँ	पहिले												१ महिना घटेको	अन्य बालीको विकल्प खोज्नु पर्ने ।
		अहिले													
	सिमि	पहिले												२ महिना घटेको	सिमि खेतिको ठाँउमा अन्ड आम्दानी मुलक बाली लगाउँन पर्ने हुन सक्छ ।
		अहिले													

संकेत

२५-३० वर्ष पहिले अवस्था	
३-५ वर्ष पहिले अवस्था	

अनुसूची ३: गा.पा.को ऐतिहासिक समयरेखा

क. खडेरी वडागतरुपमा पहिरोका घटनाहरु र सोको असर तथा प्रभावहरु

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	पहिरोले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
१	२०२८	२०६२ २०६४ २०७१	४	<ul style="list-style-type: none"> मकै, कोदो जस्ता बालीमा क्षति, जमिन, सिँचाई कुलो, बन जंगल, आदि क्षेत्रमा पहिरोले क्षती गर्नुका साथै आवत -जावतमा समस्या, पहिरोको कारण ८ वटा घर बिस्थापीत ।
२	२०३०		९	<ul style="list-style-type: none"> १००० वटा जती बोट बिरुवाको नोक्सानी र १० हल खेतीयोग्य जमिन काटान, खानेपानीका पाइपमा क्षति, पानीको मुहान बगाउँको ।
३	२०३१	२०२८ २०४२ २०५४ २०६३	७	<ul style="list-style-type: none"> १५-२० हल खेती योग्य जमिन पहिरोमा पर्दा ३०-४० कुइन्टल सिमि, १५ कुइन्टल मकै २१० कुइन्टल आलु खेतीमा क्षती, १५-१६ हल बाली लगाउँको जमिन, ५०० भेडा ,२-३ हजार फल-फुलका विरुवामा क्षति १ जना मानिसको मृत्यू, ३ वटा घर भत्कीएको, जमिनको उर्वराशक्तिमा कमि आएकोले प्रत्येक बर्ष उत्पादनमा कमी ।
४	२०३९	२०२८ २०४८ २०५३ २०५९ २०७३	६	<ul style="list-style-type: none"> २५० भेडा, १५० हल जग्गा पहिरोले बगाउँको, एउटा घट्ट बगाउँको, १ मनिस, २ कुकुर, भेडा बगाउँको, जौ, गहु, आलु,सिमि सबै बाली बगाउँको, ७ घरको आगन, २५० स्याउका विरुवा, र जग्गा जमिन बगाउँको, जौ, गहु, आलु, सिमि जस्ता अन्न सहित १५ हल जग्गा सबै बगाउँको ।

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	पहिरोले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
५	२०५५	२०७० २०६२		<ul style="list-style-type: none"> १०० हल खेतीयोग्य जमिन बगाउँको, विद्यालयको जमिन भासिएको ।

ख. वडागतरुपमा बाढीका घटनाहरु र सोको असर तथा प्रभावहरु

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
१	२०२२	२०६६ २०६८ २०७५ २०७७	३	<ul style="list-style-type: none"> १५ हल गोरु, ५-६ वटा बाख्रा, १ भैसिको पाडो, १५ गाई, २ मानिस, १ कुकुर, ६ घर, १५ वटा काठे पुल आदिको क्षती, २०० हल खेत, ३०-३५ रोपनी धान खेत, १काठे पुल, ४ बाख्रा, २ गोरु आदि क्षती, १जना मानिसको मृत्यु, ३ घट्ट, २५-३० बिगां जमिन, र ५ बिगां धान लगाउँको खेतमा क्षती, काठको पुल बगाउँदा आवत जावत गर्नमा समस्या आएको ।
२	२०२२	२०४५ २०६४	६	<ul style="list-style-type: none"> ६० प्रतिशत खेतीयोग्य जमिनको क्षती ,घर , भेडा बाख्रा तथा पानी घट्ट बगाउँको, ३० भेडा र ३ वटा गाई बगाउँको ।
३	२०२६	२०२८ २०६४ २०६९	९	<ul style="list-style-type: none"> ४० हल खेती योग्य जमिन कटान आलु, सिमी र मकै पूर्णरुपमा बगाउँको र खानाको जाहो गर्न आर्थिक भार परेको, २०-२५ गाइ गोरु बगाउँको, कूटनी पिसनी गर्ने घट्ट बगाउँको, १५ हल लाग्ने जमिनमा लगाउँको सिमी र आलु बगाउँको, खाद्यान्नमा संकट लागेको ।
४	२०२८	२०३२ २०४० २०५१	४	<ul style="list-style-type: none"> वडा नं ४ का सबै धान खेहरु बगायर लगेको । १०० बढी बाख्रा, ६० भैसि, १० वटा घट्ट, ६ वटा काठे पुल, १५ वटा गाई गोरु, १५ हल

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
		२०७०		मकै, ३५ हल धान खेत, ३ हजार सल्लो र धुपीको बोटमा क्षति, <ul style="list-style-type: none"> पानीको मुहान सुकेको, ४० रोपनी धान खेत, ३०० भारी खेतबारी, ८-१० वटा मौरीका घर, भेडा बाख्रा, घर-गोठमा क्षति, रोपन लागेको वीउ आदि बगायर नष्ट ।
५	२०२८	२०४५ २०५८ २०६४	८	<ul style="list-style-type: none"> ३ वटा बाख्रा र १ गाई बगाउँको, खेती योग्य जमिन बगाउँको, भाडा कुडा, काठको पुल, घर, बगाउँनुका साथै २ जनाको ज्यान गएको र पानीको समस्या भएको, पशु पंक्षीहरु खडेरीले गर्दा मरेको ।
६	२०३५	२०५० २०५५	७	<ul style="list-style-type: none"> जमिन, बाली, फल-फुलको नोक्सानी भएको ।
७	२०४७	२०५८ २०६५	५	<ul style="list-style-type: none"> स्याउ र ओखरको बोटमा पूर्णरूपमा क्षती, २ जनाको मृत्यु, ५०० भेडा, २० गाइ-गोरु, २०० घोडा बगाउँको, १०-१५ हजार विरुवामा क्षती, ४ घट्ट बगाउँको, खेतीयोग्य जमिन बगाउँको, १०-५० प्रतिशत अन्नबालीमा क्षती ।
८	२०५०	२०५५ २०६४ २०६९	२	<ul style="list-style-type: none"> ५० र ६० हल लाग्ने जमिनमा लगाउँको बालिको नष्ट, ३ वटा गाई बगाउँको, बाटोहरु भत्काएको, १ जना मानविय क्षति ।

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
९	२०५२	२०७२	१	<ul style="list-style-type: none"> बालीको उत्पादनमा ह्रास आएको, घर भत्काएको, कुखुरा, खेतीयोग्य जमिन तथा मानिस बगाउँको, काठको पुल बगाउँदा आउत जाउतमा समस्या आएको । घट्ट बगाउँर मानिसलाई घट्ट पिस्न धेरै टाढा जानु परेको ।

ग. वडागतरुपमा आगलागीका घटनाहरु र सोको असर तथा प्रभावहरु

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
१	२००७	२०२७ २०५८ २०६१ २०६६	१	<ul style="list-style-type: none"> २ जना मानिसको मृत्यु भएको, अन्न र खानपिनमा नोक्सन, काठको पूलमा क्षति, २ वटा घर मा पुर्ण क्षति, १४ घरमा आंशिक क्षति भइ बस्नको लागी समस्या, अन्न जलेर खानपीनमा समस्या, एक कि.मी लामो बन जंगल डढेलोले नष्ट, बनको सबै घांस जल्दा जनावरहरुलाई चरी चराउ गर्न समस्या ।
२	२०२०	२०४५ २०५१ २०६७	८	<ul style="list-style-type: none"> मन्दिर र ३ घरमा क्षति, १ जनाको ज्यान गएको, ६ कुईन्टल अन्न जलेको, ५ वटा घर जलेको १२ गाई गोरु, ३० भेडा, बन जंगल र घास दाउरा जलेर नष्ट ।

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
३	२०२८	२०४५ २०७१ २०७२ २०७३ २०७५ २०७७	७	<ul style="list-style-type: none"> • अनुमानीत १५-२० हजार बोट विरुवाको नोक्सान, • ३ जना मानिसको मृत्यु, १०-१२ गाई गोरु मरेको, ३०-४० कुईन्टल अन्न बाली, ५ वटा घर जलको, ५ हेक्टर जंगलमा क्षती, २८ घर जलेको, ३३६ कुईन्टल आलु बालीमा क्षति, • ३-४ लाख नगद जलेर नष्ट ।
४	२०३४	२०४७ २०४८ २०४९ २०५१ २०६४ २०७० २०७७	६	<ul style="list-style-type: none"> • ४ घर, १८ गोरु, २ मानिस, ३५- ४० कुईन्टल - जौ, गहुँ, सिमि, आलु, खेतीमा क्षती, • ३० वटा गाई गोरुको गोठ, १०० कुईन्टल जौ, गहुँ, आलु बाली जलेर नष्ट, • ३०-३५ गाई गोरु, २०-२५ भेडा बाख्रा, २० वटा कुखुरा, ५० कुईन्टल खाद्यन्न बालीमा क्षती, • १५० भेडा, ५ कुईन्टल अन्न बाली, ४ वटा गोरु, ३० वटा भेडा लगायत अन्य विभिन्न लत्ता कपडा जलेर नष्ट ।
५	२०४३	२०५८ २०७६	३	<ul style="list-style-type: none"> • २ घर, अन्न लत्ता कपडा, १८ गाई-गोरु र २ जना मानिसको जलेर मृत्यु, • ७० कुईन्टल अन्नको क्षती ।
६	२०४३	२०७७ २०६८ २०५३	५	<ul style="list-style-type: none"> • १ जनाको मृत्यु • ४ घरको छानोमा क्षति, • २ घोडा, १७ गाई गोरुको मृत्यु, • ३ वटा छाप्रोमा आगलागी, • ४० कुईन्टल अन्नमा नोकसानी, • २ वटा घर र ३० वीरा अन्नमा क्षती ।
७	२०४५	२०५४ २०७२	४	<ul style="list-style-type: none"> • पूर्णरूपमा अन्न बालीको क्षती । • काठे पुले, बन जंगल, र पसलहरुमा क्षती ।

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
		२०७३		
८	२०५१	२०४६ २०४८ २०६०	२	<ul style="list-style-type: none"> काठको पुलमा क्षति, ५८ हेक्टर जग्गा विनासा १ जनाको मृत्यु, चराचुरुङ्गीहरुको बासस्थान विनास ।
९	२०५२	२०५४ २०६२ २०६६ २०६८ २०७२ २०७६	९	<ul style="list-style-type: none"> ४ वटा घर जलेर त्यसमा भएका सम्पूर्ण अन्नपात जलेर खरानी भएको र १३ वटा गोरु मरेको, वनमा आगो लागेर लाखौं बिरुवा तथा घासपात जलेर गाइवस्तु पालनमा समस्या, १ जना मान्छेको मृत्यु र १०० वटा भेडा मरेको ।

ग. वडागतरुपमा खडेरीका घटनाहरु र सोको असर तथा प्रभावहरु

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
१	२०२७	२०३६ २०४५	५	<ul style="list-style-type: none"> पानीका मुहान सुक्दा मानिसलाई पानी खान गाह्रो भएको, १६ जना मनिसको मृत्यु, रोगकिराले बाली नष्ट गर्दा भोकमरी बढेको, घाँस उत्पादनमा कमि आउदा मलमा कमि भइ उत्पादनमा हास, अन्य वालीमा नोक्सानी, ३०० भेडा बाखाको मृत्यु ।
२	२०४०	२०५५ २०६० २०६४	७	<ul style="list-style-type: none"> बालीको उत्पादनमा ९० प्रतिशत हास, ३०-४० गाई गोरुको मृत्यु, ८-१० जना मानिसको मृत्यु, ५० प्रतिशत उत्पादनमा कमी, गैँहु-८० प्रतिशत, र जंगलमा

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
				भएका विभिन्न प्रकारका बोट विरुवा सुकेर गए ।
३	२०४५	२०३२ २०५५	३	<ul style="list-style-type: none"> • ९५ प्रतिशत अन्न बाली नष्ट भएको, • घाँसको कमि हुँदा २५- ३० गाई गोरु को मृत्यु, • ३० प्रतिशत अन्न बालीको क्षती, • ६० जनाको मृत्यु ।
४	२०४८	२०५० २०७६	४	<ul style="list-style-type: none"> • अन्न बालीमा क्षति हुँदा खानपिनमा समस्या भएको, • समयमा बालि लगाउँन नपाउदा, घाँस पातमा समस्या, पानिका मुहान सुकेको ।
५	२०४९	२०३४ २०६३ २०६५	१	<ul style="list-style-type: none"> • खेतीपाती नष्ट भएको, बाली उत्पादनमा ७५ प्रतिशत हास आएको, • खानेपानीको मुहान सुकेको, • गाई ,गोरु तथा पशु पंक्षीहरु खान नपाएर मरेको, • हिउदे बाली लगाउँन नपाएको ।
६	२०५२	२०५८ २०६४	८	<ul style="list-style-type: none"> • ७५ प्रतिशत जमिनको बालीनालीमा क्षती, • मुहान सुकेकोल पानी लिन टाढा जानु पर्ने भएको ।
७	२०५४	२०५८ २०७३	६	<ul style="list-style-type: none"> • बन जंगलमा र कृषि उत्पादनमा कमि, ५० प्रतिशत पानिको मुहान सुकेको , • पशुपालन, घाँस दाउरा, स्याउला सोत्तोरमा कमी ।
८	२०६०	२०७२	२	<ul style="list-style-type: none"> • बालि विनास, गाई वस्तु पाल्न गाह्रो भएको, • बोटविरुवाको नोक्सान ।

घ. वडागतरुपमा महामारीका घटनाहरु र सोको असर तथा प्रभावहरु

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
१	२०१३	२०७२ २०४१	१	<ul style="list-style-type: none"> • ७ जनाको मृत्यु, • १५ देखी १६ जना मानिसको मृत्यु पुरा गाँउनै बिरामी परेको, • २२ जनाको मृत्यु ।
२	२०२४	२०३० २०५५	८	<ul style="list-style-type: none"> • ५०-६० जनाको मृत्यु । • ३०-४० जना रगतमासीले र २०-२५ जनाको भाडा पखालाको कारणले मृत्यु भयो ।
३	२०२६	२०४८	५	<ul style="list-style-type: none"> • ७ जनाको मृत्यु ।
४	२०२८	२०६४	६	<ul style="list-style-type: none"> • २०० जना मानिसको मृत्यु, ६०- ७० घर भाडा पखाला बाट प्रभावित ।
५	२०३२	२०२६ २०४८ २०६३	९	<ul style="list-style-type: none"> • हैजा, पखाला तथा वान्ताले ८३ जनाको मृत्यु ।
६	२०३५	२०४८ २०५४ २०५८	७	<ul style="list-style-type: none"> • १५ जना मानिसको मृत्यु , ५-६ जना बच्चाको मृत्यु ।
७	२०५५		२	<ul style="list-style-type: none"> • १४ जनाको मृत्यु ।
८	२०५५	२०३० २०५४	३	<ul style="list-style-type: none"> • २०-३० जनाको मृत्यु, • ७० जनाको मृत्यु, • ५-६ जनाको मृत्यु ।
९	२०५५		४	<ul style="list-style-type: none"> • ७२ जना मानिसको मृत्यु ,गाउँलेहरु लगभग सबै विरामि भएको, मानिसहरुको दैनिकी कामकज प्रभावित भएको ।

ड. वडागतरुपमा रोग किराका घटनाहरु र सोको असर तथा प्रभावहरु

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नोक्सानी
१	२००९	२०७४ २०७५	१	<ul style="list-style-type: none"> • किराले बाली नाली खाएर नष्ट पारेको, • १५ देखि १६ जना मानिसको मृत्यु हुँदा गाँउ घरनै प्रभावित, • धान बाली पूरै नष्ट भएर अनाजको कमी भएको ।
२	२०३६	२०५५ २०६०	३	<ul style="list-style-type: none"> • आलु बाली ९९ प्रतिशत, अन्न बाली ९५ प्रतिशत, कोदो ४० प्रतिशत, खुर्सानी बाली ५० प्रतिशत र मकै, चिनी आदि बाली नाली रोग किराले पुर्ण रुपमा क्षती गरेको ।
३	२०४५	२०६८ २०७३ २०७५	७	<ul style="list-style-type: none"> • आलु र सिमि बालीको नोक्सानी भएको ।
४	२०५०	२०६५ २०७६	४	<ul style="list-style-type: none"> • खुर्सानी, धान, सिमी-८० प्रतिशत, आलु-५० प्रतिशत, पशुपालन, घाँस खेती, आदिमा रोग किरा लागेर पुर्ण रुपमा क्षती ।
५	२०५१	२०५५ २०५९ २०६१	९	<ul style="list-style-type: none"> • गहुँ, मकै र सिमीमा ५० प्रतिशत नोक्सानी, • घाँसमा १०० प्रतिशत क्षति भइ गाई गोरु पाल्न गाह्रो भएको, • आलु खेतीमा ८० प्रतिशत नोक्सानी, • तरकारी खेतीमा ८० प्रतिशत नोक्सानी ।
६	२०५५	२०७४	५	<ul style="list-style-type: none"> • अन्नबालीमा २० प्रतिशत नोक्सानी, • फलफुल तथा तरकारी खेतीमा क्षती, • खुर्सानी खेती पूणरुममा क्षती ।
७	२०५५	२०५० २०६५ २०७५	८	<ul style="list-style-type: none"> • ३०-४० वटा स्याँउका विरुवा सुकेको, • गहुँको रोगले सबै बाली नाली सखाप, • पुरै सिमि खेतीमा नोक्सानी, • ५० प्रतिशत मकै, घाँस दाउरा सखाप हुँदा अर्को

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
				गाँउमा गएर ल्याउनु परेको ।
८	२०७२	निरन्तर	२	<ul style="list-style-type: none"> धान, खुर्सानी, कोदो बालि ५० प्रतिशत नष्ट
९	२०७५	२०७६	६	<ul style="list-style-type: none"> खुम्ले किराले आलुको ६० प्रतिशत उत्पादनमा हास तथा सिन्दुरे रोगले ३० प्रतिशत उत्पादन घटाएको ।

च. वडागत रूपमा असिनाका घटनाहरु र सोको असर तथा प्रभावहरु

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
१	२०३०	२०७६	३	<ul style="list-style-type: none"> पूर्णरूपमा अन्न बालीको क्षती, धान बाली पूरै नष्ट भएर अनाजको कमी, गाई गोरु ३०-३५ वटा र १ जना मानिसको मृत्यु, स्याउ खेतीमा हानी ।
२	२०३२	२०४३ २०७७	५	<ul style="list-style-type: none"> धन खेतीमा क्षती, अन्य वाली पूर्णरूपमा नोक्सानी, वन जंगलमा क्षती, गाइ वस्तुको नोक्सानी ।
३	२०४४	२०६५ २०६६	८	<ul style="list-style-type: none"> गाँहु र मकै खेतीमा ३० प्रतिशत नाक्सानी, स्याउका विरुवा नष्ट हुँदा आर्थिक अभाव ।
४	२०४५	२०५८ २०७२ २०७३	४	<ul style="list-style-type: none"> अन्न बालीमा समस्या हुँदा खानपिनमा समस्या, फलफुल खेतीमा क्षती ।
५	२०४६	२०४८ २०५४ २०५८	९	<ul style="list-style-type: none"> फापर खेती पूर्ण रूपमा नोक्सानि, गाँहु बालीमा ८० प्रतिशत क्षति, असिनाको असरले ८ जनाको मृत्यु, स्याउको फूल भरेर सत प्रतिशत स्याउको

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
		२०७६		बिरुवामा क्षति, खाद्यान्नमा समस्या ।

छ. वडागत रूपमा चट्याङ्का घटनाहरु र सोको असर तथा प्रभावहरु

क्र.स.	वर्ष (साल)	बारम्बरता	प्रकोपको स्थान तथा वडा	वाढीले विगत वर्षमा गरेको असर तथा प्रभावहरु, हानी नौक्सानी
१	२०५२	२०७७	५	<ul style="list-style-type: none"> १०० जना मासिको मृत्यु ।
२	२०४३	२०४६ २०५१ २०५६ २०६६	९	<ul style="list-style-type: none"> १०३५ भेडा बाखा र दुइ हल गोरुको मृत्यु, ४ जना मान्छे घाइते, विद्यालयको सोलर र जापानिज रेडियोमा क्षति, स्याउको तथा देवदारको बिरुवामा क्षति, ५१६ हल जौ गँहुको क्षति ।
३	२०४९	२०५८ २०६४ २०६८	७	<ul style="list-style-type: none"> १ जना मानिसको मृत्यु, १५० वटा भेडाको मृत्यु ।
४	२०६६	२०७५	२	<ul style="list-style-type: none"> २ वटा गोरु, २ वटा बाखा मर्यो १ जना मानिस घाइते
५	२०७६		६	<ul style="list-style-type: none"> २५० भुडाको मृत्यु ।

अनुसूची ४: वडागत अनुकूलनका कार्यहरुको प्राथमिकीकरण

१. वडा न. १ को अनुकूलनका कार्यहरुहरुको प्राथमिकीकरण

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्राथमिकता	योजना अवधि
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	स्थानिय स्तरमा खानेपानी तथा सिँचाईको पुर्ण प्रत्याभुती गरि पानिको विविधिकरण प्रयोग गर्ने र खाद्य सुरक्षामा पहुच पुऱ्याउने	माटोको उपचार गर्ने	४	२	४	४	१४	२	२ वर्ष
		ग्रहा सुधार गर्ने	४	३	२	४	१३	५	२ वर्ष
		विऊ उपचार गर्ने	४	२	२	३	११		५ वर्ष
		सिँचाईको व्याबस्था गर्ने	३	४	२	३	१२	४	२ वर्ष
		विउ बैक निर्माण र संकलन गर्ने	४	३	२	४	११	५	४ वर्ष
		उन्नत जातको पशुपालन	३	३	२	४	१२	४	३ वर्ष
		फल फुल खेती गर्ने	३	३	२	३	११	५	५ वर्ष
		स्थानिय निकाय सँग समन्वय गर्ने	४	३	२	३	१२	४	२ वर्ष
विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्याबस्था पन	जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र हँचमा पार्ने असरलाई हेर्न गदैँ जोखिमयुक्त बस्तीहरुमा पानीको संचित पानी किफायत प्रविधि, बहुउपयोग र किफायती प्रयोग गर्ने बिधीहरुको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्याबस्थापन सम्बन्धी तालिम दिने	३	२	२	२	९	७	५ वर्ष
		विपद् पछि गर्नु पर्ने पूर्व तयारी	४	४	३	४	१५	१	५ वर्ष
		विपद् एवम सुचनाको व्याबस्था गर्ने	४	१	१	३	९	७	५ वर्ष
वन तथा जैबिक विविधता	वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा श्कार तथा बोटविरुवाहरु को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैबिक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि संचालन गर्ने	वन फडानी रोक्न जन चेतना कार्यक्रम गर्ने	४	३	२	३	१२	४	५ वर्ष
		जैबिक विविधता संरक्षण गर्न नियम कानुन पालना गराउने	३	३	३	४	१३	३	५ वर्ष
		बृक्षारोपण गर्ने	४	२	१	३	१०	६	५ वर्ष
		वायो ग्यास तथा गोबर ग्यासको व्याबस्था गर्ने	४	२	२	४	१२	४	५ वर्ष

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अवधि
जलस्रोत तथा उर्जा	नविकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा उपयोग एवं उर्जा किफायती प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने	तटबन्ध निर्माण	४	३	२	४	१२	४	५ वर्ष
		साना जलबिद्युत आयोजना	४	३	१	४	१२	४	५ वर्ष
		वायु उर्जा	४	३	१	४	१२	४	५ वर्ष
		आधुनिक घट्ट	४	२	१	४	११	५	५ वर्ष
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई	स्वच्छ खानेपानीमा पहुँच सर्वसुलभ उपलब्धता वृद्धिगर्ने पानीको स्रोतहरुको संरक्षण, वर्षातको पानीको संकलन र भण्डारण तथा पानी किफायती प्रविधिको बिकास र बिस्तार गर्ने	खानेपानीको ट्याङकी	४	२	१	४	११	५	३ वर्ष
		स्वास्थ्यको सेवाको उपलब्धता	४	३	२	४	१३	३	५ वर्ष
		शौचालय	४	३	२	४	१३	३	५ वर्ष
		जनचेतनाको तालिम	४	३	३	४	१४	२	५ वर्ष
पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सामाजिक	पर्यटन हरित पैदल मार्ग र पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान तथा विविधिकरण जस्ता जलवायु मैत्री पर्यटनको अवधारणालाई विकास तथा प्रवर्द्धन गर्दै हरित रोजगारि सिर्जना गरि पर्यटन क्षेत्रको विकासलाई जोड दिइने	सास्कृतिक सम्पदाको संरक्षण	४	३	२	४	१३	३	५ वर्ष
		पर्यटकिय स्थलको खोजी गर्ने	४	३	१	४	१२	४	५ वर्ष

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	भौतिक पूर्वाधारहरुको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु अनुसरण गरिनेछ	ढल निकासको व्याबस्थापन गर्ने	४	२	२	४	१२	४	१ वर्ष
		गोरेटो बोटोको व्याबस्थापन गर्ने	४	३	२	४	१३	३	२ वर्ष
		फोहर मैलाको व्याबस्थापन गर्ने	४	३	३	४	१४	२	५ वर्ष
		विद्यालको स्तर बृद्धी र व्याबस्थापन गर्ने	४	३	२	४	१२	४	५ वर्ष
		जोखिम वरियताको पहिचान गर्ने	४	२	१	४	११	५	४ वर्ष
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	पहिरो जाखिम क्षेत्रको पहिचान तथा मापन गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाउने तथा वृक्षारोपण मार्फत भैतिक अवस्थामा सुधार गर्ने	फनिर्चर उद्योग	४	२	१	४	११	५	
		कुटानी पिसानी मिल	४	२	१	४	११	५	
		स्थानिय निकाय सँग समन्वय गर्ने	४	३	२	३	१२	४	२ वर्ष
		तेल प्रशोधन उद्योग	४	३	१	४	१२	४	
		विपद् पछी गर्नु पर्ने पूर्व तयारी	४	४	३	४	१५	१	५ वर्ष
		क्रसर उद्योग	४	३	१	४	१२	४	
		सडक बनाउने	४	२	१	४	११	५	

२. वडा न. २ को अनुकूलनका कार्यहरुहरुको प्राथमिकरण

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
वन तथा जैविक विविधता	वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा झार तथा बोटविरुवाहरु को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि	वन फडानी रोक्ने	४	४	१	४	१३	३	२ वर्ष
		वायु ग्यास र गोबर ग्यासको उपलब्धता गराउने	४	४	३	४	१५	१	५ वर्ष

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
	संचालन गर्ने								
जलस्रोत तथा उर्जा	नविकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा उपयोग एवं उर्जा किफायती प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने	तटबन्ध निर्माण गर्ने	३	३	३	३	१२	४	५ वर्ष
		जलस्रोतको विज्ञबाट परिक्षण तथा विशेषज्ञबाट रेखदेख	३	२	३	२	१०	६	२ वर्ष
		वायु उर्जाको विकास	४	३	४	४	१५	१	५ वर्ष
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	स्थानिय स्तरमा खानेपानी सिँचाईको प्रत्याभुती पानिको विविधिकरण प्रयोग गर्ने र खाद्य सुरक्षामा पहुच पुऱ्याउने	सुख्खा क्षेत्रमा हुने बालीको पहिचान	२	३	२	१	८	८	२ वर्ष
		माटोको पहिचान	३	३	२	२	१०	६	२ वर्ष
		विउ छनोट	३	३	२	२	१०	६	२ वर्ष
		आधुनिक औचार	३	३	२	३	११	५	२ वर्ष
		गोठेमल तथा प्रारङ्गारिक मल	४	४	२	४	१४	२	२ वर्ष
		जैविक विषाधी बनाउने	४	४	२	४	१४	२	२ वर्ष
		सिँचाई कुलोको व्यवस्था	४	२	४	४	१४	२	५ वर्ष
		वृक्षारोपण गर्नुपर्ने	४	४	३	४	१५	१	३ वर्ष
		नदि पोखरी निर्माण गर्ने, पानीको संकलन गर्ने गेग आएको पानी, थोपा तथा साना सिँचाई	४	४	२	२	१२	४	३ वर्ष
		बेमौसमी तथा मौसमी तरकारी खेति	४	४	३	३	१४	२	२ वर्ष
नर्सरी तयार गर्ने गरी वृक्षारोपण	४	४	२	३	१३	३	५ वर्ष		
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	भौतिक पुर्वाधारहरुको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु अनुसरण गरिनेछ	चौकिको स्तर वृद्धि गर्ने	४	४	३	४	१५	१	५ वर्ष
		स्वास्थ्य चौकिमा निति नियमको कार्यन्वयन गर्ने	४	४	१	४	१३	३	२ वर्ष
		खानीपानी प्रशोधन सम्बन्धि प्रविधि	४	४	१	४	१३	३	२ वर्ष
		फोहोर संकलन र व्यवस्थापन	४	४	३	४	१५	१	२ वर्ष
		विपद पुर्व तयारीको लागि भवन तयार गर्ने	४	४	३	४	१५	१	५ वर्ष
		विपद पुर्व सुचना प्रणाली कार्यन्वयन गर्ने	४	४	३	४	१५	१	३ वर्ष

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
		स्थानिय सरकारसँग समन्वय गर्ने	४	४	१	४	१३	३	२ वर्ष
		जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम	४	४	२	४	१४	२	२ वर्ष

३. वडा न. ३ को अनुकूलनका कार्यहरुहरुको प्राथमिकरण

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई	स्वच्छ खानेपानीमा पहुँच सर्वसुलभ उपलब्धता वृद्धिगर्ने पानीको स्रोतहरुको संरक्षण, वर्षातको पानीको संकलन र भण्डारण तथा पानी किफायती प्रविधिको विकास र बिस्तार गर्ने	औषधीको उपलब्धता बढाउने	४	२	२	४	१२	४	५ वर्ष
		दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको व्यावस्था	४	४	२	४	१४	२	३ वर्ष
		एक घर एक धारा कार्यक्रम	४	३	१	४	१२	४	३
		स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतनामुलक तालिम	४	४	२	४	१४	२	२
		फोहरको सहि व्यावस्थापन	४	३	२	४	१३	३	२
		सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई स्थापना	४	३	३	४	१४	२	१
		सरसफाई कार्यक्रम लागु गर्ने	४	३	३	४	१४	२	५
		वृक्षारोपण कार्यक्रम र तालिमको व्यावस्था गर्ने	४	३	२	४	१३	३	१
विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यावस्था पन	जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहुँचमा पार्ने असरलाई दृष्टिगत गर्दै जोखिमयुक्त क्षेत्र बस्तीहरुमा पानीको संचित पानी किफायती प्रविधि, बहुउपयोग र किफायती प्रयोग गर्ने बिधीहरुको	तटबन्ध निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१३	३	३ वर्ष
		विपद् कोषको व्यावस्थापन	४	४	२	४	१४	२	५
		विपद् पुर्व तयारी तथा जनचेतना मुलक कार्यक्रम	४	३	२	४	१३	३	५
		विपद् पुर्व तयारी समाग्रीको व्यावस्था	४	३	२	४	१३	३	१

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
	विकास र प्रवर्द्धन गर्ने								
जलस्रोत तथा उर्जा	नविकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा उपयोग एवं उर्जा किफायती प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने	साना जल बिधुत, उर्जा, वायु उर्जा, आधुनीक घट्ट, लिफ्ट सिँचाईको व्यावस्था गर्ने	४	४	१	४	१३	३	५ वर्ष
पर्यटन एवं प्राकृतिक सामाजिक	पर्यटन हरित पैदल मार्ग र पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान तथा विविधिकरण जस्ता जलवायु मैत्री पर्यटनको अवधारणालाई विकास तथा प्रवर्द्धन गर्दै हरित रोजगारि सिर्जना गरि पर्यटन क्षेत्रको विकासलाई जोड दिइने	पुराना मठ मन्दिको संरक्षण	४	४	२	४	१४	२	५
		पर्यटकीय स्थलको खाजी ।	४	४	१	४	१३	३	५
		भ्यू टावरा निर्माण	४	४	१	४	१३	३	५
		होम स्टे निर्माण तथा संचालन	४	४	२	४	१४	२	१ वर्ष
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	स्थानिय स्तरमा खानेपानी तथा सिँचाईको पूर्ण प्रत्याभुती गरि पानिको विविधिकरण प्रयोग गर्ने र सुरक्षामा पुऱ्याउने	सिँचाईको व्यवस्था	४	४	१	४	१३	३	
		उन्नत जातको विउ	४	३	२	४	१३	३	
		जैविक विषादी, मल, कम्पोष्ट मल तथा गोडमेल तालिम	४	४	३	४	१५	१	
		खेति योग्य जमिन घेर बार	४	३	१	४	१२	४	
		ग्रहा सुधार कार्यक्रम	४	४	२	४	१४	२	
		खाद्य संकलन केन्द्र निर्माण	४	३	२	४	१३	३	
		रैथाने बालिको संरक्षण	४	३	१	४	१२	४	
		आधुनिक कृषि औजारको व्यवस्था	४	४	३	४	१५	१	
		माटोको जाँच गर्ने	४	१	२	४	११	५	
बन तथा जैविक विभिधता	वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा भ्रार तथा बोटविरुवाहरु को	बृक्षारोपण कार्यक्रम	४	४	१	४	१३	३	
		जडिबुटी रोप्ने	४	३	१	४	१२	४	
		सामुदायिक वन तथा राष्ट्रिय वनमा अग्नी रेखा निर्माण	४	३	२	४	१३	३	

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायहरू	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
	पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि संचालन गर्ने	सामुदायिक वन सुरक्षाको लागी हेरालुको व्यवस्था गर्ने	४	४	३	४	१५	१	
		पशु पंक्षिको चोरी निकसिमा रोक लगाउने	४	३	२	४	१३	३	
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	पहिरो जाखिम क्षेत्रको पहिचान तथा मापन गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि बायोइन्जीनियरिङ विधि अपनाउने तथा वृक्षारोपण मार्फत भैतिक अवस्थामा सुधार गर्ने	ग्रामिण सडक बनाउने	४	३	१	४	१२	४	
		कुटानी पिसानी मिल सञ्चालन	४	२	१	४	११	५	
		फनिर्चर उद्योग स्थापना	४	३	१	४	१२	४	
		स्याउको परिकार बनाउने उद्योग खोल्ने	४	४	२	४	१४	२	
		राडी पाखी र घरेलु उद्योग स्थापना	४	४	२	४	१४	२	
		सिलाई कटाई उद्योग स्थापना	४	४	३	४	१५	१	
		जडिबुटी प्रशोधन उद्योग ।	४	४	१	४	१३	३	
ग्रामिण तथा सहरी बसोबास	भौतिक पूर्वाधारहरूको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरू अनुसरण गरिनेछ	ढल निकास	४	४	२	४	१४	२	
		गोरेटो बाटो निर्माण	४	४	२	४	१४	२	
		व्याबस्थित बसोबास	४	३	१	४	१२	४	
		प्राविधिक चेकजांच गरी घर लगाउने	४	४	२	४	१४	२	
		फोहोर मैला व्याबस्थापन	४	४	३	४	१५	१	
		आमा समुहले छाउपडी सम्बन्धि चेतना फैलाउने	४	३	३	४	१४	२	
		सार्वजनिक शौचालय निर्माण	४	४	२	४	१४	२	
		जोखिममा रहेका व्यक्तिलाई व्याबस्थापन गर्ने	४	३	१	४	१२	४	

४. वडा न. ४ को अनुकूलनका कार्यहरुको प्राथमिकरण

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्राथमिकता	योजना अबधि
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	स्थानिय खानेपानी सिँचाईको पुर्ण गरि विविधिकरण र खाद्य सुरक्षामा पुऱ्याउने	ग्रहा सुधार गर्ने	४	३	३	४	१४	३	३ वर्ष
		सिँचाईको व्यावस्था गर्ने	४	२	१	४	११	६	५ वर्ष
		फल-फुल खेतीको घेरबार	४	२	२	३	११	६	५ वर्ष
		रैथाने बालीको संरक्षण तथा प्रबर्धन गर्ने ।	४	३	२	३	१२	५	५ वर्ष
		बिउ बैंकको स्थापना र व्यावस्थापन	४	३	३	४	१४	३	५ वर्ष
		तरकारी खेतीको व्यावसाय अबधारणा	४	४	२	४	१४	३	५ वर्ष
		उन्नत जातको पशुपालन गर्ने	४	४	१	३	१२	५	५ वर्ष
		मौरी पालन गर्ने	४	३	३	४	१४	३	५ वर्ष
		खडेरी सहन सक्ने बाली लगाउने	४	३	२	३	१२	५	५ वर्ष
		बाली चक्र लगाउने	४	४	४	४	१६	१	५ वर्ष
ग्रामिण तथा सहरी बसोबास	भौतिक पुर्वाधारहरुको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु अनुसरण गरिनेछ	ढल निकास गर्ने	३	३	१	४	११	६	५ वर्ष
		भुकम्प रहित घर बनाउने र प्राविधिकको सल्लाह प्रदान गर्ने	४	४	१	४	१३	४	५ वर्ष
		हिलो मुक्त बाटो बनाउने	४	४	२	४	१४	३	५ वर्ष
		घर निर्माण मापदण्ड बनाउने	४	४	३	४	१५	२	५ वर्ष
		भिरालो जमिनमा घर नबनाउने	४	३	१	४	१२	५	५ वर्ष
		जनचेतना मुलक कार्यक्रम गर्ने	४	४	३	४	१५	२	५ वर्ष
		ग्रामिण सडक निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१३	४	५ वर्ष
स्वास्थ्य तथा खानेपानी सरसफाई	खानेपानीमा सर्वसुलभ वृद्धि गर्ने स्रोतहरुको बर्षातिको संकलन र पानी भण्डारण तथा पानी	स्वास्थ्य चौकिको सेवा विस्तार गर्ने	४	३	१	४	१२	५	५ वर्ष
		नियमित कर्मचारी कार्यालयमा आउने, चेतनामुलक कार्य क्रम गनै	४	३	२	४	१३	४	५ वर्ष
		एक घर एक धारा कार्यक्रम	४	४	४	४	१६	१	५ वर्ष

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीती	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्राथमिकता	योजना अबधि
	किफायती प्रविधिको विकास र बिस्तार गर्ने								
विपद् तथा जोखिम न्यूनिकरण	जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहुँचमा पार्ने असरलाई दृष्टिगत गर्दै जोखिमयुक्त क्षेत्र बस्तीहरुमा पानीको संचित पानी किफायती प्रविधि, बहुउपयोग र किफायती प्रयोग गर्ने बिधीहरुको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने	जनचेतना मुलक कार्यक्रम गर्ने	४	४	३	४	१५	२	५ वर्ष
		बृक्षारोपण गर्ने	४	४	२	४	१४	३	५ वर्ष
		विपद् पुर्व सुचना प्रणालीको स्थापना	४	४	३	४	१५	२	५ वर्ष
		विपद् तथा जोखिम न्यूनिकरण समिती गठन गर्ने	४	४	३	४	१५	२	५ वर्ष
		सुरक्षा सामाग्रीको व्यावस्था गर्ने ।	४	४	४	४	१६	१	५ वर्ष

५. वडा न. ५ को अनुकूलनका कार्यहरुहरुको प्राथमिकरण

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीती	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्राथमिकता	योजना अबधि
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	भौतिक पुर्वाधारहरुको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु अनुसरण गरिनेछ	व्यवस्थित बसोबास	४	२	१	३	१०	७	५ वर्ष
		ढल निकास गर्ने	४	३	२	३	१२	५	५ वर्ष
		फोहोर व्यवस्थापन गर्ने	३	४	२	४	१३	४	२ वर्ष
		हिलोमूक्त गाँउ बनाउने	४	४	१	३	१२	५	३ वर्ष
		जनचेतनामुलक कार्यक्रम गर्ने	४	४	३	३	१४	३	५ वर्ष
		गाँउमा रहेको जोखिम वस्तीलाई व्यवस्थित गर्ने	३	२	१	३	९	५	५ वर्ष
		नक्सा पास गरेर घर निर्माण गर्दा प्राविधिको सल्लाहमा घर निर्माण गर्ने	४	३	२	३	१२	५	५ वर्ष

क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
स्वास्थ्य तथा खानेपानी सरसफाई	स्वच्छ खानेपानीमा पहुँच सर्वसुलभ उपलब्धता वृद्धिगर्ने पानीको स्रोतहरुको संरक्षण, बर्षातको पानीको संकलन र भण्डारण तथा पानी किफायती प्रविधिको बिकास र बिस्तार गर्ने	स्वास्थ्य सम्बन्धि जनचेतनामुलक कार्यक्रम गने	४	३	१	४	१२	५	५ वर्ष
		एक घर एक धारा निर्माण गर्ने	४	३	१	४	१२	५	५ वर्ष
		स्वास्थ्य चौकी निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१२	५	५ वर्ष
		स्वास्थ्य चौकीमा दक्ष स्वास्थ्य कर्मीको व्यवस्था गर्ने	४	२	२	४	१३	४	५ वर्ष
		औषधीको उपलब्धता वढाउने	४	३	२	४	१३	४	५ वर्ष
जल स्रोत तथा उर्जा	नविकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा उपयोग एवं उर्जा किफायती प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने	वायु उर्जा निर्माण	४	४	१	४	१३	४	५ वर्ष
		सौर्य उर्जा निर्माण	३	३	२	३	११	६	५ वर्ष
		आधुनिक घट्ट निर्माण	४	४	२	३	१३	४	५ वर्ष
विपद जोखीम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन	जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहुँचमा असरलाई दृष्टिगत जोखिमयुक्त क्षेत्र बस्तीहरुमा पानीको संचित पानी किफायती प्रविधि, बहुउपयोग र किफायती प्रयोग गर्ने बिधीहरुको बिकास र प्रवर्द्धन	खोलाको छेउछाउमा घर नवनाउने	४	३	२	३	१२	५	५ वर्ष
		भिरालो क्षेत्रमा घर नवनाउने	४	३	२	४	१३	४	५ वर्ष
		तटबन्ध निर्माण गर्ने	३	४	२	३	१२	५	५ वर्ष
		भुकम्प आएमा झटपट भोला तथार गर्ने	३	३	४	४	१४	३	५ वर्ष
		सुरक्षाका सामान उपलब्ध गराउने	४	४	३	३	१४	३	५ वर्ष
		राहत कोष निर्माण गर्ने	३	३	३	४	१३	४	५ वर्ष

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
	गर्ने								
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	स्थानिय स्तरमा खानेपानी तथा सिँचाईको पुर्ण प्रत्याभुती गरि पानिको विविधिकरण प्रयोग गर्ने र खाद्य सुरक्षामा पहुच पुऱ्याउने	माटोको परिक्षण गर्ने	३	२	२	३	१०	७	३ वर्ष
		विउ संकलन केन्द्रको तयार गर्ने	३	३	४	३	१३	४	३ वर्ष
		रैथाने बालीको संरक्षण गर्ने	३	३	१	३	१०	७	१ वर्ष
		गोठेमलको प्रयोग गर्ने	४	४	१	४	१३	४	१ वर्ष
		कम्पोष्ट मलको तयार गर्ने	२	३	१	४	१०	७	५ वर्ष
		सिँचाई गर्ने	३	३	४	४	१४	३	५ वर्ष
		गह्ना सुधार गर्ने	३	३	१	३	१०	७	४ वर्ष
		खाद्य संकलन केन्द्र	४	३	४	४	१५	२	५ वर्ष
		घरबारको व्यवस्थापन गर्ने	४	४	४	४	१६	१	५ वर्ष
		उन्नतजातको पशुपंक्षी पालन गर्ने	४	३	३	४	१४	३	५ वर्ष
		जैविक विषधी तयार गर्ने	३	३	२	४	१२	५	४ वर्ष
वन तथा जैविक विविधता	वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा भ्रार तथा बोटविरुवाहरु को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि संचालन गर्ने	जनचेतनाको अभियान	४	३	२	४	१३	४	५ वर्ष
		घेरबार	४	३	४	४	१५	२	५ वर्ष
		वृक्षारोपण	४	३	३	४	१४	३	५ वर्ष
		वनको काटछाट गर्ने	३	३	३	४	१३	४	३ वर्ष
		चौकिदारको व्यवस्था	४	३	३	४	१४	३	२ वर्ष
		समुदायिक वनको क्षेत्र बढाउने	४	४	३	४	१५	२	५ वर्ष
		जडिवुटी संरक्षण गर्ने	३	३	३	४	१३	४	४ वर्ष
		अग्नि रेखाको तयार गर्ने	४	३	३	४	१४	३	३ वर्ष
वनमा गाई वस्तुको व्यवस्थापन गर्ने	३	३	१	४	११	५	४ वर्ष		

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
		चोरी शिकार गर्न नदिने	४	४	१	४	१३	४	२ वर्ष
		सामुदायिक वनको लागी जडिवुटी नर्सरी तयार गर्ने	४	३	३	४	१४	३	२ वर्ष
उद्योग यातायात तथा भौतिक पुर्वधार	पहिरो जाखिम क्षेत्रको पहिचान तथा मापन गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाउने तथा वृक्षारोपण मार्फत भैतिक अवस्थामा सुधार गर्ने	राडीपाखी उद्योग	४	३	३	३	१३	४	५ वर्ष
		फर्निचर उद्योग	४	३	४	४	१५	२	५ वर्ष
		जडिवुटी प्रशोधन केन्द्र	३	३	४	४	१४	३	५ वर्ष
		ग्रामिण सडक तयार	४	३	४	४	१५	२	५ वर्ष
		कोल्ड स्टोर बनाउन	४	३	४	४	१५	२	५ वर्ष
पर्यटन एवं प्राकृतिक तथा सामाजिक	पर्यटन हरित पैदल मार्ग र पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान तथा विविधिकरण जस्ता जलवायु मैत्री पर्यटनको अवधारणालाई विकास तथा प्रवर्द्धन गर्दै हरित रोजगारि सिर्जना गरि पर्यटन क्षेत्रको विकासलाई जोड दिइने	धार्मिक स्थललाई पर्यटक भित्राउने ठाँउ बनाउने	३	३	१	४	११	५	५ वर्ष
		भ्यु टावर बनाउने	४	३	१	४	१२	४	५ वर्ष
		होमस्टे बनाउने	२	४	२	३	११	५	५ वर्ष
		कृतिम ताल निर्माण गर्ने	४	३	१	४	१२	४	५ वर्ष
		मठ मन्दिर निर्माण गर्ने	४	३	२	४	१३	३	४ वर्ष

६. वडा न. ६ को अनुकूलनका कार्यहरुहरुको प्राथमिकरण

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्राथमिकता	योजना अबधि
ग्रामिण तथा सहरी बसोबास	भौतिक पूर्वाधारहरुको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु अनुसरण गरिनेछ	खानेपानीको ट्याङ्की निर्माण	४	४	२	४	१४	३	१ वर्ष
		संचारको गुणस्तरीय सुविधा	४	३	२	४	१३	४	५ वर्ष
		सडक निर्माण	४	३	२	४	१३	४	५
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई	स्वच्छ खानेपानीमा पहुँच सर्वसुलभ उपलब्धता वृद्धिगर्ने पानीको स्रोतहरुको संरक्षण, वर्षातको पानीको संकलन र भण्डारण तथा पानी किफायती प्रविधिको बिकास र बिस्तार गर्ने	पुल निर्माण	४	३	२	४	१३	४	२
		ढल निकासको व्यावस्था ।	४	३	१	४	१२	५	२
		हिलो मुक्त गाऊ	४	३	२	४	१३	४	५
		विद्यालयको शैक्षिक स्तर बढाउने	४	३	२	४	१३	४	५
		स्वास्थ्य चौकीको क्षमता बढाउने ।	४	३	१	४	१२	५	५
		स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतना बढाउने	४	३	१	४	१२	५	५
विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यावस्थापन	जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहुँचमा पार्ने असरलाई दृष्टिगत गर्दै जोखिमयुक्त क्षेत्र बस्तीहरुमा पानीको संचित पानी किफायती प्रविधि, बहुउपयोग र किफायती प्रयोग गर्ने बिधीहरुको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने	विपद् सम्बन्धि तालिम दिने	३	२	२	४	११	६	१
		बृक्षा रोपण गर्ने	३	२	२	४	११	६	-
		तटबन्ध निर्माण गर्ने	४	३	२	४	१३	४	५
		भुकम्प रहित घर बनाउने	४	३	२	३	१२	५	५
बन तथा जैविक विभिधता	वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा भार तथा	सामुदायिक बन क्षेत्र विस्तार	४	४	३	३	१४	३	२
		वन फडानी रोकथाम	४	४	४	३	१५	२	१

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन्न समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथामिकता	योजना अबधि
	बोटविरुवाहरु को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि संचालन गर्ने	वन तथा जैविक विविधता संरक्षणको लागि समुदाय स्तरमा मिटिङ्ग र छलफल	४	२	२	३	११	६	३
		विधान, कार्य योजना बनाउने	४	२	२	२	१०	७	४
		बृक्षारोपण गर्ने	४	३	४	३	१४	३	१
		वन कटान हुन नदिन तटबन्ध निर्माण गर्ने	४	४	४	२	१४	३	१
		जडी बुटी खेती	४	४	२	३	१३	४	१
		डढेलो –आगलागी रोकथाम	३	४	२	४	१३	४	१
		चोरी निकासी रोकथाम	४	३	३	३	१३	४	२
उद्योग यातायात पूर्वाधार	पहिरो जाखिम क्षेत्रको पहिचान तथा मापन गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाउने तथा वृक्षारोपण मार्फत भैतिक अवस्थामा सुधार गर्ने	राडी पाखी उद्योग	४	२	१	४	११	६	४
		स्याउ , चना, जाम–संकलन केन्द्र स्थापना	४	४	१	४	१३	४	२
		उद्योगलाई सडक यातायात संजालमा जोड्ने	४	३	२	३	१२	५	३
जल स्रोत उर्जा	नविकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा उपयोग एवं उर्जा किफायती प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने	साना लघु जल विद्युत	४	४	२	३	१३	४	२
		वायु उर्जा	४	४	२	३	१३	४	१
पर्यटन एवंम प्राकृतिक सामाजिक	पर्यटन हरित पैदल मार्ग र पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान तथा विविधिकरण जस्ता जलवायु मैत्री पर्यटनको अवधारणालाई विकास तथा प्रवर्द्धन गर्दै हरित रोजगारि	मठ मन्दिर निर्माण	२	४	३	३	१२	५	२

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभावकारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासन समुहलाई लाभ १-४	जम्मा	प्राथमिकता	योजना अबधि
	सिर्जना गरि पर्यटन क्षेत्रको विकासलाई जोड दिइने								
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	स्थानिय स्तरमा खानेपानी सिँचाईको प्रत्याभुती पानिको विविधिकरण गर्ने र सुरक्षामा पुऱ्याउने	माटो परिक्षण	४	३	३	४	१४	३	१
		हावा पानी सुहाउदो विउ विजनको उपलब्धता	४	३	३	४	१४	३	१
		फल -फुल खेतीको संम्भावना अध्यान	४	४	३	४	१५	२	२
		गोठे मलको प्रयोग	४	४	४	४	१६	१	१
		सिँचाईको व्यावस्था	४	३	१	४	१२	५	२
		बेमौषमि तरकारी खेती	४	३	३	३	१३	४	२
		बाली तथा पशु विमा	४	३	२	३	१२	५	२
		पशु पालन	४	४	१	४	१३	४	२

७. वडा न. ७ को अनुकूलनका कार्यहरुहरुको प्राथमिकरण

संवेदनशील क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासनताहरुलाई लाभ १-४	जम्मा	प्राथमिकता	योजना अबधि
बन तथा जैविक विविधता	वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा भार तथा बोटविरुवाहरु को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्राविधिको स्थापना गरि संचालन गर्ने	वृक्षारोपण गर्ने	४	३	२	३	१२	३	४ वर्ष
		वन सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम गर्ने	३	३	२	४	१२	३	३ वर्ष
		जंगलमा अग्नी रेखा बनाउने	४	३	१	३	११	४	३ वर्ष
		सामुदायिक वन विस्तार गर्ने	३	३	२	३	११	४	३ वर्ष
		क्षमता भन्दा बढी वन पैदावर संकलन नगर्ने	४	३	१	२	१०	५	५ वर्ष
		घेरावार र सिँचाई गर्ने	४	४	१	३	१२	३	५ वर्ष

क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासननताहरुलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथामिकता	अर्बाधि योजना
		बेला बेलामा वन काँटछाट गर्ने	४	४	१	३	१२	३	५ वर्ष
		खाली रहेको ठाँउ मा जडीबुडि रोप्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
उद्योग तथा भौतिक पूर्वाधार	पहिरो जाखिम क्षेत्रको पहिचान तथा मापन गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाउने तथा वृक्षारोपण मार्फत भौतिक अवस्थामा सुधार गर्ने	फर्निचर उद्योग स्थापना गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		राडीपाखी उद्योग बनाउने	४	४	२	४	१४	१	५ वर्ष
		किलाको उद्योग बनाउने	४	३	२	३	१२	३	३ वर्ष
		गोरेटो बाटो मर्मत गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		सडक निर्माण र मर्मत सम्भार गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		पुल, कुलेसो निर्माण	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
ग्रामिण तथा सहरी बसोबास	भौतिक पूर्वाधारहरुको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु अनुसरण गरिनेछ	व्याबस्थित बसोबास गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		ढल निकासको व्यवस्थापन गर्ने	४	४	१	४	१३	२	३ वर्ष
		समतल स्थानमा घर बनाउने	४	४	१	३	१२	३	३ वर्ष
		घर बनाउदा भुकम्प रहित निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		जोखिम बस्तिलाई सुरक्षीत स्थानमा सार्ने	४	२	१	४	११	४	५ वर्ष
		फोहोर मैला व्याबस्थापन गर्ने	३	३	२	४	१२	३	१ वर्ष
		कुहिने र नकुहिने बस्तुलाई छुट्टुयार राख्ने	३	३	२	४	१२	३	१ वर्ष
		गोरेटो बाटो निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१३	२	३ वर्ष
		संचारको सुविधा हुनु पर्ने	४	४	१	४	१३	२	३ वर्ष
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई	स्वच्छ खानेपानीमा पहुँच सर्वसुलभ उपलब्धता वृद्धि गर्ने पानीको स्रोतहरुको संरक्षण, वर्षातको पानीको संकलन र भण्डारण तथा	स्वास्थ्य चौकि निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		जनचेतना स्वास्थ्य सम्बन्धि दिने	४	३	२	४	१३	२	५ वर्ष
		खानेपानिको ट्याङ्की सफा राख्ने	४	४	२	४	१४	१	५ वर्ष
		स्वास्थ्य चौकिमा औषधि उपलब्धता गर्ने र स्वास्थ्य सामाग्री उपलब्धता	४	४	१	३	१२	३	५ वर्ष

क्षेत्र संवेदनसिद्ध	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासनताहरुला ई लाभ १-४	जम्मा	प्रथामिकता	योजना अवधि
	पानी किफायती प्रविधिको बिकास र बिस्तार गर्ने								
विपद् जोखिम तथा ब्यावस्थापन	जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहँचमा पार्ने असरलाई दृष्टिगत गर्दै जोखिमयुक्त क्षेत्र बस्तीहरुमा पानीको संचित पानी किफायती प्रविधि, बहुउपयोग र किफायती प्रयोग गर्ने बिधीहरुको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने	खाद्य संकलन केन्द्र बनाउने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		तटबन्ध निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
	पूर्व सुचना तथा जनचेतना कार्यक्रम गर्ने	४	३	१	४	१२	३	५ वर्ष	
जल स्रोत तथा उर्जा	नविकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा उपयोग एवं उर्जा किफायती प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने	बिधुत उत्पादन गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		आधुनिक घट्ट निर्माण	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		माछा पोखरी निर्माण	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		वायु उर्जा निर्माण	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष
		पानीका मुहान निर्माण गर्ने तथा ब्यावस्थापन गर्ने	४	४	२	३	१३	२	५ वर्ष
पर्यटन एवम प्राकृतिक तथा सामाजिक	पर्यटन हरित पैदल मार्ग र पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान तथा विविधिकरण जस्ता जलवायु मैत्री पर्यटनको अवधारणालाई विकास तथा प्रवर्द्धन गर्दै हरित रोजगारि सिर्जना	गाँउमा मठ मन्दिर निर्माण गर्ने	४	४	२	३	१३	२	५ वर्ष
		धर्मशाला निर्माण गर्ने	४	४	२	३	१३	२	५ वर्ष
		नयाँ भरना तथा प्राकृतिक पर्यटकिय स्थानको खोजि तथा प्रवर्द्धन गर्ने	४	३	३	३	१३	२	५ वर्ष
		पर्यटक लाइ बस्ने होमस्टेको ब्यावस्था गर्ने	४	३	३	३	१३	२	५ वर्ष
		भिउ टावरको निर्माण गर्ने	४	४	१	४	१३	२	५ वर्ष

संवेदनसिल क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीती	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संककटासननताहरुलाई ई लाभ १-४	जम्मा	प्रथामिकता	योजना अबधि
	गरि पर्यटन क्षेत्रको विकासलाई जोड दिइने								

८ वडा न. ८ को अनुकूलनका कार्यहरुहरुको प्राथमिकरण

संवेदनसिल क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीती	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संककटासननताहरुलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथामिकता	योजना अबधि
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	स्थानिय स्तरमा खानेपानी तथा सिँचाईको पूर्ण प्रत्याभुती गरि पानिको विविधिकरण प्रयोग गर्ने र खाद्य सुरक्षामा पहुच पुऱ्याउने	सुख्खा सहने बाली	४	४	२	४	१४	३	१ वर्ष
		ग्रहा सुधार कार्याक्रम	४	२	२	४	१२	५	३ वर्ष
		माटो उपचार	४	२	१	४	११	६	२ वर्ष
		सिँचाई व्यावस्थापन	४	२	१	४	११	६	४ वर्ष
		जैविक मल	४	१	३	४	१२	५	१ वर्ष
बन तथा जैविक विविधता	वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा भार तथा बोटविरुवाहरु को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि संचालन गर्ने	बेमौषमी तरकारी खेती	४	२	२	४	१२	५	१ वर्ष
		फल-फुल खेती	४	४	२	३	१३	४	२ वर्ष
		बाख्रा पालन र पशु पालन	४	४	२	३	१३	४	३ वर्ष
		आधुनिक कृषि औजार	४	३	२	३	१२	५	२ वर्ष
		वन क्षेत्र व्यवस्थापन	४	३	२	३	१२	५	२ वर्ष
		वन क्षेत्र बिस्तार	४	४	३	४	१५	२	३ वर्ष
		प्राकृतिक सम्पदाको शंरक्षण गर्ने	४	३	१	३	११	६	५ वर्ष
		डाले घांस रोपण	४	४	२	३	१३	४	२ वर्ष
		जडी बुटी नर्षरी खेती	४	४	२	३	१३	४	२ वर्ष
संकलन प्रशोधन केन्द्र	४	३	१	३	११	६	३ वर्ष		
जल स्रोत तथा उर्जा	नविकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा उपयोग	साना जल बिधुत आयोजना	४	४	२	४	१४	३	४ वर्ष

संवेदनसिल क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीती	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासननताहरुलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
	एवं उर्जा किफायती प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने	नदिहरुमा तटबन्ध निर्माण	४	३	२	४	१३	४	२ वर्ष
		सुरक्षित बसोबास	४	३	२	४	१३	४	५ वर्ष
ग्रामिण तथा सहरी बसोबास	भौतिक पुर्वाधारहरुको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु अनुसरण गरिनेछ	घर बनाउदा नियम तथा निर्देशिका निर्माण	४	२	२	४	१२	५	२ वर्ष
		होम स्टेको व्यवस्थापन	३	३	२	४	१२	५	५ वर्ष
		पाटी पौवा तथा धर्मशाला निर्माण गर्ने	३	३	२	४	१२	५	२ वर्ष
		बिद्यालय पक्कि भवन	४	४	२	३	१३	४	२ वर्ष
उद्योग यातायात तथा भौतिक पुर्वाधार	पहिरो जाखिम क्षेत्रको पहिचान तथा मापन गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि बायोइन्जीनियरिङ्ग विधि अपनाउने तथा वृक्षारोपण मार्फत भौतिक अवस्थामा सुधार गर्ने	मठ मन्दिर निर्माण गर्ने	४		४	३	११	६	३ वर्ष
		भ्यू टावर निर्माण गर्ने	३	३	२	१	१०	७	५ वर्ष
		विविध प्रकारका उद्योग र कलकारखाना स्थापना	४	४	२	४	१४	३	१ वर्ष

संवेदनसिल क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीती	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संकटासननताहरुलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथमिकता	योजना अबधि
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई	स्वच्छ खानेपानीमा पहुँच सर्वसुलभ उपलब्धता वृद्धि गर्ने पानीको स्रोतहरुको संरक्षण, वर्षातको पानीको संकलन र भण्डारण तथा पानी किफायती प्रविधिको बिकास र बिस्तार गर्न	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाईको व्यवस्था गर्ने	४	२	१	३	१०	७	५ वर्ष
		सरसफाई अभियान चलाउने	३	२	२	४	११	६	५ वर्ष
विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्याबस्थापन	जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहुँचमा पार्ने असरलाई दृष्टिगत गर्दै जोखिमयुक्त क्षेत्र बस्तीहरुमा पानीको संचित पानी किफायती प्रविधि, बहुउपयोग र किफायती प्रयोग गर्ने बिधीहरुको बिकास र प्रवर्द्धन गर्ने	पूर्व सुचनाको व्याबस्थापन गर्ने ।	४	३	३	४	१४	३	२ वर्ष
		विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्याबस्थापन सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने	४	३	२	४	१३	४	२ वर्ष
		विपद् न्यूनिकरणको लागि स्थानिय निकाय सँग समन्वय गर्ने ।	४	४	४	४	१६	१	५ वर्ष

९. वडा न. ९ को अनुकूलनका कार्यहरुको प्राथमिकरण

क्षेत्र संवेदनसिल	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीती	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव करिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संककटासननताहरुलाई लाभ १-४	जम्मा	प्राथमिकता	योजना अवधि
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा	स्थानिय स्तरमा खानेपानी तथा सिँचाईको पुर्ण प्रत्याभुती गरि पानिको विविधिकरण प्रयोग गर्ने र खाद्य सुरक्षामा पहुच पुऱ्याउने	सिँचाई कुलो निर्माण	४	४	१	४	१३	४	४ वर्ष
		खाद्य संकलन केन्द्र	४	४	१	४	१३	४	१
		विउ संकलन केन्द्र	४	४	२	४	१४	३	१
		आधुनिक कृषि औजार	४	४	२	४	१४	३	१
		भेडा तथा बाख्रापालन	४	४	१	४	१३	४	५
		मौरी तथा कुखुरा पालन	४	४	२	४	१४	३	१
		यवसायिक रुपमा स्याउ तथा ओखर खेती गर्ने	४	४	१	४	१३	४	५
		व्यवसायिक रुपमा सीमी फापर, आलुको खेती गर्ने	४	४	२	४	१४	३	२
		उन्नत जातको बिउ	४	४	३	४	१५	२	१
		व्यवसायिक तरकारी खेती	४	४	३	४	१५	२	१
		माटोको परिक्षण	४	४	४	४	१६	१	१
		प्राङ्गारिक मल तयारी तालिम	४	४	३	४	१५	२	५
वन तथा जैविक विविधता	वन तथा कृषि क्षेत्रमा देखिएका मिचाहा भ्रार तथा बोटविरुवाहरु को पहिचान गरि नियन्त्रणका लागि आवश्यक जैविक उपचार, तालिम र प्रविधिको स्थापना गरि संचालन गर्ने	बृक्षारोपण गर्ने	४	४	१	४	१३	४	५ वर्ष
		वनको घेरबार तथा चौकौदार राख्ने	४	४	१	४	१३	४	५
		वनको नर्सरी तयार गर्ने	४	४	३	४	१५	२	५
		अग्नी रेखा तयार गर्ने	३	४	२	४	१३	४	१
		जनचेतना कार्यक्रम	४	४	४	४	१६	१	५
		जडिबुटी नर्सरी बनाउने	४	४	२	४	१४	३	१
स्वास्थ्य तथा खानेपानी	स्वच्छ खानेपानीमा पहुँच सर्वसुलभ उपलब्धता	शुद्ध खानेपानी, एक घर एक धारा	४	४	१	४	१३	४	३
		खानेपानीको ट्याङ्की, पाइप तथा धारा मर्मत गर्ने	४	४	२	४	१४	३	१
		थप रिजर्ब ट्याङ्की बनाउने	४	४	२	४	१४	३	१

सर्वेदनसिल क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीति	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायहरू	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संककटासननताहरुलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथामिकता	योजना अबधि
	वृद्धिगर्ने पानीको स्रोतहरुको संरक्षण, वर्षातको पानीको संकलन र भण्डारण तथा पानी किफायती प्रविधिको बिकास र बिस्तार गर्ने	स्वास्थ्य चौकीमा दक्ष कर्मचारी र औषधीको उपलब्धता	४	४	२	४	१४	३	५
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास	भौतिक पूर्वाधारहरुको डिजाइन र निर्माण गर्दा जलवायुजन्य जोखिम न्यूनिकरणका उपायहरु अनुसरण गरिनेछ	ढल निकास गर्ने	४	४	२	४	१४	३	५
		बस्तीको स्थानान्तरण गर्ने	४	२	१	४	११		५
		सुरक्षीत आवास	४	४	३	४	१५	२	१
		फोहोर फ्याल्ने डस्टबिन राख्ने	४	४	३	४	१५	२	१
		गोरेटो बाटो बनाउने	४	४	१	४	१३	४	१
		सार्वजनिक शौचालय	४	४	३	४	१५	२	१
		सुधारिएको चुल्हो	४	४	३	४	१५	२	१
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार	पहिरो जाखिम क्षेत्रको पहिचान तथा मापन गरि रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि बायोइन्जीनियरिङ विधि अपनाउने तथा वृक्षारोपण मार्फत भौतिक अवस्थामा सुधार गर्ने	राडीपाखी उद्योग	४	४	२	४	१४	३	१
		कुटनी पिसनी मिल	४	४	१	४	१३	४	१
		फर्निचर उद्योग	४	४	२	४	१४	३	२
		जडिवुटी प्रशोधन उद्योग	४	४	१	४	१३	४	२
		सडक निर्माण तथा मर्मत	४	४	१	४	१३	४	५
		पुल निर्माण	४	४	१	४	१३	४	२
		सहकारी भवन	४	४	२	४	१४	३	१
		सामुदायिक भवन	४	४	३	४	१५	२	१
		ग्रामिण बाटो	४	४	२	४	१४	३	२
विद्यालय भवन	४	४	१	४	१३	४	२		
विपद व्यवस्थापन तथा न्यूनिकरण	जलवायु परिवर्तनले पानीको उपलब्धता र पहुँचमा असरलाई दृष्टिगत गर्दै जोखिमयुक्त क्षेत्र	विपद कोषको स्थापना	४	४	३	४	१५	२	५
		तटबन्ध निर्माण	४	४	२	४	१४	३	५
		विपद सम्बन्धी तालिम	४	४	४	४	१६	१	१
		विपद सम्बन्धी सामग्री	४	४	३	४	१५	२	१

संवेदनसिल क्षेत्र	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण रणनीती	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण उपायाहरु	प्रभाव कारिता १-४	सम्भाव्यता १-४	खर्चको मितव्ययिता १-४	संककटासननताहरुलाई लाभ १-४	जम्मा	प्रथामिकता	योजना अबधि
	बस्तीहरुमा पानीको संचित पानी किफायती प्रविधि, बहुउपयोग र किफायती प्रयोग गर्ने बिधीहरुको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने								
जलस्रोत तथा उर्जा	नविकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा उपयोग एवं उर्जा किफायती प्रविधिको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने	जलविद्युत आयोजना	४	४	१	४	१३	४	३
		वायु उर्जाको विकास	४	४	१	४	१३	४	४
		सौर्य उर्जाको विकास	४	४	२	४	१४	३	१
पर्यटन एवम् प्राकृतिक सांस्कृतिक सम्पदा	पर्यटन हरित पैदल मार्ग र पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान तथा विविधिकरण जस्ता जलवायु मैत्री पर्यटनको अवधारणालाई विकास तथा प्रवर्द्धन गर्दै हरित रोजगारि सिर्जना गरि पर्यटन क्षेत्रको विकासलाई जोड दिइने	नदैदेव गुफाको मर्मत तथा बाटो बनाउने	४	४	१	४	१३	४	३
		होम स्टे व्यवस्थापन	४	४	३	४	१५	२	१
		भ्यु टावर निर्माण	४	४	३	४	१५	२	२
		मठ मन्दिर मर्मत सम्भार	४	४	३	४	१५	२	१
		धर्मशाला निर्माण गर्ने	४	४	३	४	१५	२	१

अनुसुची ५: वडागत अनुकूलनका कार्यक्रम तथा वजेट

१. गा.पा. तहका कार्यक्रम तथा वजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२					
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट				
१. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा																			
१.१	कृषि तथा पशु विमा कार्यक्रम सञ्चालन तथा अनुदान प्रदान	पटक	४	३००	२९२	०	०	१	३००	१	३०	१	३००	१	३००	१२०	०	तिला गा.पा.	CAFS-Karnali, वडा कार्यलय, गा.पा, कृषि कार्यालय
१.२	कृषि क्षेत्रमा पर्न सक्ने जोखिमलाई न्यूनिकरण र यससँग अनुकूलन हुन सहजीकरण गर्ने र कृषिसँग सम्बन्धित जलवायु पूर्व सूचना प्रणाली (Early Warning System) स्थापना गरी कृषक समुदायहरुलाई सूचना प्रवाह गर्ने ।	वटा	१	१५०	२९२			१	१५०							१५०		तिला गा.पा.	CAFS-Karnali
१.३	बाली तथा पशुपालनको जोखिम हस्तान्तरण प्रणाली	पटक	१	७५	५०			१	७५							७५		तिला गा.पा.	CAFS Karnali

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
	स्थापना को लागि सहजीकरण, जनचेतना तथा सहयोग कार्यक्रम				०													
१.४	कृषि नर्सरी निर्माण	बटा	१	६००	२२५		०	१	६००		०		०		६००	तिला गा.पा. को उययुक्त स्थानमा	CAFS Karnali	
१.५	स्थानिय श्रोत व्यक्ति तथा अगुवा कृषकलाई प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम र कृषक पाठशाला स्थापना	पटक	१	१९०	२५		०	१	१९०		०		०		१९०	पालिकास्तरीय	CAFS Karnali	
१.६	उन्नत पशुपालनको लागि डाले घाँस तथा मिनरल ब्लक सहयोग	स्थान	२	५०	६०		०	२	१००		०		०		१००	तिला गा.पा. को उययुक्त स्थानमा	CAFS Karnali	
१.७	कृषि व्यवसाय वा साना तथा लघु उद्यम स्थापनाका लागि सहयोग (खाद्यान्न प्रशोधन, कृषि, वन तथा उत्पादनमा आधारित उद्यम, जडिबुटी, आदि)	पटक	४	२३७५	२५०		२	४७५	२	४७५		०		०	९५०	गा.पा. स्तरीय	CAFS Karnali	
१.८	उत्थानशील जीविकोपार्जनको रणनीति तयार गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने	पटक	१	८००			०	१	८००		०		०		८००	गा.पा. स्तरीय	गा.पा.	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय		
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२						
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट					
	जम्मा						४७५		४०		४०		३००		३००		३००	५४९ ५		
२. वन तथा जैविक विविधता जलाधार संरक्षण																				
२.१	अग्नी नियन्त्रण तथा डढेलो नियन्त्रणका लागि सचेतना अभियान ।	वटा	२	५००	२९२ २		०	१	५००		०	१	५००		०	१०० ०	तिला गा.पा.	CAFS Karnali		
२.२	वन डढेलो न्यूनिकरण र व्यवस्थापन गर्न गा.पा. स्तरको योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।	वटा	१	१००	२९२ २		०	१	१००		०		०		१०० ०	गा.पा. स्तरीय	गा.पा., डिभिजन वन कार्यालय तथा अन्य संघसस्था			
२.३	जलवायु परिवर्तन को जोखिममा रहेका सामुदायिक तथा कबुलियती वन उपभोक्ता समुहको कार्ययोजना नविकरण सहयोग ।	वटा	४	३३	४० ०		०	४	१३२		०		०		१३२	तिला गा.पा. कासामुदायिक तथा कबुलियती वन	CAFS Karnali			
२.४	वन विकास र जडीवुटी प्रवधनका लागि नीति तर्जुमा ।	पटक	१	१००	२९२ २		०		०	१	१०० ०		०		१०० ०	गा.पा. स्तरीय	गा.पा.			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
	जम्मा				९१६ ६		०		९६३ २		१०० ०		५००		०	३१३ २		
३. उद्योग यातायात तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र																		
३.१	उत्थानशिल पूवाधारका लागि मर्मत सम्भार कार्य विधि तर्जुमा तथा कार्यन्वयन ।	वटा	१	२०० ०	२००		०		०	१	२०० ०		०		०	२०० ०	गा.पा. स्तरीय	गा.पा.
३.२	राडिपाखी उद्योग स्थापना	वटा	१	२५० ०	१९०		०	१	२५० ०		०		०		०	२५० ०	गा.पा. स्तरीय	गा.पा.
३.३	वयोइन्जिनियरिंग प्रविधी सम्बन्धि प्राविधिकहरुलाई तालिम ।	पटक	२	२००	५०		०	१	२००		०	१	२००		०	४० ०	गा.पा. स्तरीय	गा.पा.
	जम्मा						०		२७० ०		२०० ०		२००		०	४९० ०		
४. ग्रामिण तथा शहरी बसोबास																		
४.१	घरहरु मापढण्ड निर्माण तथा कार्यान्वयन ।	पटक	१	४० ०	२९२ २		०		०	१	४० ०		०		०	४० ०	गा.पा. स्तरीय	गा.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
४.२	भूउपयोगको निति तर्जुमा ।	पटक	१	१५०	२९२ २		०		०		०	१	१५०		०	१५०	गा.पा. स्तरीय	गा.पा.
	जम्मा						०		०		४० ०		१५०		०	५५०		
५. स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ																		
५.१	संकमण रोक नियन्त्रणका लागि स्वास्थ्य संस्थाहरुको संरचना सुदृढीकरण ।	बटा	९	१००	२९२ २		०	२	२००	३	३००	२	२००	२	२००	९००	प्रत्येक वडाहरुमा	वडा कार्यालय, गा.पा, तथा संघ सस्था
५.२	एक घर एक धारा निति अभियान	ल.स		१००	००			१	१००							१००	सबै वडा	वडा कार्यालय, गा.पा, तथा संघ सस्था
५.३	पूर्ण सरसफाइ कार्यक्रम	ल.स								१	१५०					१५०	सबै वडा	वडा कार्यालय, गा.पा, तथा संघ सस्था

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
५.४	विद्यालयमा खानेपानी सरसफाइ अभिवृद्धि गर्ने	ल.स									१	४०००			४०००	सब विद्यालय	बडा कार्यालय, गा.पा, तथा संघ सस्था	
५.५	सावजनिक शौचालय निर्माण	ल.स						२	२५००						२५००		बडा कार्यालय, गा.पा, तथा संघ सस्था	
	जम्मा					०	१२०००		७०००		६०००		२०००	२७०००				
६. विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन																		
६.१	विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना, सुदृढीकरण तथा परिचालन ।	पटक	५	५०००	२९२२	१	५०००	१	५०००	१	५०००	१	५०००	१	५०००	२५०००	गा.पा. स्तरीय	बडा कार्यालय, गा.पा, तथा संघ सस्था
	जम्मा						५०००		५०००		५०००		५०००		५०००	२५०००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२					
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
							०		०		०		०		०	००			
७. जल तथा उर्जा																			
७.१	जलस्रोत ऐन तथा कार्यविधिको समिक्षा	पटक	५	५०	२९२ २	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	गा.पा. स्तरीय	बडा कार्यालय, गा.पा, तथा अन्य संघसस्था	
	जम्मा						५०		५०		५०		५०		५०	२५०			
८. पर्यटन प्राकृतिक एवम सास्कृतिक सम्पदा																			
८.१	पर्यटनमा आधारित स्वरोजार कार्यक्रम (संकटासन्न महिला तथा घरधुरीहरु)	पटक	२	५००	२००		०	१	५००		०	१	५००		०	१०० ०	गा.पा. स्तरीय	गा.पा.	
८.२	जलवायु अनुकूलन र जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी सांस्कृतिक ज्ञान र महत्व बारेमा जनचेतनामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने	वटा	९	२००	२९२ २		०	२	४० ०		२	४० ०	२	४० ०	३	६००	१८० ०	हरेक वडाहरुमा	बडा कार्यालय, गा.पा, तथा अन्य संघसस्था
	जम्मा						०		९००		४०		९००		६००	२८०			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
															०			
९ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिता, जीविकोपार्जन र सुशासन																		
९.१	उच्चमीहरुलाई बजार संजालसँग लिंकेज तथा वित्तिय समावेशीकरण सहयोग तथा घुम्ती कोषको माध्यमबाट स्थानिय सहकारीहरुको परिचालन कार्यक्रम ।	जना	१५०	४	१५०											६००	तिला गा.पा. स्तरमा	CAFS-Karnali
९.२	जोखिम न्यूनिकरणका लागि स्थानिय स्तरमा दक्ष महिला जनशक्ति तयार गर्नको लागि सीपमुलक तालिम संचालन गर्ने ।	वटा	४	५००	१००										२००	तिला गा.पा. स्तरमा	गा.पा.	
	जम्मा							११०		५००		५००		५००	२६०			
१० जनचेतना अभिवृद्धि तथा क्षमता विकास																		
१०.१	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि तालिम कार्यक्रम (कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधी)	पटक	५	५०	२००	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	तिला गा.पा. स्तरमा	गा.पा.

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१०.२	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन ज्ञान केन्द्रको स्थापना	वटा	१	५००	२९२ २					१	५००		०		०	५००	गा.पा. कार्यालय	गा.पा. तथा संघ संस्था
१०.३	स्थानिय स्तरमा जलवायु परिवर्तन तथा खाद्य सुरक्षा सम्बन्धि जनचेतना दिन होडिङ्ग बोर्डहरु राख्ने	वटा	१	०	२९२ २	१०					०		०		०	०	तिला गा.पा. का विभिन्न स्थानमा	CAFS-Karnali
१०.४	जलवायु परिवर्तनका जोखिम, प्रतिकूल मौसमका घटना, अनुकूलनका उपायहरु बारेमा सुचनाहरु संकलन तथा प्रवाह गर्न स्थानिय श्रोत व्यक्ति विकास गर्ने	जना	१	७७	१	१	७७				०		०		७७	७७	तिला गा.पा. स्तरमा	CAFS-Karnali
१०.५	स्थानिय एफ.एम. मार्फत जलवायु परिवर्तन तथा खाद्य सुरक्षा सम्बन्धि जिङ्गल उत्पादन तथा प्रसारण ।	वटा	४	३०	२९२ २	२	६०	२	६०		०		०		०	१२०	तिला गा.पा. स्तरमा	CAFS-Karnali
१०.६	जलवायु परिवर्तनका असर तथा अनुकूलन का उपाय साथै जल जमिन जंगल तथा खाद्य सुरक्षा सम्बन्धि घटना अध्ययन तथा सफलताको	पटक	१	३५०	१५० ०			१	३५०		०		०		०	३५०	तिला गा.पा. स्तरमा	CAFS-Karnali

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
	कथा उत्पादन तथा प्रकाशन गर्ने ।																	
१०.७	गा.पा. तथा परियोजनाका कर्मचारीहरुलाई खडेरी सहन सक्ने कृषी सम्बन्धि तालिम	वटा	१	१२५	३०	१	१२५				०		०		०	१२५	तिला गा.पा. स्तरमा	CAFS-Karnali
१०.८	लैंगिक समानता तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धि जनप्रतिनिधीहरुलाई तालिम ।	वटा	४	२००	१००		०	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	८००	तिला गा.पा. स्तरमा	बडा कार्यलय, गा.पा, तथा अन्य संघसस्था
१०.९	जलवायु परिवर्तन ईकाई तथा फोकल केन्द्र स्थापना	पटक	१	५०	२९२२	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	तिला गा.पा. स्तरमा	गा.पा.
१०.१०	स्थानिय सरकार तथा विभिन्न सरोकारवालाहरु के क्षमता विकास को लागि सहयोग तथा कार्यशाला संचालन ।	वटा	१	१५०	२५			१	१५०		०		०		०	१५०	तिला गा.पा. स्तरमा	CAFS-Karnali
१०.११	स्थानिय परियोजना समवन्य इकाईको नियमित बैठक	पटक	८	५०	२५	३	१५०	५	२५०		०		०		०	४००	तिला गा.पा. स्तरमा	CAFS-Karnali

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
१०.१ २	सरोकारवालाहरु वाट संयुक्त अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	पटक	५	५०	१००	१	५०	२	१००	१	५०		०	०	२००	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम सचालन भएका स्थानहरुमा	CAFS-Karnali, गा.पा. र वडा कार्यालय	
१०.१ ३	वडा कार्यालयहरुको संस्थागत विकास तथा क्षमता अभिवृद्धी	वटा	९	२००			९	१८०		०				०	१८०	हरेक वडाहरुमा	गा.पा. तथा अन्य संघसस्था	
१०.१ ४	जलवायु परिवर्तन तथा उत्थानशिलता सम्बन्धी नीति तर्जुमा	पटक	१	७५०	२९२ २		०		१	७५०		०		०	७५०	तिला गा.पा. स्तरमा	गा.पा. तथा अन्य संघसस्था	
१०.१ ५	लापा कार्यान्वयनको लागि अभिमखीकरण गोष्ठी	पटक	१	२००	५०			१	२००		०		०	०	२००	तिला गा.पा. स्तरमा	गा.पा. तथा अन्य संघसस्था	
१०.१ ६	लापा कार्यान्वयनको समिक्षा	पटक	५	५०	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	२५०	तिला गा.पा. स्तरमा	गा.पा. तथा अन्य संघसस्था
जम्मा								६१२		३२६		१६५		३५०	६२२			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	कार्यान्वयन हुने स्थान	जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय
						२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
						परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
कुल बजेट						६९३७		३०६८२		१८३००		१३९५०		८८००	७७८६९			

२. वडा नं १ को कार्यक्रम तथा वजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट		
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा					२११	१६३		१६६		९३		०		०			
१.१	माटोको परिक्षण र उपचार	वटा	५	५०	१५०	२५०	१	५०	२	१००	२	१००				वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																समन्वयमा		
१.२	ग्राहा सुधार	जना	३	१५००	१५०	४५००	१	१५००			२	३०००				वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	
१.३	सिँचाई प्लास्टिक हिउ पोखरी	वटा	४	४०००	१५०	१६०००	१	४०००	२	८०००	१	४०००				वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	
१.४	बिउ बैक स्थापना	जना	२	५००	१५०	२४००	१	८००			२	१६००				वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	
१.५	पशु पालन	वटा	५०	५	५०	६४०	३०	२४०	२५	२००	२५	२००				वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																समन्वयमा		
१.६	कोल्ड स्टोरको निर्माण	वटा	१	१५००	१५००	१५०००	१	१५०००								वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	
१.७	फल फुल खेती	वटा	१०	५०००	५०००	५०००	१	५०००								वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	
१.८	प्लास्टिक टनेल निर्माण	वटा	१५०	७५००	७५००	६५००	१	७५००								वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	
१.९	रैथाने बाली प्रबर्दन कार्यक्रम	वटा	१००	१००	२५००	१०००	३	३००	३	३००	४	४००				वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																समन्वयमा		
१.१	कृषि उपज संकलन केन्द्र	वटा	२	१०००	१५००	२०००	१	१०००	१	१०००							बडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	रारा गाऊँ,सिता नगर बजार
१.११	रारा लिफ्ट सिँचाईको संरचना विस्तार आयोजना (पोखरी तथा कुलो निर्माण)	आयोजना	१	२०००	२५००	२०००	१	२०००									पेश नेपाल/ध्व	
१.१२	समुदायिक वन बृक्षारोपण	आयोजना	१	८८३	२५००	८८३	३	८८३									पेश नेपाल/ध्व	
१.१३	करेसावारी स्थापनाका लागि विउँकिट सहयोग	प्याकेट	१००	३०	२५००	३०	१०००	३०									पेश नेपाल/ध्व	
१.१४	पशुपालनका लागि नश्ल सुधार	वटा	१	१७	२५००	१७	६	१७									पेश नेपाल/ध्व	
१.१५	पशु उपचार तथा खोप क्याम्प	वटा	१	१७	२५००	१७	३	१७									पेश नेपाल/ध्व	
१.१६	कृषकहरुलाई बाली तथा पशु विमाको लागि सचेतना	वटा	१	८	२५००	८	३	८									पेश नेपाल/ध्व	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.१७	कृषक पाठशाला संचालनका लागि स्थानिक स्रोत ब्यक्तिहरुको विकास	जना	१	१३	२५०	१३	१	१३										पेश नेपाल/धै
१.१८	च्याउखेति सम्वन्धि तालिम तथा सहयोग	वटा	१	७५	२५०	७५	१	७५										पेश नेपाल/धै
१.१९	घरबगैँचा स्थापनाका लागि विभिन्न जातका फलफूलका विरुवा वितरण	विरुवा	४०००	८१७	२५०	८१७	२५००	८१७										पेश नेपाल/धै
१.२	स्याउ बगैँचा काटछाँट तथा उपचार तालिम	वटा	१	११	२५०	११	१	११										पेश नेपाल/धै
वन तथा जैबिक विविधता						४७७८०	९२८०	९१२५	९१२५	८१२५	९२१२५	९२१२५						
२.१	जनचेतना कार्यक्रम	घरघुरी	५	२५	२६०	१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५		वडा र संघ संस्था
२.२	बृक्षारोपण कार्यक्रम	घरघुरी	४	१००	२६०	४००			१	१००	१	१००	१	१००	१	१००		नेपाल सरकार बन तथा वातावरण र संघ संस्था
२.३	जडिबुटी संकलन केन्द्र	घरघुरी	१	४०००	२६०	८०००							१	४०००		४०००		नेपाल सरकार बन तथा वातावरण र संघ संस्था

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.४	जडिबुटी प्रशोधन केन्द्र	घरघुरी	१	४०००	२६०	४०००											नेपाल सरकार बन तथा वातावरण र संघ संस्था	तिला नगर सेरी बजारमा
२.५	जडिबुटी खेती कार्यक्रम र घेरवार	घरघुरी	४	४०००	२६०	२००००	१	४०००	१	४०००	१	४०००	१	४०००	१	४०००	नेपाल सरकार बन तथा वातावरण र संघ संस्था	तिला नगर सेरी बजारमा
२.६	सिँचाई कार्यक्रम	पटक	३	५०००	२६०	१५०००	१	५०००	१	५०००	१	५०००					नेपाल सरकार बन तथा वातावरण र संघ संस्था	नागम देखी रारा सम्म
२.७	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि तालिम	पटक	१	८		८०	१	८०									पेश नेपाल/धृ	
२.८	सामुदायिक हँटेलो खेती प्रवर्द्धन	स्थान	१	१७५		१७५	१	१७५									पेश नेपाल/धृ	
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						११०००	६०००	२०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००		बड्की दयारगाउँ आचार्यलिही	
३.१	हिलो मुक्त गाउँ	बटा	१	१०००	१५००	१०००	१	१०००									- सरकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
३.२	विद्यालयको स्तर उन्नती	वटा	१	१०००	३००	१०००	१	१०००										- सरकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार
३.३	गोरेटो र ग्रामिण सडक	वटा	१	१०००	१५००	५०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००		- सरकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार
३.४	खाने पानी ट्याङ्की मर्मत	वटा	१	१०००	१५००	२०००	१	१०००	१	१०००								- सरकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार
३.५	विद्यालय घेरवार तथा फनिर्चर व्याबस्थापन	वटा	१	१०००	१५००	१०००	१	१०००										- सरकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार
३.६	सार्वजनिक शौचालय	वटा	१	१०००	१५००	१०००		१०००										- सरकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ						३०६२५		७६२५		२२६२५		१२५		१२५		१२५			
४.१	खानेपानीको ट्याङ्की	जना	२	७५००	७५००	१५०००	१	७५००	१	७५००								वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको	वडा नं ३ सिसता नगर र रारा गाउँ

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																समन्वयमा		
४.२	स्वास्थ्य चौकी केन्द्र	जना	१	१५०००	१५०००	१५०००			१	१५०००						वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	वडा नं ३ महिला स्वास्थ्य स्वमं सेविका ,यूवा यूवती,महिला,आमा समुह,बाल क्लब र धामी भक्ती ।	
४.३	जनचेतना तालिम	जना	५	१२५	१२५	६२५	१	१२५	१	१२५	१	१२५	१	१२५	१	१२५	वडा .गा.पा .कृषि तथा गैर सरकारी संस्था,प्रदेश सरकार आदिको समन्वयमा	वडा नं ३ महिला स्वास्थ्य स्वमं सेविका ,यूवा यूवती,महिला,आमा समुह,बाल क्लब र

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
																		धामी भक्ती	
	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन					६९४००	६३७००	३७००	१०००	१०००	०								
५.१	समन्वय मिटिङ्ग	वटा	१२	४५०	१५००	५४००	६२७०	६२७०	२७००									- सकारी तथा गैर सरकारी संघ सस्था	- रारा गाउँमा
५.२	तालिम	वटा	२०	१५००	४०००	४०००	५१००	५१००	१०००	५१००	५१००	५१००	५१००					- सकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार
५.३	पूर्व तयारी	वटा	१००	१५००	१५००	१५००	११००	११००										- सकारी तथा गैर सरकारी संघ सस्था	- रारा गाउँमा र सेरी बजार
५.४	सुचना सम्बन्धि भौतिक सुचना	वटा	१५०	५०००	५०००	५०००	१५००	१५००										- सकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार
	जलस्रोत तथा उर्जा					४७०००	९०००	९०००	१५००	७०००	४०००								
६.१	तडबन्ध कार्यक्रम	कि.म	५२००	२६०	१०००	१०००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	नेपाल सरकार, संघसंस्था, र	बारी, खेत, नागम देखी

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट		
																	थानिय सरकार,उर्जा मन्त्रारय,	रारा ज्ञ सम्म
६.२	लघु जलबिधुत आयोजना	वटा	१	४०००	२६०	१५०००	१	४०००	१	४०००	१	४०००	१	३०००			नेपाल सरकार,संघसंस्था,र थानिय सरकार,उर्जा मन्त्रारय,खानेपानी,	वडा नं १ रारा
६.३	खानेपानी एक घर धारा	वटा	१	२०००	२६०	१००००	१	२०००	१	२०००	१	२०००	१	२०००	१	२०००	नेपाल सरकार,संघसंस्था,र थानिय सरकार,उर्जा मन्त्रारय,खानेपानी,	रारा बजार,बाईस थाप्ला,रसेरी बजार
६.४	आधुनिक घट्ट निर्माण	वटा	३	१०००	२६०	१२०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००					नेपाल सरकार,संघसंस्था,र थानिय सरकार,उर्जा मन्त्रारय,खानेपानी,	
पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा						४४०००		२९०००		४०००		९०००		२०००		०		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
७.१	पर्यटन स्थलको संरक्षण र खोजी	वटा	३	२०००	२६०	६०००	१	२०००	१	२०००	१	२०००						पर्यटन मन्त्रालय तथा सम्बन्धित संघ संस्था	बाईस्थाप्ला महादेब,दहचौर,धनपाली
७.२	मठ मन्दिरको मर्मत निर्माण	वटा	४	२०००	२६०	८०००	१	२०००	१	२०००	१	२०००	१	२०००				पर्यटन मन्त्रालय तथा सम्बन्धित संघ संस्था	महादेब,मस्,धम्पाली र जगनाथ
७.३	कृतिम ताल	वटा	१	१५००	२६०	१५०००	१	१५०००										पर्यटन मन्त्रालय तथा सम्बन्धित संघ संस्था	रारा दहचौर
७.४	होम स्टे	वटा	२	५०००	५०००	१००००	१	५०००			१	५०००						पर्यटन मन्त्रालय तथा सम्बन्धित संघ संस्था	बाईस्थाप्ला, नागम दोजाम,
७.५	भ्यू टावर	वटा	१	६०००	७०००	६०००							१	६०००				नेपाल सरकार तथा सुचना मन्त्रालय,गा.पा. सम्बन्धित संघसंस्था,	पूरुनाथ मष्,मादु
७.६	एन.टी.सी. टावर निर्माण	वटा	१	५०००	२०००	५०००	१	५०००	२									नेपाल सरकार तथा सुचना मन्त्रालय,गा.पा. सम्बन्धित	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																संघसंस्था,		
	उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार					१०० २४०		१०० २४०		०		०		०				
८.१	फनिर्चर उद्योग	वटा	१	५० ००	१५० ०	५०० ०	१	५०० ०								- सकारी तथा गैर सरकारी संघ सस्था	- रारा गाउँमा र सेरी बजार	
८.२	मिल	वटा	१	४० ००	१५० ०	४०० ००	१	४० ०००								- सकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार	
८.३	तेल उद्योग	वटा	१	१५ ००	१५० ०	१५० ००	१	१५० ००								- सकारी तथा गैर सरकारी संघ सस्था	- रारा गाउँमा र सेरी बजार	
८.४	क्रसर उद्योग	वटा	१	१० ००	१५० ०	१०० ००	१	१०० ००								- सकारी तथा गैर सरकारी	- रारा गाउँमा र सेरी बजार	
८.५	मोटर बाटो निर्माण	वटा	१	३० ००	१५० ०	३०० ००	१	३०० ००								- सकारी तथा गैर सरकारी संघ सस्था	- रारा गाउँमा र सेरी बजार	
८.६	विभिन्न वन तथा कृषिमा आधारित व्यवसायहरु स्थापना	वटा	२	२४ ०		२४०	२	२४०								पेश नेपाल/ईए		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	गर्नका लागि शुरुवाती सहयोग																	
	लैंगिक समानता र क्षमता विकास					१४००	३००	२	३००	२	३००	२	३००	१	२००			
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	४	१००	३००	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००			गा.पा., वडा कार्यालय, धै, अन्य सरोकारवाला निकाय	
९.२	महिलाहरुलाई सिपमुलक तालिम	वटा	५	२००	२५०	१०००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	गा.पा., वडा कार्यालय, धै, अन्य सरोकारवाला निकाय	सबै वडामा
	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास					६२५	१६५		११५		११५		११५		११५			
१०.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओटा	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा कार्यालय, धै, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.२	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा कार्यालय, धै,	कार्यक्रम संचालन

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																	अन्य सरोकारवाला निकाय	भएका स्थानहरुमा
१०.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठि	पटक	१०	२०	२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०		गा.पा., वडा कार्यालय, ईए, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००	१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०		गा.पा., वडा कार्यालय, ईए, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
	कुल जम्मा				६२४ ४८१		४२३ ८२१		११४ ७१५		४८ २१ ५		१९९ १५		१७८ १५			

३. वडा नं २ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा					१०७० ५८३३ ९	३२९ ३८३३ ९		१९० ३०		१५० ३०		२३० ३०		१७०३ ०			
१.१	कृषि सिँचाईको व्यवस्था(कुलो, पानीपोखरी, हिउपोखरी)	वटा	६	८० ००		५०० ००	१ ००	५० ००	१ ००	५० ००	१ ००	२	१६० ००	१ ००	१०० ००			
१.२	पौराङ्गिक मल व्यवस्थापन तालिम	वटा	५	३०		१५०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०		
१.३	माटोको परिक्षण (पहिचान)	पटक	१	२०० ०		२०० ०			१	२०० ०								
१.४	सुख्खा क्षेत्रमा हुने बालीको पहिचान		१	२०० ०		२०० ०			१	२०० ०								
१.५	बेमौसमी तरकारी खेती	वटा	१ ०	१०० ०		१०० ०	१ ०	१०० ०										
१.६	नदि कटान हुने क्षेत्रमा वृक्षारोपण, तटबन्धको व्यावस्थापन गर्ने	मि	५ ०	२०		१०० ००	१ ०	२०० ०	१० ०	२०० ०	१० ०	२०० ०	१ ०	२०० ०	१ ०	२०० ०		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.७	उन्नत जातका पशुपालन गर्ने(गाई,भैसी, भेडा,बाख्रा)	वटा	५	५०००		२५०००	१	५०००	१	५०००	१	५०००	१	५०००	१	५०००		
१.८	लिहि लिफ्ट सिँचाई आयोजना	आयोजना	१	११,०५४		११०५३९४५	१	११,०५४									पेश नेपाल/WFP	
१.९	सामुदायिक पानी पोखरी	आयोजना	१	१,५००		१५००	१	१,५००									पेश नेपाल/WFP	
१.१	खाद्य बैंक स्थापना	वटा	१	३,२००		३२००	१	३,२००									पेश नेपाल/WFP	
१.१	उत्पादनमा आधारित समुह तथा सहकारी स्थापना तथा प्रवर्द्धन सहयोग	वटा	१	१६७		१६६६६६६७	१	१६७									पेश नेपाल/WFP	
१.१	करेसावारी स्थापनाका लागि विर्जिकेट सहयोग	प्याकेट	१००	३०		३०	१००	३०									पेश नेपाल/WFP	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.१	पशुपालनका लागि नश्ल सुधार	बटा	१	१७		१६१६६ ६६६७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
१.१	पशु उपचार तथा खोप क्याम्प	बटा	१	१७		१६१६६ ६६६७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
१.२	कृषकहरुलाई बाली तथा पशु विमाको लागि सचेतना	बटा	१	८		८३३३३ ३३३३३	१	८									पेश नेपाल/WFP	
१.२	कृषक पाठशाला संचालनका लागि स्थानिय स्रोत व्यक्तिहरुको विकास	जना	१	१३		१३३३३ ३३३३३	१	१३									पेश नेपाल/WFP	
१.२	च्याउखेति सम्वन्धि तालिम तथा सहयोग	बटा	१	७५		७५	१	७५									पेश नेपाल/WFP	
१.२	घरबगैँचा स्थापनाका लागि विभिन्न जातका फलफूलका विरुवा वितरण	विरुवा	४०००	८१७		८१६१ ६६६६ ७	४०००	८१७									पेश नेपाल/WFP	
१.२	स्याउ बगैँचा काटछाँट तथा उपचार तालिम	बटा	१	११		१११११ १११११	१	११									पेश नेपाल/WFP	
वन तथा जैबिक विविधता						३२१८ ३३३३	६५८ ३३३३ ३	६४० ०	१६४ ००	१४० ०	१४० ०							

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.१	वृक्षारोपण कार्यक्रम	हेक्टर	१	५००		५००	१	५००										
२.२	सिँचाई, पानीपोखरी, हिउपोखरी		२०	१००		५००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००		
२.३	अग्नि रेखा व्यावस्थापन	बटा	२	५००		१००			१	५००	१	५००						
२.४	वन्यजन्तु शिकार नियन्त्रण तथा उपभोक्ता समितीलाई क्षमता अभिवृद्धि तालिम	पटक	५	१००		५००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००		
२.५	सुधारीएको चुलो वितरण कार्यक्रम	थान	२०००	७००		७००					२०	७००						
२.६	जडिवुटी खेती गर्ने	पटक	५	३००		१५००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००		
२.७	नर्सरी स्थापना गर्ने	बटा	१	३००		३००	३	०				१	३००					
२.८	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुको	बटा	१	८		८३३३	१	८									पेश नेपाल/WFP	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	क्षमता अभिवृद्धि तालिम																	
२.९	सामुदायिक ढँटेलो खेती प्रवर्द्धन	स्थान	१	१७५		१७५	१	१७५									पेश नेपाल/WFP	
उद्योग यातायत तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र						८३२	२८२	२१५	१३५	१००	१००	००	००					
३.१	जडिबुटी तथा फलफुल प्रशोधन उद्योग	वटा	२	५००		१००	१	५००	१	५००								
३.२	ग्रामिण सडक निर्माण	कि.मी	२	२५०		५००	४	१००	४	१००	४	१००	४	१००	४	१००		
३.३	सिलाई, बुनाई तथा सिपमुलक सम्बन्धि तालिम	वटा	२	३५०		७००		१	३५०	१	३५०							
३.४	संकलन केन्द्र	वटा	२	३००		६००	१	३००	१	३००								
३.५	पाथरसाँघु सामुदायिक सेवाकेन्द्रको भवन निर्माण	आयो	१	१०,०४९		१००	१	१०,०४९									पेश नेपाल/WFP	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.६	विभिन्न वन तथा कृषिमा आधारित व्यवसायहरु स्थापना गर्नका लागि शुरुवाती सहयोग	वटा	२	२४०		२४०	२	२४०										पेश नेपाल/WFP
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						२५०	५०	५०	५०	५०	५०	५०	५०	५०				
४.१	सुरक्षित आवासको वितरण गर्ने	वटा				०												
४.२	जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	वर्ष	५	५०	३६ ५	२५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०		
४.३	भौतिक संरचना निर्माण गर्दा आचार संहिताको पालना गर्नु पर्ने					०												
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ						३४०	१००	६०	६०	६०	६०	६०	६०	६०				
५.१	सरसफाई अभियान	पट क	१ ०	२०	३६ ५	२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०		
५.२	स्वास्थ्य चौकिमा औषधीको व्यवस्थापन गर्ने					०												
५.३	शुद्ध खानेपानी मर्मत सम्भार गर्ने	पट क	५	२०		१४०	१	६०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०		
विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन						११००	३००	२००	२००	२००	२००	२००	२००	२००				

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
६.१	आकस्मिक कोष व्यवस्थापन तथा स्थापना	पटक	१	१००		१००	१	१००										
६.२	जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम	पटक	५	२००		१०००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००		
जलस्रोत तथा उर्जा						२१२०००		१०३०००		१०३०००		३०००		३०००		०		
७.१	रिजर्व पोखरी	बटा	४	३०००	३६५	१२०००	१	३०००	१	३०००	१	३०००	१	३०००				
७.२	वायु उर्जाको विकास	बटा	२	१०००००	३६५	२०००००	१	१०००००	१	१०००००								
पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा						७५००		०		०		२५००		५०००		०		
८.१	तिर्थ स्थल तथा मठ मन्दिरको मर्मत सम्भार	बटा	२	२५००		५०००							२	५०००				
८.२	अन्य पर्यटकिय स्थलको स्थापना गर्ने	बटा	१	२५००		२५००					१	२५००						
लैंगिक समानाता र क्षमता विकास						१६००		५००		३००		३००		३००		२००		
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामुलक कार्यक्रम	बटा	५	१००	३००	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००				
९.२	महिलाहरुलाई सिपमुलक	बटा	५	२००	२५	१००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	तालिम				०	०												
९.३	विपन्न महिलाहरुलाई सिममुलक तालिम	पट क	१	२००	२०	२००	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०		
	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास					६२५		१६५		११५		११५		११५		११५		
१०	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठि	बटा	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	बटा	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा
१०	चौमासिक समिक्षा गोष्ठि	पट क	१०	२०		२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पट क	१	१००		१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
कुल बजेट						४४५ ९४५१ ८		१७ ९२५ ८		१५० ६५५		५११ ५५		४३१ ५५		२९० ५५		

४. वडा नं ३ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा					२९२५ ००		७०५ ००		८०५ ००		७०५ ००		४०५ ००		३०५० ०		
१.१	उन्नत विउ, जैविक विषदी	वटा	६	१०० ००	५६ ०	६०० ००	१	१०० ००	२	२०० ००	२	२०० ००	१	१०० ००			- नेपाल सरकार, गा.पा., व	- लुमसेरा, थापा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																	डा,प्रदेश रकार,कृषि सेवा कार्यालय, आदि ।	गाउँ,जोगीबा डा,फयाल बाडा ।
१.२	घेरबार र ग्रहा सुधार	बटा	१५	१०० ००	५६ ०	१५०० ००	३	३०० ००	३	३०० ००	३	३०० ००	३	३०० ००	३	३०० ००	- नेपाल सरकार,गा.पा.,व डा,प्रदेश रकार,कृषि सेवा कार्यालय, आदि ।	"
१.३	विउ संकलन केन्द्र	बटा	१ क. मी	५००	५६ ०	२५० ०	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	- नेपाल सरकार,गा.पा.,व डा,प्रदेश रकार,कृषि सेवा कार्यालय, आदि ।	"
१.४	तटबन्ध	बटा	१	१०० ००	५६ ०	१०० ००	१	१०० ००									- नेपाल सरकार,गा.पा.,व डा,प्रदेश रकार,कृषि सेवा कार्यालय, आदि ।	"
१.५	रैथाने बालीको संरक्षण	बटा	१	१०० ००	५६ ०	१०० ००			१	१०० ००							- नेपाल सरकार,गा.पा.,व डा,प्रदेश	"

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																रकार, कृषि सेवा कार्यालय, आदि।		
१.६	आधुनिक कृषि औजार र माटो परिक्षण	बटा	६	१०० ००	५६ ०	६०० ००	२	२०० ००	२	२०० ००	२	२०० ००				नेपाल सरकार, गा.पा., वडा, प्रदेश रकार, कृषि सेवा कार्यालय, आदि।	"	
वन तथा जैविक विविधता						१९५० ०		६५० ०		६५० ०		६५० ०		०	०		स्यार गाउँ	
२.१	बृक्षारोपण	बटा	६	५००	५६ ०	३०० ०	२	१०० ०	२	१०० ०	२	१०० ०				- डिभिजन बन कार्यालय	"	
२.२	जडीबुटी खेती	बटा	६	५०० ०	५६ ०	३०० ०	२	१०० ०	२	१०० ०	२	१०० ०				"	"	
२.३	सा.बन बिस्तार	बटा	६	१०० ०	५६ ०	३०० ०	२	१०० ०	२	१०० ०	२	१०० ०				"	"	
२.४	अग्नि रेखा निर्माण	बटा	६	३००	५६ ०	१८० ०	२	६००	२	६००	२	६००				"	"	
२.५	बन हेरालु	बटा	६	१५०	५६ ०	९००	२	३००	२	३००	२	३००				"	"	
२.६	घेरबार	बटा	६	१०० ०	५६ ०	६०० ०	२	२०० ०	२	२०० ०	२	२०० ०				"	"	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.७	बन व्यावस्थापन तालिम	वटा	६	३००	५६०	१८०	२	६००	२	६००	२	६००						"	"
उद्योग यातायत तथा भौतिक पूर्वाधार क्षेत्र						५८००००		१२००००		११००००		२१००००		१०००००		४००००		सेर गाउँ	
३.१	ग्रामिण सडक बनाउने	कि. मी.	२०	१०००	५६०२००	२०००००	४	४००००	४	४००००	४	४००००	४	४००००	४	४००००		- सडक, प्रदेश डिभिजन कार्यालय	- ३ वटा वडा भित्र कुडारी बजार ।
३.२	कुटानी मेसिन राख्ने	वटा	१	१०००	५६१००	१००००	१	१०००									-	"	
३.३	फर्निचर उद्योग	वटा	२	१०००	५६२००	२००००	१	१०००					१	१०००			-	"	
३.४	कोल्ड स्टोर	वटा	१	१०००	५६१००	१००००			१	१०००							-	"	
३.५	राडी पाखी उद्योग	वटा	३	१०००	५६३००	३००००	२	१०००	१	१०००	१	१०००						- घरेलु उद्योग	"
३.६	जडीबुटी प्रशोधन उद्योग	वटा	१	१०००	५६१००	१००००					१	१०००						- महिला बालबालीका संस्था ।	- त्रिबेणी बजार, थापा गाउँ, जोगीबाडा,
३.७	सिलाई कटाई	वटा	२	१००	५६१००	१००					२	१००						- महिला	- कडारी

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट		
				००	०	००						००					बालबालीका संस्था ।	त्रिबेणी बजार ।
३.८	स्याउका परिकार बनाउने उद्योग	वटा	४	५०० ००	५६ ०	२०० ०००	१	५०० ००	१	५०० ००	१	५०० ००	१	५०० ००			- घरेलु उद्योग	"
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						३५०० ०	८०० ०	७५० ०	६५० ०	६५० ०	६५० ०	६५० ०						ओदि टोल
४.१	ढल निकास	घर धुरी	१ ०	१५० ०	५६ ०	१५०० ०	२	३०० ०	२	३०० ०	२	३०० ०	२	३०० ०	२	३०० ०	- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति
४.२	गोरेटो बाटो निर्माण	घर धुरी	१५	१०० ०	५६ ०	१५०० ०	३	३०० ०	३	३०० ०	३	३०० ०	३	३०० ०	३	३०० ०	- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति
४.३	व्यबस्थित बसोबास	घर धुरी	६	५००	५६ ०	३०० ०	२	१०० ०	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति
४.४	फोहर व्याबस्थापना	वटा	-	-	-	०											- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
४.५	सार्वजनिक शौचालय	जना	२	१०००	५०००	२०००	१	१०००	१	१०००								- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- त्रिबेणी बजार र कुडारी बजार ।
४.६	जोखिम बस्तिलाई व्यवस्थापन	वटा	-	-	-	०												- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ						५१५०	१९५०	१९५०	९५०	१५०	१५०								
५.१	औषधीको व्यवस्थापन बढाउने	जना	१	५००	२३००	५००	१	५००										- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- थापा गाउँ दानी बाडा वडा नं ३ का सबै गाउँ ।
५.२	दक्ष जनस्वास्थ्य कर्मीको व्यवस्था	वटा	३	३००	३०००	९००	१	३००	१	३००	१	३००						- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- थापा गाउँ दानी बाडा वडा नं ३ का सबै गाउँ ।
५.३	स्वास्थ्य सरसफाई सम्बन्धि जनचेतना	वटा	५	१००	२५००	५००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००		- नेपाल सरकार, प्रदेश	- त्रिबेणी देखी लुमसेरा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट		
																सरकार, गा.पा. वडा,संघ संस्था ।	सम्म वडा नं ३ का सबै गाउँ ।	
५.४	फोहर व्यावस्थापनाको लागि डस्टबिनको व्यवस्था	घर धुरी	२००	५००	५६०	१०००	१००	५००	१००	५००						- नेपाल सरकार,प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा,संघ संस्था ।	- त्रिबेणी देखी लुमसेरा सम्म वडा नं ३ का सबै गाउँ ।	
५.५	स्वास्थ्य ईकाई	घर धुरी	२	५००	५६०	१०००			१	५००	१	५००				- नेपाल सरकार,प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा,संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति	
५.६	सडक बाटोको छेउछाउमा बृक्षारोपण	घर धुरी	१००	२००	५६०	१०००	५००	५००	५०	५००						- नेपाल सरकार,प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा,संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति	
५.७	स्वास्थ्य सरसफाई सम्बन्धि तालिम	जन	५	५०	३०	२५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०		- नेपाल सरकार,प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा,संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति	
विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन						३१४६०	७१००	६१००	६१००	६१००	६१००	६०६०						

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
६.१	तटबन्ध लगाउँने	कि. मी.	१ ०	३००	५६ ० घर धुरी	३०० ००	२	६०० ०	२	६०० ०	२	६०० ०	२	६०० ०	२	६०० ०	- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति
६.२	विपद् कोषको व्यावस्था	वटा	१	१०० ०	५६ ० घर धुरी	१०० ०	१	१०० ०									- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति
६.३	विपद् सम्बन्धि पूर्व सुचना	वटा	५	२०	५६ ० घर धुरी	१००	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	१	२०	- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति
६.४	सेफ्टी सामग्री उपलब्ध	वटा	९	४०	५६ ० घर धुरी	३६०	२	८०	२	८०	२	८०	२	८०	१	४०	- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा. वडा, संघ संस्था ।	- वडा नं ३ का सबै गाउँ बस्ति
जलस्रोत तथा उर्जा						५६६२ ०		६६०		२०६ ६०		३५१ ००		१००		१००		
७.१	साना जलबिद्युत बनाउने	घर धुरी	१	१०० ००	५६ ०	१०० ००			१	१०० ००							- नेपाल सरकार, उर्जा त्रन्नालय, संघ संस्था,	- वडा नं ३ का सबै घरधुरीहरु र

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																	सेरा काटीया ।	
७.२	सौर्य उर्जा बनाउने	घर धुरी	५६०	२५०००	५६०	२५०००					१	२५०००					- नेपाल सरकार,उर्जा त्रन्त्रालय,संघ संस्था, - वडा नं -३ का सबै बस्तिमा डाडा घट्ट,लुमसेरा, खाडे खोला,दुन दानीया, माथी थाप्ला	
७.३	वायू उर्जा बनाउने	घर धुरी	३	१००००	५६०	१११२०	२५०	५६०	२५०	५६०	१	१००००					- नेपाल सरकार,उर्जा त्रन्त्रालय,संघ संस्था, - त्रिबेणी, दानीबाडा,सा की बाडा , थापा	
७.४	आधुनिक घट्ट बनाउने	घर धुरी	५	५००	५६०	५००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	- नेपाल सरकार,उर्जा त्रन्त्रालय,संघ संस्था, गाउँ,स्याला लुमसेरा,साी बकको मथी थाप्ला,त्रिबेणी	
७.५	लिफ्ट सिँचाई बनाउने	घर धुरी	१	१००००	५६०	१००००					१	१००००					- नेपाल सरकार,उर्जा ी बजार वा तिर्थ स्थल ।	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																	त्रिनेत्रालय, संघ संस्था,	
	पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा					१९४ ५०		५२० ०		२००		१३५ ०		१२६ ००		१००		
८.१	पुराना मठ मन्दिरलाई संरक्षण गर्ने	बटा	७	१००	५६ ०	७००		२ २००		२ २००		१ १००		१ १००		१ १००		- नेपाल सरकार, उर्जा त्रिनेत्रालय, संघ संस्था, - दानीबाडा, साकी बाडा, थापा
८.२	पर्यटकीय सम्भावनाको खोजी गर्ने	बटा	१	१२५ ०	५६ ०	२५० ०							२ २५० ०				- नेपाल सरकार, उर्जा त्रिनेत्रालय, संघ संस्था, गाउँ, स्याला लुमसेरा, साकी बकको मथी थाप्ला, त्रिबेणी	
८.३	भ्यू टावर बनाउने	बटा	१	१०० ००	५६ ०	११२५ ०						१ १२५ ०		१ १०० ००			- नेपाल सरकार, उर्जा त्रिनेत्रालय, संघ संस्था, ी बजार वा तिर्थ स्थल ।	
८.४	होम स्टे तयार गर्ने	बटा	१	५०० ०	५६ ०	५०० ०		१ ५०० ०									- नेपाल सरकार, उर्जा त्रिनेत्रालय, संघ संस्था,	
	लैंगिक समानता र क्षमता विकास					१९००		८००		३००		३००		३००		२००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामूलक कार्यक्रम	बटा	४	१००	३०	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००				
९.२	महिलाहरुलाई सिपमूलक तालिम	बटा	५	२००	२५	१००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००		
९.३	लामा विष्णु सम्वन्धि तालिम	पटक	१	५००	२३	५००	१	५००									गा पा	
योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास						६२५	१६५	११५	११५	११५	११५	११५	११५	११५				
१०	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठि	ओटा	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओटा	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा
१०	चौमासिक समिक्षा गोष्ठि	पटक	१०	२०		२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य	वडा स्तरमा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																सरोकारवाला निकाय		
१०	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पट क	१	१००		१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा	
कुल बजेट						१६२१ ५८०		३४० ७१०		३४३ ७१०		५४७ ३००		२६६ २५०		१२३६ १०		

५. वडा नं ४ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा					२४४००		७८००		७८००		७८००		५००		५००		
१.१	गहना सुधार	वटा	१५	५००	४४	२५००	३	५००	३	५००	३	५००	३	५००	३	५००	-	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली
१.२	सिँचाई	वटा	९	२००	४४	६००	३	२००	३	२००	३	२००					"	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली
१.३	फलफुल खेतीको घरबार	वटा	९	१०००	४४	३०००	३	१०००	३	१०००	३	१०००					"	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली
१.४	विउँ संकलन केन्द्र	वटा	३	५००	४४	१५००	१	५००	१	५००	१	५००					"	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली
१.५	रैथाने बालीको संरक्षण	वटा	३	१००	४४	३००	१	१००	१	१००	१	१००					- कृषि कार्यालय वडा,गा.पा.,सरकारी तथा गैर संघ	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान		
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२					
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
																	संस्था,			
१.६	तरकारी खेती	बटा	३	१००	४४ ३	३००	१	१००	१	१००	१	१००						"	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली	
१.७	उन्नत जातको पशुपंक्षी पालन	बटा	३	५०० ०	४४ ३	१५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०						- पशु सेवा कार्यालय,कृषि कार्यालय बडा,गा.पा.,सरका री तथा गैर संघ संस्था,	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली	
१.८	मौरी पालन	बटा	३	४० ०	४४ ३	१२००	१	४० ०	१	४० ०	१	४० ०						- कृषि कार्यालय बडा,गा.पा.,सरका री तथा गैर संघ संस्था,	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली	
वन तथा जैविक विविधता																				
२.१	सामुदायिक वन बिस्तार	हेक्टर	१ ०	५०	४४ ३	५००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००			- स्थानिय निकाय तथा सरकारी संघ संस्थाहरु ।	-नुवाकोट , सापुल्ली रावत बाडा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान		
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२					
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
२.२	जनचेतना मुलक तालिम	बटा	९	४५	४४	१३५	३	४५	३	४५	३	४५							- बनस्पती कार्यालय, प्रदेश सरकार, स्थानिय निकाय	"
२.३	अग्नी रेखा	बटा	५	५००	४४	५००	५	५००											"	"
२.४	जडीबुटी खेती	बटा	३	५००	४४	५००	३	५००											"	"
२.५	डाले घांस खेती	बटा	३	५०	४४	१५०	३	१५०											"	"
२.६	जनावर तथा पशुपंक्षीको संरक्षण र हेरालाको व्यवस्थापन	बटा	५	३००	४४	१५००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००	१	३००			"	"
२.७	घेरबार र सिँचाई	बटा	५	५००	४४	२५००	१	५००	१	५००	१	५००	५	५००	१	५००			"	"
२.८	संकलन केन्द्र	बटा	१	५००	४४	५००	१	५००											"	"
	उद्योग यातायत तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र					२१००००		१२००००		४००००		४००००		१००००		०				
३.१	सिलाई बुनाई तथा राडी पाखी उद्योग स्थापना	बटा	३	१०००	४४	३०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००							- घरेलु, प्रदेश सरकार, स्थानिय रकार, संघ संस्था ।	"

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान		
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२					
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
३.२	गोरेटो बाटो निर्माण	वटा	३	१०० ००	४४ ३	३०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००							"	"
३.३	पुल निर्माण	वटा	३	१०० ००	४४ ३	३०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००							"	"
३.४	स्याउ प्रशोधन उद्योग	वटा	१	५०० ००	४४ ३	५०० ००	१	५०० ००											"	"
३.५	मितेरी उद्योगलाई बढुवा	वटा	१	५०० ०	४४ ३	१०० ००	१	१०० ००											"	"
३.६	देबदारको तेल उद्योग	वटा	१	१०० ००	४४ ३	१०० ००	१	१०० ००											"	"
३.७	काठ चिरानी फनिर्चर उद्योग	वटा	३	१०० ००	४४ ३	४०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००					"	"
३.८	आरन उद्योग	वटा	१	१०० ००	४४ ३	१०० ००	१	१०० ००											"	"
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						१५१६ ९०		४७२ ३०		५२२ ३०		५२२ ३०		०		०				
४.१	ढल विकास	वटा	३	१०० ००	४४ ३	३०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००							-नेपाल सरकार, गा.पा.सरसफाई तथा खाने पानी,सबै स्थानिय स्तरका निकायहरु	- नुवाकोट , रावत बाडा र सापुल्ली

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान		
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२					
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
४.२	भुकम्प प्रतिरोधक घरको निर्माण	जना	५०	५००	४४	२५००	१०	५०००	२०	१०००	२०	१०००							"	- नुवाकोट, रावत बाडा र सापुल्ली
४.३	हिलो मुक्त बाटो र गाउँको व्यवस्थापन	वटा	३	१०००	४४	३०००	१	१०००	१	१०००	१	१०००							"	- नुवाकोट, रावत बाडा र सापुल्ली
४.४	व्यबस्थित बस्ती व्यवस्थापन	वटा	३	१६००	४४	४८००	१	१६००	१	१६००	३	१६००							"	- नुवाकोट, रावत बाडा र सापुल्ली
४.५	फोहर मैलाको व्यवस्थापन	वटा	३	२००	४४	६००	१	२००	१	२००	१	२००							"	- नुवाकोट, रावत बाडा र सापुल्ली
४.६	जनचेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	३	३०	४४	९०	१	३०	१	३०	१	३०							"	- नुवाकोट, रावत बाडा र सापुल्ली
४.७	ग्रामिण कृषि सडक	वटा	१५	२० लाख	४४	१८००	३.१ क.मी	६०००	३	६०००	३.१ क.मी	६०००							"	- नुवाकोट, रावत बाडा र सापुल्ली
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ						४२०३०		२६०३०		८०००		८०००	०		०				"	
५.१	स्वास्थ्य चौकी निर्माण	वटा	१	४०	४४	४००	१	४०											"	-सापुल्ली

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
				००	३	०		००										देखी भेल खोला सम्म नुवाकोट ।
५.२	कर्मचारीको व्यवस्थापन	बटा	३	२४०	४४	२४०	३	२४०										—सापुल्ली देखी भेल खोला सम्म नुवाकोट ।
५.३	एक घर एक धाराको व्यवस्थापन	बटा	३	५००	४४	२४०	१	५०	१	५०	१	५०						—सापुल्ली देखी भेल खोला सम्म नुवाकोट ।
५.४	औषधी व्यवस्थापन तथा उपलब्धता	बटा	१	५००	४४	५००	१	५००										—सापुल्ली देखी भेल खोला सम्म नुवाकोट ।
५.५	एक घर एक करेशा बारीको व्यवस्थापन	बटा	४	३०	४४	१३२९	४	१३२										—सापुल्ली देखी भेल खोला सम्म नुवाकोट ।
	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन					३४२५		७०९		७०९		७०९		६४९		६४९		
६.१	विपद् सम्बन्धि जनचेतना	बटा	१५	३०	४४	४५०	३	९०	३	९०	३	९०	३	९०	३	९०	- नेपाल सरकार	- बडा नं -

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	मुलक तालिम				३												तथा सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरु।	४ का सबै बस्तिहरु।
६.२	तटबन्ध गर्ने	कि. मी	१५	२०००	४४	३००००	३	६०००	३	६०००	३	६०००	३	६०००	३	६०००	"	- तलि चौर देखी भेल खोला सम्म
६.३	बृक्षारोपण गर्ने	बटा	३०००००	१००	४४	२०००	४००००	४०००	४०००	४०००	४०००	४०००	४०००	४०००	४०००	४०००	"	- कोट देखी भेल खोला सम्म
६.४	पूर्व सुचनाको व्यवस्थापन	बटा	३	३००	४४	९००	१	३००	१	३००	१	३००					"	- बडा नं - ४ का सबै बस्तिहरु।
६.५	विपद् व्यवस्थापन कोष	बटा	३	३००	४४	९००	१	३००	१	३००	१	३००					"	- बडा नं - ४ का सबै बस्तिहरु।
६.६	विपद् व्यवस्थापन गर्न आपतकालीन सामग्रीको व्यवस्थापन	-				०											-	-
जलस्रोत तथा उर्जा						१२००००		६००००		४००००		२००००		०		०		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
७.१	बिद्युत मर्मत तथा बिस्तार	बटा	२	२०० ००	४४ ३	४०० ००	१	२०० ००	१	२०० ००								- बै बैकल्पिक उर्जा तथा, स्थानिय निकाय, प्रदेश रकार, संघ संस्था ।	"
७.२	आधुनिक घट्ट निर्माण	बटा	५	१०० ०	४४ ३	५०० ००	१	१०० ००	२	२०० ००	२	२०० ००						"	"
७.३	वायु उर्जा	बटा	१	३०० ००	४४ ३	३०० ००	१	३०० ००										"	"
पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा						२०० ०१		१०० ०१		१०० ००		०		०		०			
८.१	मठमन्दिर निर्माण र पुन निर्माण	बटा	२	२०० ००	४४ ३	२०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००								- पर्यटन मन्त्रालय	"
८.२	पिकनिक स्पोर्ट र भ्यू टावर	बटा	१	५०० ००	४४ ३	१		५० ०० ०										"	"
लैंगिक समानता र क्षमता विकास						१४० ०		३००		३००		३००		३००		२००			
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामुलक कार्यक्रम	बटा	५	१००	३० ०	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००					
९.२	महिलाहरुलाई सिपमुलक	बटा	५	२००	२५	१००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	तालिम				०	०												
	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास					६२५	१६५	११५	११५	११५	११५	११५	११५	११५	११५			
१०.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओ टा	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.२	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओ टा	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा
१०.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पट क	१०	२०		२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पट क	१	१००		१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य	वडा स्तरमा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																	सरोकारवाला निकाय	
	कुल बजेट					६१५१ ५१	२८५ ७१		१६६ ४८		१३६ ४८		१८३ ०५		८२० ५			

६. वडा नं ५ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा					१३३५ ४०	४२० २०		४३५ २०		२५० ००		२३० ००		०			
१.१	माटो परिक्षण	बटा	२	२०	३०	४०	१	२०	१	२०							नेपाल सरकार कृषि अनुसन्धान केन्द्र	वडा कार्यलयमा
१.२	बिउ संकलन केन्द्र तयार गर्ने	बटा	१	२००	३०	२००			१	२००							नेपाल सरकार	खोलीगाँउ

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
				००	७	००				००							कृषि मन्त्रालय संघ सस्था	
१.३	रैथाने वालीको संरक्षण गर्ने	बटा	१	२०० ०	३० ७	२०० ०					१	२०० ०					नेपाल सरकार कृषि अनुसन्धान केन्द्र संघ सस्था	डुङ्ग्री
१.४	गोठे मलको प्रयोग गर्ने					०												ढिम्कोट
१.५	कम्पोष्ट मलको तयार गर्ने	बटा	१	१०० ०	३० ७	१०० ०	१	१०० ०									नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	चुलाकोट
१.६	गडा सुधार गर्ने	बटा	१	१०० ००	३० ७	१०० ००	१	१०० ००									नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	
१.७	सिँचाईको व्यवस्था गर्ने	बटा	४	२०० ००	३० ७	८०० ००	१	२०० ००	१	२०० ००	१	२०० ००	१	२०० ००			नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	४ बटै गाँउमा
१.८	खाद्य संकलन केन्द्र	बटा	१	३०० ०	३० ७	३०० ०	१	३०० ०									नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	४ बटै गाँउमा
१.९	घेरबारको व्यवस्था	बटा	५	१५० ०	३० ७	१२०० ०	२	३०० ०	२	३०० ०	२	३०० ०	२	३०० ०			नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	ढिम्काट मुल

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.१	उन्नत जातको पशुपंक्षी पालन गर्ने	बटा	१५	५०० ०	३० ७	५०० ०	१५	५०० ०									नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	४ वटै गाँउमा
१.११	जैविक विषादी तयार गर्ने	बटा	१	५००	३० ७	५००			१	५००							नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	४ वटै गाँउमा
वन तथा जैविक विविधता						२५५० ००	४९ ०००	५९० ००	४९ ०००	४९० ००	४९० ००	४९० ००						
२.१	जनचेतनाको अभियान	बटा	४	१०० ०	३० ७	५०० ०	१	१०० ०	१	१०० ०	१	१०० ०	१	१०० ०	१	१०० ०	नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	४ वटै गाँउमा
२.२	घेरबारको व्यवस्था					०												
२.३	वृक्षारोपण	बटा	५	३०० ००	३० ७	१५०० ००	१	३०० ००	१	३०० ००	१	३०० ००	१	३०० ००	१	३००० ०	नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	४ वटै गाँउमा
२.४	वनको काटछाट गर्ने	बटा	५	२०० ०	३० ७	१०० ००	१	२०० ०	१	२०० ०	१	२०० ०	१	२०० ०	१	२०० ०	नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	४ वटै गाँउमा
२.५	चौकिडारको व्यवस्था					०												
२.६	समुदायिक वनको क्षेत्र बढाउने					०												

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
२.७	जडिवुटीको संरक्षण गर्ने	बटा	५	५०० ०	३० ७	२५० ००	१	५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०	नेपाल सरकार कृषि मन्त्रालय संघ सस्थ	४ वटै गाँउमा
२.८	अग्नि रेखा तयार गर्ने	बटा	१	१०० ००		१०० ००			१	१०० ००								
२.९	वनमा गाईवस्तु नछोड्ने					०												
२.१	चोरी सिकारी गर्न नदिने	बटा	५	६०० ०	३० ७	३०० ००	१	६०० ०	१	६०० ०	१	६०० ०	१	६०० ०	१	६०० ०	नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय र संघ सस्था	४ वटै गाँउमा
२.११	सामुदायिक वनको लागि जडिवुटी नर्सरी बनाउने	बटा	५	५०० ०	३० ७	२५० ००	१	५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०	नेपाल सरकार वन तथा वातावरण मन्त्रालय र संघ सस्था	माइथाप्ला
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार						१९७० ०	११० ००	१२० ०	७५० ०	०	०	०	०	०	०	०		
३.१	राडीपाखी उद्योग	बटा	१	१०० ००	३० ७	१०० ००	१	१०० ००									बडा मार्फत घरलु	चुलाकोट
३.२	जडिवुटी	बटा	१	१२०	३०	१२००			१	१२०							वन मन्त्रालय	ढिम्कोट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
				०	७					०								
३.३	सडक	बटा	१	७५० ०	३० ७	७५० ०				१	७५० ०						नेपाल सरकार	कुडारी देखि दुडरी
३.४	कोल्ड स्टोर	बटा		१०० ०	३० ७	१०० ०	१	१०० ०									बडा मार्फत सरोकारवाला संघ सस्था	मुल ढिम्कोट
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						१७२२ ००	३३० ५०	४३० ५०	३८० ३०	३५० ५०	२३०२ ०							
४.१	व्यवस्थित बसोबास गर्ने	बटा	४	१०० ००	३० ७	४०० ००			१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	नेपाल सरकार र संघ सस्था	चुलाकोट, ढिम्कोट, खोलीगाउँ, दुंग्री
४.२	ढल निकास गर्ने	बटा	४	२०० ००	३० ७	८०० ००	१	२०० ००	१	२०० ००	१	२०० ००	१	२०० ००			नेपाल सरकार र संघ सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
४.३	फोहोर व्यवस्थापन गर्ने	बटा	४	४० ००	३० ७	१६०० ०	१	४० ००	१	४० ००	१	४० ००			१	४०० ०	नेपाल सरकार र संघ सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
४.४	हिलो मुक्ता गाउँ गर्ने	बटा	४	५०० ०	३० ७	२०० ००	१	५०० ०	१	५०० ०			१	५०० ०	१	५०० ०	वातावरण मन्त्रालय र संघ सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
४.५	जनचेतनामुलक कार्य गर्ने	बटा	३	२०	७	५०	१	२०	१	२०			१	२०	१	२०	वातावरण मन्त्रालय र सघं सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
४.६	जोखिम ठाउँमा रहेको बस्तीलाई व्यवस्थित गर्ने	बटा	४	४०००	३	१६०००	१	४०००	१	४०००	१	४०००			१	४०००	भौतिक मन्त्रालय र सघं सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
४.७	प्राविधिकको सल्ला अनुसार नक्सा पास गर्ने र घर बनाउने	बटा	४	३०	७	१२०	१	३०	१	३०	१	३०	१	३०			नेपाल सरकार	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
जलस्रोत तथा उर्जा						७८०००		६००००		१२०००		६०००		०		०		
५.१	वायु उर्जा निर्माण	बटा	१	१२००००	३०७	१२००००			१	१२००००							उर्जा मन्त्रालय र सघं सस्था	प्रत्येक गाँउका घर घरमा
५.२	सौर्य उर्जा निर्माण	बटा	१	६०००००	३०७	६०००००	१	६०००००									उर्जा मन्त्रालय र सघं सस्था	घट्टे खोला, माभ्र घट्ट
५.३	आधुनिक घट्ट निर्माण	बटा	३	६००००	३०७	६००००					३	६००००					बडा मार्फत गा.पा.र अन्य सरोकार वाला सघं सस्था	पतल घट्ट
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई						७२०		२८०		२४०		०		१००		१००२		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
						८०		२०		२०				२०		०		
६.१	स्वास्थ्य सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने	बटा	३	२०	३०	६०	१	२०	१	२०			१	२०	१	२०	नेपाल सरकार तथा सघ सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
६.२	एक घर एक धारा निर्माण	बटा	३	१०००	३०७	४०००	१	१०००	१	१०००			१	१०००	१	१०००	खानेपानी मन्त्रालय र सघ सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
६.३	स्वास्थ्य चौकी निर्माण	बटा	२	१०००	३०७	२०००	१	१०००	१	१०००							नेपाल सरकार तथा सघ सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
६.४	स्वास्थ्य चौकीमा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था	बटा	२	४०००	३०७	५०००	१	४०००	१	४०००							नेपाल सरकार तथा सघ सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
६.५	औषधीको उपलब्धता	बटा	२	४०००	३०७	४०००	२	४०००									नेपाल सरकार तथा सघ सस्था	खोलीगाउँ, चुलाकोट दुंग्री ढिम्कोट
विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन						११६०००		१०००००	०	०	०			६००००		१०००००		
७.१	तटबन्ध निर्माण	बटा	१	१०००००	३०७	१०००००	१	१०००००									नेपाल सरकार तथा भुसंरक्षण	भोरखोला देखि घट्टे

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																कार्यालय	खोला सम्म	
७.२	फटपट भोलाको व्यवस्था	बटा	१	१०० ००	३० ७	१०० ००						१	१०० ००			बडा मार्फत अन्य संघ सस्था	प्रत्येक घरमा	
७.३	राहत कोष निर्माण भवन	बटा	१	१०० ०००	३० ७	१०० ००० ०							१	१०० ००० ०	बडा मार्फत अन्य संघ सस्था	चुलाकोट		
७.४	जग्गामा गडा बनाउने	बटा	१	५०० ००	३० ७	५०० ००						१	५०० ००			बडा मार्फत न्पाल सरकार र विभिन्न संघ सस्थामा माग गर्ने	प्रत्येक टोलमा	
पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा						१२६० ००	०	४४ ०००	३४० ००	३४० ००	१४० ००							
८.१	धार्मिक स्थललाई पर्यटन भित्राउने	बटा	४	१०० ००	३० ०	४०० ००		१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	नेपाल सरकार संस्कृत मन्त्रालय र संघ सस्था	माइथाप्ला	
८.२	भ्यु टावर बनाउने	बटा	२	२०० ००	३० ०	४०० ००		१	२०० ००	१	२०० ००					नेपाल सरकार तथा पर्यटन मन्त्रालय संघ सस्था	माइथाप्ला	
८.३	होम स्टे बनाउने	बटा	२	१००	३०	२००		१	१००			१	१००			नेपाल सरकार		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
				००	००	००				००				००			तथा पर्यटन मन्त्रालय संघ सस्था	
८.४	कृतिम ताल बनाउने	बटा	१	१००००	३००	१००००							१	१००००			नेपाल सरकार संस्कृत मन्त्रालय र संघ सस्था	मौरीखाला
८.५	मठ मन्दिरको मर्मत गर्ने	बटा	४	४०००	४००	१६०००			१	४०००	१	४०००	१	४०००	१	४०००	नेपाल सरकार संस्कृत मन्त्रालय र संघ सस्था	४,५ बडा सवै टोलमा
लैंगिक समानता र क्षमता विकास						१४००		३००		३००		३००		३००		२००		
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामुलक कार्यक्रम	बटा	५	१००	३००	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००			गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
९.२	महिलाहरुलाई सिपमुलक तालिम	बटा	५	२००	२५०	१०००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास						६२५	१६५	११५	११५	११५	११५	११५	११५	११५				
१०.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठि	वडा	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.२	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	वडा	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा
१०.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठि	पट क	१०	२०		२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पट क	१	१००		१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला	वडा स्तरमा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																	निकाय	
	जम्मा					२७२० ५४५	८६३ ५५५	३३५ २०५	२९३ ९४५			२९९ ४८ ५			१०९६ ३५५			

७. वडा नं ६ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा					२९९३ ०१४	१०७ ३०१ ४	५२० ०	४२० ०			९००			९००			
१.१	माटो परिक्षण	वटा	३	५०	१५	१५०	१	५०	२	१००							वडा, गा.पा. ,	तिला

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					०												प्रदेश सकार, कृषि विकास कार्यालय तथा सहयोगी संस्थाहरु	.गा.पा.-६
१.२	विउ वितरण कार्यक्रम	बटा	३	३००	९००	३००	३	३००									"	तिला .गा.पा.-६
१.३	उन्नत पशुपालन कार्यक्रम	बटा	३	१२००	३६००	३६००	१	१२००	१	१२००	१	१२००					"	तिला .गा.पा.-६
१.४	प्लास्टिक टनेल निर्माण	बटा	३	२४००	८००	२४००	३	२४००									"	तिला .गा.पा.-६
१.५	फल फुल खेती सम्भाव्यता अध्ययन तथा प्रतिवेदन	बटा	३	१२००	३६००	३६००	१	१२००	१	१२००	१	१२००					"	तिला .गा.पा.-६
१.६	सिँचाई कार्यक्रम	बटा	९	९०००	९०००	८१००	२	१८००	३	२७००	२	१८००	१	९०००	१	९०००	"	तिला .गा.पा.-६
१.७	सामुदायिक फापर तथा जडिबुटी खेती घरवार	हेक्टर	१	२,५५१		२,५५० १,९५७ ८	१	२,५५१									पेश नेपाल/WFP	
१.८	गहना सुधार तथा माटो संरक्षणका विधिहरुको उपयोग	हेक्टर	१	१६७		१६६।६ ६६६७	१	१६७									पेश नेपाल/WFP	
१.९	गोठ तथा भकारी सुधार	आ	१			१५०	१										पेश	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	कार्यक्रम	योजना		१५०													नेपाल/WFP	
२	करेसावारी स्थापनाका लागि विउँकेट सहयोग	प्याकेट	१००	३०		३०	१००	३०									पेश नेपाल/WFP	
२.१	पशुपालनका लागि नश्ल सुधार	बटा	१	१७		१६६६ ६६६७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
२.२	पशु उपचार तथा खोप क्याम्प	बटा	१	१७		१६६६ ६६६७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
२.३	कृषकहरुलाई बाली तथा पशु विमाको लागि सचेतना	बटा	१	८		८३३३ ३३३३	१	८									पेश नेपाल/WFP	
२.४	कृषक पाठशाला संचालनका लागि स्थानिय स्रोत ब्यक्तिहरुको विकास	जना	१	१३		१३३३ ३३३३	१	१३									पेश नेपाल/WFP	
२.५	घरबगैँचा स्थापनाका लागि विभिन्न जातका फलफूलका विरुवा वितरण	विरुवा	४००	८१७		८१६६ ६६६६ ७	४००	८१७									पेश नेपाल/WFP	
२.६	स्याउ बगैँचा काटछाँट तथा उपचार तालिम	बटा	१	११		११११ ११११	१	११									पेश नेपाल/WFP	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
वन तथा जैबिक विविधता						६७५८ १३३३		२६० ८१३३		१२५ ०		१७० ०		६००	६००			
२.१	बन फडानी रोक्न जनचेतना कार्यक्रम	बटा	३	३००	९० ०	९००	३	९००									- नेपाल सरकार, बन कार्यालय, बन मन्त्रालय, प्रदेश सरकार, गा.पा., वडा कार्यालय आदि ।	-तिला गा.पा.-६
२.२	वृक्षारोपण कार्यक्रम	बटा	६	१८० ०	१० ८० ०	४२० ०	२	१२० ०	१	६००	२	१२० ०	१	६००	१	६००	"	-तिला गा.पा.-६
२.३	जडीबुटी खेती संकलन तथा प्रयोजन	बटा	३	५००		१५००	१	५००	१	५००	१	५००					"	-तिला गा.पा.-६
२.४	आरक्षण क्षेत्र बनाउने	बटा	१	१५०	१५ ००	१५०			१	१५०							"	-तिला गा.पा.-६
२.५	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि तालिम	बटा	१	८		८३३३ ३३३३	१	८									पेश नेपाल/WFP	
स्वास्थ्य सरसफाई तथा खानेपानी						५४५ ०		०		२५० ०		२६५ ०		१५०	१५०			
३.१	स्वास्थ्य चौकीको क्षमता	बटा	२	५००	२५	५००			१	२५०	१	२५०					"	-

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	बढाउने			०	०	०				०							रिपी,घोडे,सुडी	
३.२	स्वास्थ्य सरसफाई जनचेतना अभियान चलाउने	बटा	३	१५०	३५०	४५०					१	१५०	१	१५०	१	१५०	"	रिपी,घोडे,सुडी
विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन						९३००	२१००	२१००	२९५०	११५०	१०००							
४.१	तालिम अभियान संचालन गर्ने सम्बन्धमा	बटा	३	१५०	३५०	४५०	१	१५०	१	१५०			१	१५०			"	रिपी,घोडे,सुडी
४.२	महिला हिंसा अन्त्य सम्बन्धमा	बटा	३	४५	३५०	१३५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०					"	रिपी,घोडे,सुडी
४.३	बृक्षारोपण	बटा	३	१००	४५०	३००					१	१००	१	१००	१	१००	"	रिपी,घोडे,सुडी
४.४	जोखिम रहित क्षेत्र परिचालन	बटा	३	५००	३५०	१५००	१	५००	१	५००	१	५००					"	रिपी,घोडे,सुडी
४.५	तटबन्ध	बटा	३	१००	३५०	३००	१	१००	१	१००	१	१००					"	रिपी,घोडे,सुडी

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
जलस्रोत तथा उर्जा						४२५ ००	१४५ ००	१७५ ००	१०५ ००										
५.१	लघु जलविद्युत आयोजना	बटा	३	८०० ०	३५ ०	२४० ००	१ ००	८० ००	१ ००	८० ००	१ ००							– सुडी, रिपी, घोडे,	
५.२	वायु उर्जा	बटा	१	१७० करोड	३५ ०	१७०० ०	१ ०	६०० ०	१ ०	९०० ०	१ ०	२०० ०						– सुडी, रिपी, घोडे,	
५.३	आधुनिक मिल घट्ट	बटा	६	२५०	३५ ०	१५००	२	५००	२	५००	२	५००						– सुडी, रिपी, घोडे,	
उद्योग यातायात तथा भौतिक पूर्वाधार						१०४ ४०	८४ ०	६७० ०	१७० ०										
६.१	राडी पाखी उद्योग	बटा	१	५००	५० ००	५०० ०			१	५०० ०								– नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गा.पा., वडा कार्यालय घरेलु उद्योग आदि ।	–तिला .गा.पा.-६
६.२	स्याउको विभिन्न परिकार उत्पादन गर्ने	बटा	३	६००	६० ०	१८० ०			१	६००	१	६००	१	६००				–तिला .गा.पा.-६	
६.३	सडक बनाउने	बटा	३	५०	१५ ००	१५००	१	५००	१	५००	१	५००						–तिला .गा.पा.-६	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
६.४	संकलन केन्द्र बनाउने (स्याउ,आलु) कोल्ड स्टोर निर्माण	बटा	३	६००	१८००	१८००			१	६००	१	६००	१	६००			"	-तिला गा.पा.-६
६.५	विभिन्न वन तथा कृषिमा आधारित व्यवसायहरु स्थापना गर्नका लागि सुरुवाती सहयोग	बटा	२	२४०		२४०	२	२४०									पेश नेपाल/WFP	
६.६	सोलार ड्रायर सहयोग	बटा	१	१००		१००	१	१००									पेश नेपाल/WFP	
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						४८८००		१५,७००		घघ घघ घ		१४,०००	३	घघ घघ घ	३	५,०००		
७.१	खानेपानी	बटा	२	७००	२००	१४००	१	७००	१	७००							"	-घोडे ह्रदै भावाना सुडी,रिपी
७.२	ग्रामिण सडक गुणस्तर बनाउने	बटा	३	२४४००	३५०	२४४००	१	८०००	१	४००	१	१००००	१	५०००	१	१०००	"	- रिपी,घोडे,सुडी
७.३	गोरेटो बाटो	बटा	३	१०००	३५०	३०००					१	१०००	१	१०००	१	१०००	"	- रिपी,घोडे,सुडी
७.४	ढल निकास	बटा	३	३०००	३५०	९०००					१	३०००	१	३०००	१	३०००	"	- रिपी,घोडे,सु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
																		डी	
७.५	विद्यालय घेरबार	बटा	२	३००	३५	६००	१	३००	१	३००								"	- रिपी,घोडे,सुडी
७.६	विद्यालय छात्रावास निर्माण	बटा	१	५०	३५	५००	१	४००	१	१००								-	- रिपी,घोडे,सुडी
	पर्यटन एवम प्राकृतिक तथा सामाजिक					९००		४००		३००		२००		०		०			
८.१	मठ मन्दिर निर्माण	बटा	३	९०	३५	९००	१	४००	१	३००	१	२००						"	- घोडे हुदै खडुल्ली कांघ
	लैंगिक समानता र क्षमता विकास					१६००		५००		३००		३००		३००		२००			
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामुलक कार्यक्रम	बटा	४	१००	३०	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००					
९.२	महिलाहरुलाई सिपमुलक तालिम	बटा	५	२००	२५	१००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००			
९.३	विपन्न महिलाहरुलाई आयमुलक तालिम	पटक	१	२००	२०	२००	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०			
	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास					६२५		१६५		११५		११५		११५		११५			

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१०.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	वटा	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.२	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	वटा	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा
१०.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पट क	१०	२०		२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पट क	१	१००		१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
कुल बजेट						१५६४		५११		४३७		४०१		१३४		७९६५	गा.पा., वडा	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
						०३७		४३३		६५		१५		१५			कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	

८. वडा नं ७ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा					३६१८ ७६१		३४३ ४४६ १११		७९० ०		७९० ०		१८३ ०		८००		
१.१	सिँचाई कुलो बनाउने	वटा	३	१००	१३	३००	१	१००	१	१००	१	१००					- वडा, गा.पा. ,	-

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					००												प्रदेश सकार, अन्ये सहयोगी गैर सरकारी संस्थाहरु	तुहि,पोर्खी,घो डेसिम
१.२	जैविक विषादी बनाउने तालिम	बटा	३०	५००	१३००	१५०००	१००	५०००	१००	५०००	१००	५०००					- वडा,गा.पा. , प्रदेश सकार, अन्ये सहयोगी गैर सरकारी संस्थाहरु	"
१.३	पशुपालन व्यवसाय गर्ने	बटा	९०	१६.६७	१३००	१५००	९०	१५००									- वडा,गा.पा. , प्रदेश सकार, अन्ये सहयोगी गैर सरकारी संस्थाहरु र कृषि भेटेरेनरी निकाय,	"
१.४	जैविक विषादी तयार गर्ने	बटा	१००	१००	१३००	१०००	१००	१०००									- वडा,गा.पा. , प्रदेश सकार, अन्ये सहयोगी गैर सरकारी संस्थाहरु	"
१.५	मौरी पालन गर्ने	बटा	१	१६६	१३	३००	१	३००									- वडा,गा.पा. ,	"

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
			५	६.७	००	०००	५	०००									प्रदेश सरकार, अन्ये सहयोगी गैर सरकारी संस्थाहरु	
१.६	कम्पोस्ट र प्राङ्गारिक मल बनाउने	बटा	३	२४०	१३	७२०	३	७२०									"	"
१.७	खाइ शंकलन केन्द्र बनाउने र विउ शंकलन केन्द्र बनाउने	बटा	३	२००	१३	६००	३	६००									"	
१.८	बेमौसमी तरकारी खेतिको लागि ग्रीन हाउस	पटक	७	१०	७०	७०३०	२	२००	२०	२००	२०	२००	१०	१०३				सवै गाउ
१.९	उन्नत जातको विउ सहयोग	पटक	१	४०	७०	४००	२	८०	२	८०	२	८०	२	८०	२	८००		सवै गाउ
१.१	कृषि सेवा केन्द्र स्थापना गर्ने	बटा	१	५००	७०	५००	१	५००										कयारकोइ
१.१	हिउँ तथा वर्षापानी संकलन पोखरी	आयोजना	१	१,५५०		१,५५०	१	१,५५०										पेश नेपाल/WFP
१.१	बहुउपयोगी नर्सरी स्थापना	बटा	१	२,७		२७०	१	२,७										पेश

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
				००				००									नेपाल/WFP	
१.१	ब्यवसायिक तरकारी खेतीका लागि प्लास्टिक टनेल सहयोग	बटा	५	३३३		३३३३३	५	३३३									पेश नेपाल/WFP	
१.१	रोजमेरी खेती प्रवर्द्धन	स्थान	१	३५०		३५०	१	३५०									पेश नेपाल/WFP	
१.२	करेसावारी स्थापनाका लागि विउँकट सहयोग	प्याकेट	१००	३०		३०	१००	३०									पेश नेपाल/WFP	
१.२	पशुपालनका लागि नश्ल सुधार	बटा	१	१७		१६६६६६६७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
१.२	पशु उपचार तथा खोप क्याम्प	बटा	१	१७		१६६६६६६६७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
१.२	कृषकहरुलाई बाली तथा पशु विमाको लागि सचेतना	बटा	१	८		८३३३३३३३३३	१	८									पेश नेपाल/WFP	
१.२	कृषक पाठशाला संचालनका लागि स्थानिक स्रोत व्यक्तिहरुको विकास	जना	१	१३		१३३३३३३३३३	१	१३									पेश नेपाल/WFP	
१.२	घरबगैँचा स्थापनाका लागि विभिन्न जातका फलफूलका विरुवा वितरण	विरुवा	४००	८१७		८१६६६६६६७	४००	८१७									पेश नेपाल/WFP	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
			०				०												
१.२	स्याउ बगैँचा काटछाँट तथा उपचार तालिम	बटा	१	११		११११ ११११	१	११										पेश नेपाल/WFP	
	वन तथा जैबिक विविधता					५५० ०८३ ३		१६० ०८१ ३३३		२१० ००		१२५ ००		३०० ०		२५० ०			
२.१	बृक्षारोपण गर्ने	बटा	२०	१.५	१३००	१२५००	२०००	२०००	२०००	६०००	१०००	२०००	७००	१५००	५००	१०००		-बन कार्यालय ,वडा , गा.पा.बन बन्नालय,सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थार	- भित्री सियाला,कालिका,माभक बन
२.२	अग्नी रेखा बनाउने	बटा	१५	५००	१३००	७५००	७००	३५००	५००	४०००								"	घोडे सिम,पोर्खी,तुर्ही
२.३	सा.बनको घेरबार गर्ने	बटा	३	५००	१३००	१५०००	१००	५०००	१००	५०००	१००	५०००						"	"
२.४	बनमा जडी बुटी रोप्ने	बटा	३	१	१३००	१२५००	४००	४०००	४५००	४५००	४०००	४०००						"	"

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट			
२.५	बन सम्बन्धि जनचेतना कार्यक्रम फैलाउने	बटा	३०	८३.३३	१३००	२५००	६५००	५००	६५००	६५००	५००	६५००	६५००	५००	६५००	६५००	५००	"	"
२.६	बन जंगलको काट छाट गर्ने	बटा	१५		१३००	५०००	३१००	१०००	३१००	३१००	१०००	३१००	१०००	३१००	१०००	३१००	१०००	"	"
२.७	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि तालिम	बटा	१	५	८३३३३	३३३३३	१५											पेश नेपाल/WFP	
उद्योग यातायत तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र						१३५६४०	२१६४०	४६५००	४७५००	१००००	१००००								
३.१	फनिर्चर उद्योग खोल्ने	बटा	३	५०००	१३१५००	१५०००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००							- वडा, गा.पा. , प्रदेश सकार, अन्ये सहयोगी गैर सरकारी संस्थाहरु	-घोडे सिम, पोर्खी, तुर्ह
३.२	राडी पाखी उद्योग खोल्ने	बटा	३	२५००	१३७५००	७५००	१२५००	१२५००	१२५००	१२५००								"	"
३.३	पुलको निर्माण गर्ने	बटा	७		१३३०००	३००००	३१०००	२१०००	२१०००	२१०००								"	"
३.४	ग्रामिण सडकको निर्माण गर्ने	बटा	३		१३४१००	४१०००	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	१२०००	"	"
३.५	निगालो उद्योगको स्थापना गर्ने	बटा	३		१३४१५	४१५	३१५०	१२००	१२००	१२००								"	"

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					००	००		०		००		००						
३.६	विभिन्न वन तथा कृषिमा आधारित व्यवसायहरु स्थापना गर्नका लागि सुरुवाती सहयोग	बटा	२	२४०		२४०	२	२४०										पेश नेपाल/WFP
३.७	सोलार ड्रायर सहयोग	बटा	१	१००		१००	१	१००										पेश नेपाल/WFP
३.८	सुधारिएको घट्ट सहयोग	बटा	१	३००		३००	१	३००										पेश नेपाल/WFP
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						३७२९	१३४	३००	१३४	३००	१०४	३००	०	०				
४.१	हिलो मुक्त गाँउ	बटा	३	४५०		१३५०	१	४५०	१	४५०	१	४५०						नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश सरकार, स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि
४.२	फोहोर ब्यवस्थापन	बटा	२६	४०		६००	५	२००	६	२००	१०	२००						नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश सरकार,

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि		
४.३	गोरेटो बाटो निर्माण	बटा	३	५६००		१६८००	१ कि मि	५६००	५ कि मि	५६००	३ कि मि	५६००				नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश सरकार, स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी	
४.४	संचारको ब्यावस्था	बटा	३	२५०००		७५०००	१	२५०००	१	२५०००	१	२५०००				नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश सरकार, स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी	
४.५	खाने पानी टंकी	बटा	२	३००००		६००००	१	३००००	१	३००००						नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश सरकार, स्थानिय सरकार	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																वडा कार्यालय आदि		
४.६	विद्यालयको स्तरोन्नती गर्ने	वटा	३	२४०००		७२०००	१	२४०००	१	२४०००	१	२४०००				नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश सरकार, स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी	
४.७	व्यवस्थित आवास	वटा	७	४५०००		१३५०००	१	४५०००	३	४५०००	३	४५०००				नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश सरकार, स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी	
	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ					२१०५५०		४३९७०		४३९७०		४३९७०		३९३२०	३९३२०			
५.१	स्वास्थ्य चौकी निर्माण	वटा	३	२३००		६९००	१	२३००	१	२३००	१	२३००				नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																सरकार,स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि		
५.२	स्वास्थ्य सरसफाई सम्बन्धि जनचेतना अभियान	बटा	३०	१५०		४५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०				नेपाल सरकार,गा.पा.,सरकारी संघ संस्था,प्रदेश सरकार,स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी	
५.३	स्वास्थ्यचौकीमा दक्ष जनशक्तिको दरबन्दी गर्ने	बटा	१२	४३२०		२१६००	१	४३२०	१	४३२०	१	४३२०		४३२०	१	४३२०	नेपाल सरकार,गा.पा.,सरकारी संघ संस्था,प्रदेश सरकार,स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी
५.४	विद्यालयमा घेरबार तथा मर्मत	बटा	३	२२००		६६००	१	२२००	१	२२००	१	२२००				नेपाल सरकार,गा.पा.,सरकारी संघ संस्था,प्रदेश सरकार,स्थानिय	तिला-७, घोडे सिम,तुही, र पोखरी	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																सरकार वडा कार्यालय आदि		
५.५	स्वास्थ्य चौकीमा औषधीको उपलब्धता	बटा	३	३५०००	१७५०००	१	३५०००	१	३५०००	१	३५०००	१	३५०००	१	३५०००	नेपाल सरकार, गा.पा., सरकारी संघ संस्था, प्रदेश सरकार, स्थानिय सरकार वडा कार्यालय आदि	तिला-७, घोडे सिम, तुही, र पोखरी	
	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन						७५००		५५००		५००		५००		५००			
६.१	तटबन्ध गर्ने	बटा	३	५०००	१३००	३	५०००									"	"	
६.२	विपद् बारे पूर्व सुचना, जानकारी र चेतनाका कार्यक्रम फैलाउने	बटा	१५	५००	१३००	३	५००	३	५००	३	५००	३	५००	३	५००	"	"	
	जलस्रोत तथा उर्जा						५२९८०		१५६८०		२१६५०		१५६५०		०			
७.१	लघु जलविद्युत आयोजना	बटा	१	६०००	२२००	१	६०००			१	६०००					- वडा, गा.पा. , प्रदेश सरकार, अन्ये सहयोगी संस्थाहरु	- तुहि, पोखी, घोडेसिम	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान		
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२					
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट				
७.२	आधुनिक घट्ट बनाउने	बटा	३	१००	२२	३००	१	१००	१	१००	१	१००							"	"
७.३	दक्ष जनशक्ती बाट चेक जाँच गर्ने	बटा	२	४०	२२	१२००	१	४०	१	४०	१	४०							"	"
७.४	पानीको मुहानको संरक्षण	बटा	३	१५०	२२	४५०	१	१५०	१	१५०	१	१५०							"	"
७.५	वायू उर्जा	बटा	१	३०	५०	३०	१	३०											"	"
७.६	माछाको संरक्षण	बटा	५	१५०	२२	४५०	१	१५०	१	१५०	२	१५०							"	"
पर्यटन एवम प्राकृतिक तथा सामाजिक						६६६०		२४		२१४		२०७		०		०				
८.१	मठ मन्दिर	बटा	३	१००	२२	३००	१	१००	१	१००	१	१००							"	"
८.२	धर्मशाला	बटा	३	७००	२२	२१००	१	७००	१	७००	१	७००							"	"
८.३	भोलीका अबसरहरुको खोजी / प्रतिवेदन	बटा	२	७५०	२४	१५००	१	७५०	१	७५०									"	"
८.४	होम स्टे	बटा	३	१००	२४	३००	१	१००	१	१००	१	१००							"	"
८.५	भ्यू टावर	बटा	१	३००	२४	३००	१	३००												

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
				०	००	०		०										
लैंगिक समानता र क्षमता विकास								५००		३००		३००		३००		२००		
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामुलक कार्यक्रम	बटा	४	१००	३००	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००			गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
९.२	महिलाहरुलाई सिपमुलक तालिम	बटा	५	२००	२५०	१०००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
९.३	विपन्न महिलालाई आयमुलक तालिम	पटक	१	२००	२०	२००	१	२००	०	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास								१६५		११५		११५		११५		११५		
१०	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओट	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा	वडा स्तरमा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
		।														कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय		
१०	सरोकारवालाहरुवाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओट ।	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा
१०	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पट क	१०	२०		२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पट क	१	१००		१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
जम्मा						१२६५ २७९		६०५ ६५९।		२९७ ६८५		२५३ ४३५		५५० ६५		५३४३ ५		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
							४४											

९. वडा नं ८ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	कृषि तथा खाद्य सुरक्षा					१८४ ६७८		११७ ६७८		१५० ०		१५० ०		१६० ०		२१००		
१.१	माटो परिक्षण	चोटी	४	१००	१२०	५००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	गा.पा बाट	पुरु जुम्लाकोट
१.२	जैविक विषादी तालिम	चोटी	२	१००	१२०	२००							२	१००	२	१००	गा.पा बाट	पुरु जुम्लाकोट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.३	विउ वितरण कार्यक्रम	चोटी	१	५००	१२०	५००									१	५००	गा.पा बाट	पुरु जुम्लाकोट
१.४	साना सिँचाई आयोजना	बटा	८	५०	१२०	४००			२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	गा.पा बाट	पुरु जुम्लाकोट
१.५	प्लास्टिक टनेल निर्माण	टनेल	१०	५०	५०	५००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	गा.पा बाट	पुरु जुम्लाकोट
१.६	पशुपालन	बटा	१०	५०	१००	५००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	गा.पा बाट	पुरु जुम्लाकोट
१.७	गढा सुधार	हेक्टर	८	५०	१००	४००			२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	गा.पा बाट	पुरु जुम्लाकोट
१.८	कृषि औजार वितरण	संख्या	१०	५००	२००	५०००	२	१०००	२	१०००	२	१०००	२	१०००	२	१०००	गा.पा बाट	पुरु जुम्लाकोट
१.९	जलवायुमैत्री गाउँ विकास गर्न सहयोग गर्ने	गाउँ	१	२००		२००	१	२००									पेश नेपाल/WFP	
१.१०	जुम्लाकोट खानेपानी आयोजना	आयोजना	१	८९८०		८९८०	१	८९८०									पेश नेपाल/WFP	कयारकोट
१.११	जलवायुमैत्री गाँउ विकासका लागि सुधारिएको चुल्हो सहयोग	बटा	५०	३७५		३७५	५०	३७५									पेश नेपाल/WFP	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.१२	करेसावारी स्थापनाका लागि विउँकेट सहयोग	प्याकेट	१००	३०		३०	१००	३०									पेश नेपाल/WFP	
१.१३	पशुपालनका लागि नश्ल सुधार	बटा	१	१७		१७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
१.१४	पशु उपचार तथा खोप क्याम्प	बटा	१	१७		१७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
१.१५	कृषकहरुलाई बाली तथा पशु विमाको लागि सचेतना	बटा	१	५		५	१	५									पेश नेपाल/WFP	
१.१६	कृषक पाठशाला संचालनका लागि स्थानिक स्रोत ब्यक्तिहरुको विकास	जना	१	१३		१३	१	१३									पेश नेपाल/WFP	
१.१७	घरबगैँचा स्थापनाका लागि विभिन्न जातका फलफूलका विरुवा वितरण	विरुवा	४००	८१७		८१७	४००	८१७									पेश नेपाल/WFP	
१.१८	स्याउ बगैँचा काटछाँट तथा उपचार तालिम	बटा	१	११		११	१	११									पेश नेपाल/WFP	
वन तथा जैबिक विविधता						१६६२।३३	३०८।३३३	३५०	३५०	३५२	३०२							
२.१	बृक्षारोपण	हेक्टर	१	५०	३०	५००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	गा.पा बाट	- पुरु

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
		र	०		०													जुम्लाकोट ।
२.२	डाले घाँसको नर्षरी	वर्ग मिटर	१०	५०	३००	५००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	गा.पा बाट	- पुरु जुम्लाकोट ।
२.३	जडीबुटी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र	बटा	२	१००	३००	४							२	०	२		गा.पा बाट	- पुरु जुम्लाकोट ।
२.४	जनचेतना अभियान तथा व्यावस्थापन सामाजिक तालिम १	बटा	३	५००	३००	१५०			१	५०	१	५०	१	५०			गा.पा बाट	- पुरु जुम्लाकोट ।
२.५	सामुदायीक वन घेरबार	कि. मी.	१०	५०	२००	५००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	गा.पा बाट	- पुरु जुम्लाकोट ।
२.७	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि तालिम	बटा	१	५		८३३३३३३	१	५									पेश नेपाल/WFP	
	उद्योग यातायत तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र					६११४०		२९१४०		१३५००		१३५००		५०००		०		
३.१	विभिन्न वन तथा कृषिमा आधारित व्यवसायहरु स्थापना गर्नका लागि शुरुवाती सहयोग	बटा	२	२४०		२४०	२	२४०									पेश नेपाल/WFP	
३.२	सोलार ड्रायर सहयोग	बटा	१	१००		१००	१	१००									पेश	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																नेपाल/WFP		
३.३	सुधारीएको घट्ट सहयोग	बटा	१	३००		३००	१	३००								पेश नेपाल/WFP		
३.४	वनमा आधारित उद्योग	बटा	१	१०० ००	८० ३	१०० ००	१	१०० ००								- डिभिजन बन कार्यालय जुम्ला,	- पुरु देखी पातल सामुदायीक बन, जुम्लाकोट खेतु खोला ।	
३.५	फनिचर उद्योग	बटा	२	५०० ०	२४ ००	१०० ००	१	५०० ०			१	५०० ०				- जिल्ला कृषि अनुषन्धान र जि.बि.का.	- पुरु देखी पातल सामुदायीक बन, जुम्लाकोट खेतु खोला ।	
३.६	स्याउ नर्षरी उद्योग	बटा	२	५०० ०	२४ ००	१०० ००	१	५०० ०	१	५०० ०						- जिल्ला कृषि अनुषन्धान र जि.बि.का.	- पुरु देखी पातल सामुदायीक बन, जुम्लाकोट खेतु खोला ।	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित वजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष वजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान	
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२				
							परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट	परिमाण	वजेट			
३.७	आलु,चना उदोग	बटा	३	५००	२४००	१५००	१	५००	१	५००	१	५००						- जिल्ला घरेलु कार्यालय जुम्ला	-तिला -८, पुरु र जुम्लाकोट गाउँमा
३.८	राडी पांखी,तान,सम्बन्धि घरेलु उद्योग	बटा	३	३००	२४००	९००	१	३००	१	३००	१	३००						- जिल्ला घरेलु कार्यालय जुम्ला	-तिला -८, पुरु र जुम्लाकोट गाउँमा
३.९	रारा देखी जुम्लाकाट सम्म राड निर्माण	कि. मी.	२०	१००	२४००	२००	५	५००	५	५००	५	५००	५	५००				- रोड विभाग	-तिला -८, भित्र ।
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						५५०२		७००		७००		१७००		१७००		७०२		बडकी दयारगाउँ आचार्यलिही	
४.१	विद्यालयको पक्की भवन बनाउने	बटा	२	१००	१२०	२१००					१	१००	१	१००	२	१००		- गा.पा तथा संस्था	- पुरु जुम्लाकोट ।
४.२	हिलो मुक्त बाटो बनाउने	बटा	१	५०	१२०	५००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००		- गा.पा तथा संस्था	- पुरु जुम्लाकोट ।
४.३	खानेपानीको टंकीबनाउने	बटा	२	५०	१२०	४०२	२	१००	२	१००	२	१००	२	१००	१०	२		- गा.पा तथा संस्था	- पुरु जुम्लाकोट ।
४.४	ग्रामिण सडक बाटो बनाउने	कि. मी.	१०	२५०	१२०	२५०	२	५००	२	५००	२	५००	२	५००	२	५००		- गा.पा तथा प्रदेश सरकार	- पुरु जुम्लाकोट ।

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
			कि.म.															
	स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ					१३००००		१३००००		०		०		०		०		
५.१	स्वास्थ्य चौकी निर्माण	बटा	१	५००००	२४००	५००००	१	५००००									- जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालय - पुरु न्या निर्माण र जुम्लाकोट	
५.२	खानेपानी निर्माण	बटा	१	८००००	८०३	८००००	१	८००००									- जिल्ला खाने पानी कार्यालय -तिला -८, पुरु ।	
	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन					५२५०		५०५०		५०		५०		५०		५०		
६.१	विपद् सम्बन्धि तालिम	बटा	४	५ लाख	३००	५०००	१	५०००									- पुरु गउँ तथा जुम्लाकोट गाउँ -गा.पा.	
६.२	जनचेतना मूलक कार्यक्रम	बटा	५	५०	३००	२५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	- पुरु गउँ तथा जुम्लाकोट गाउँ - संघ संस्था	
	जलस्रोत तथा उर्जा					५००००		१००००		१००००		१००००		१००००		१००००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
७.१	लधु जलबिधुत आयोजना	बटा	१	५०० ००	३० ० घर	५०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१००० ०	- प्रदेश	- तिला -द,पुरु भिल्ली
७.२	नदि तडबन्ध	कि.मी	४	४० ००	३० ० घर	२२४ ००	१	४० ००	१	४० ००	१	४८ ००	१	४८ ००	१	४८० ०	-संघिय सरकार	- भिल्ली देखी शिला खोला सम्म
पर्यटन एवम सास्कृतिक सम्पदा						२४५ ०००		१३० ०००		६०० ००		५५० ००		०	०			
८.१	होमस्टे निर्माण	बटा	१	२०० ००	८० ३	२०० ००	१	२०० ००									- नेपाल टुरीजम बोर्ड।	-तिला -द, पुरु।
८.२	भ्यू टावर	बटा	१	५०० ००	८० ३	५०० ००	१	५०० ००									- नेपाल टुरीजम बोर्ड।	-तिला -द, पुरु।
८.३	मठ मन्दिर निर्माण	बटा	३	५०० ०	२४ ००	१५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०	१	५०० ०					- नेपाल टुरीजम बोर्ड।	-तिला -द, पुरु र जुम्लाकोटा
८.४	पिकनिक स्पोट निर्माण	बटा	२	५०० ०	२४ ००	१०० ००	१	५०० ०	१	५०० ०							- गा.पा.,बडा र प्रदेश कार्यालय।	- जुम्लाकोट भिम चौर पुरु सांगु।
८.५	भुलङ्गे पुल निर्माण	बटा	३	५०० ००	२४ ००	१५०० ००	१	५०० ००	१	५०० ००	१	५०० ००					- विभिन्न गैर सरकारी संघ संस्था।	- पुरु क्षेगडा पुरु भिल्ली र जुम्लाकोट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभाम्बितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																		माई सांगु ।
	लैंगिक समानता र क्षमता विकास					१४००	३००	२	३००	२	३००	२	३००	१	२००			
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	४	१००	३००	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००			गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
९.२	महिलाहरुलाई सिपमुलक तालिम	वटा	५	२००	२५०	१०००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास					६२५	१६५		११५		११५		११५		११५			
१०.१	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	ओटा	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.२	सरोकारवालाहरुबाट संयुक्त	ओटा	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा	कार्यक्रम

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत (हजारमा)	लाभान्वितको संख्या	कुल अनुमानित बजेट रु हजारमा (०००)	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										जिम्मेवारी सहकार्य र समन्वय	कार्यान्वयन हुने स्थान
							२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	अनुगमन तथा मूल्यांकन	।														कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	संचालन भएका स्थानहरुमा	
१०.३	चौमासिक समिक्षा गोष्ठी	पट क	१०	२०		२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०.४	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पट क	१	१००		१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
	कुल जम्मा					५१९,०४७		३१७,४३१		८६,५१५		८२५,१५		१९१,१७		१३४६,९		

१०. वडा नं ९ को कार्यक्रम तथा बजेट

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
कृषि तथा खाद्य सुरक्षा						१३९५	१०१	२५६	२७५	४०६	४०६							
१.१	सिँचाई निर्माण	वटा	५	६००	३५	६००	५	६००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.२	खाद्य संकलन केन्द्र	वटा	५	२५०	३५	२५०	०	०	०	०	५	२५०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.३	आधुनिक कृषि औजार	वटा	५	३००	३५	३००	५	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.४	भेडा तथा बाख्रापालन	वटा	१	२५०	३५	५००	०	०	०	०	०	५	२५०	५	२५०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.५	मौरी तथा कुखुरा पालन	वटा	३	१००	३५	३००	१	१००	१	१००	१	१००	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.६	व्यवसायिक रुपमा स्याउ तथा ओखर खेती गर्ने	वटा	५	१००	३५	५००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.७	उन्नत जातको बिउ	वटा	५	५००	३५	२५०	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.८	व्यवसायिक तरकारी खेतीको लागी टनेल	वटा	१	१०	३५	१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.९	माटोको परिक्षण	पटक	५	१०	३५०	५०	१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	१	१०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.१	प्राङ्गारिक मल तयारी तालिम	पटक	५	५०	३५०	२५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
१.९	मालापानी राँसा ढलनिकास तथा भुक्षय नियन्त्रण आयोजना	आयोजना	१	३०००		३०००	१	३०००									पेश नेपाल/WFP	
१.१	खोप्री रस्टिक स्टोर निर्माण	आयोजना	१	३००००		३००००	१	३००००									पेश नेपाल/WFP	कयारकोद
१.१	सामुदायिक बिउँवैक स्थापना	आयोजना	१	८०५		८०५	१	८०५									पेश नेपाल/WFP	
१.१	करेसावारी स्थापनाका लागि बिउँकिट सहयोग	प्याकेट	१००	३०		३०	१००	३०									पेश नेपाल/WFP	
१.१	पशुपालनका लागि नश्ल सुधार	बटा	१	१७		१६।६६६७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१.१	पशु उपचार तथा खोप क्याम्प	बटा	१	१७		१६।६६ ६७	१	१७									पेश नेपाल/WFP	
१.२	कृषकहरुलाई बाली तथा पशु विमाको लागि सचेतना	बटा	१	८		८।३३३ ३३	१	८									पेश नेपाल/WFP	
१.२	कृषक पाठशाला संचालनका लागि स्थानिक स्रोत व्यक्तिहरुको विकास	जना	१	१३		१३।३३ ३३	१	१३									पेश नेपाल/WFP	
१.२	घरबगैँचा स्थापनाका लागि विभिन्न जातका फलफूलका विरुवा वितरण	विरुवा	४००	८१७		८१।६६ ६६७	४००	८१७									पेश नेपाल/WFP	
१.२	स्याउ बगैँचा काटछाँट तथा उपचार तालिम	बटा	१	११		११।११ ११	१	११									पेश नेपाल/WFP	
वन तथा जैबिक विविधता						८५५ ८।३	२३५ ८।३	१५५ ०	२०५ ०	१५५ ०	१०५०							
२.१	वृक्षारोपण गर्ने	बटा	५	१००	३५	५००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
२.२	वनको नर्सरी तयार गर्ने	बटा	२	१००	३५	२००	१	१००	०	०	१	१००	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
२.३	अग्नी रेखा तयार गर्ने	बटा	५	६०	३५	३००	५	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार	प्रत्येक गाउँ

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभान्वितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
					०												तथा संघसंस्था	
२.४	जनचेतना कार्यक्रम	पटक	५	५०	३५०	२५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
२.५	जडिबुटी नर्सरी बनाउने	बटा	२	५००	३५०	१०००	०	०	१	५००	०	०	१	५००	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
२.७	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिका पदाधिकारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि तालिम	बटा	१	८	८३३३३	३३	१	८									पेश नेपाल/WFP	
उद्योग यातायत तथा भौतिक पुर्वाधार क्षेत्र						१६५८९६												
३.१	विभिन्न वन तथा कृषिमा आधारित व्यवसायहरु स्थापना गर्नका लागि शुरुवाती सहयोग	बटा	२	२४०		२४०	२	२४०									पेश नेपाल/WFP	
३.२	मानेचौर सामुदायिक सेवाकेन्द्रको भवन निर्माण	आयो	१	१३१५६		१३१५६	१	१३१५६									पेश नेपाल/WFP	
३.३	राडीपाखी उद्योग	बटा	५	२५००	३५०	१२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	१	२५००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
३.४	कुटानी पिसानी मिल	बटा	५	३०० ०	३५ ०	१५०० ०	१	३०० ०	१	३०० ०	१	३०० ०	१	३०० ०	१	३०००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
३.५	जडिवुटी प्रशोधन उद्योग	बटा	२	३०० ०	३५ ०	६०० ०	१	३०० ०	०	०	१	३०० ०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
३.६	पुल निर्माण	बटा	२	५०० ०	३५ ०	१०० ००	१	५०० ०	१	५०० ०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
३.७	सहकारी भवन	बटा	२	२०० ०	३५ ०	४०० ०	१	२०० ०			१	२०० ०						
३.८	सामुदायिक भवन	बटा	१	५०० ०	३५ ०	५०० ०	१	५०० ०	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
३.९	ग्रामिण बाटो	बटा	५	१०० ००	३५ ०	५०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
३.१	विद्यालय भवन	बटा	५	१०० ००	३५ ०	५०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	१	१०० ००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
ग्रामिण तथा शहरी बसोबास						७६१५ ०		१५७ ००		१५४ ५०		१५० ००		१५० ००		१५०० ०		बड्की दयारगाउँ आचार्यलिही
३.१	ढल निकास गर्ने	बटा	५	५००	३५	२५०	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	१	५००	नेपाल सरकार	प्रत्येक गाउँ

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
				०	०	००		०		०		०		०		०	तथा संघसंस्था	
३.२	फोहोर व्यवस्थापनको लागि डस्टबिन राख्ने	बटा	५०	५०	३५	२५०	५०	२५०	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
३.३	गोरेटो बाटो बनाउने	बटा	५००	१०००	३५	५०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	१००	१०००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
३.४	सार्वजनिक शौचालय	बटा	१०	१०	३५	१००	५	५०	५	५०							नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
३.५	सुधारिएको चुल्हो	बटा	१००	४	१०	५००	५०	४०	५०	४०							नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ						९८००	८६००	३०००	३०००	३०००	३०००	३०००	३०००	३०००	३०००			
४.१	एक घर एक धारा	बटा	४००	२००	३५	५०००	४०	५०००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
४.२	खानेपानीको टंकी, पाइप तथा धारा मर्मत गर्ने	बटा	५०	१००	३५	५००	१०	१००	१०	१००	१०	१००	१०	१००	१०	१००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
४.३	थप रिजर्ब टंकी बनाउने	बटा	५०	२००	३५	१०००	१०	२००	१०	२००	१०	२००	१०	२००	१०	२००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
४.४	स्वास्थ्य चौकीमा दक्ष कर्मचारी र औषधीको उपलब्धता	बटा	१०	३००	३५	३००	१०	३००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
	गराउने																	
	विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन					५१५००		१११००		१०१००		१०१००		१०१००		१०१००		
५	विपद् कोषको स्थापना	बटा	१	५००	३५०	५००	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
५.२	तटबन्ध	बटा	५	१००००	३५००	५००००	१	१००००	१	१००००	१	१००००	१	१००००	१	१००००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
५.३	विपद् सम्बन्धी तालिम	बटा	५	१००	३५०	५००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
५.४	विपद् सम्बन्धी सामग्री	बटा	१	५००	३५०	५००	१	५००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
	जलस्रोत तथा उर्जा					४५०००		३००००		१००००		५०००		०		०		
६.१	जलविद्युत आयोजना	बटा	१	३००००	३५००	३००००	१	३००००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
६.२	वायु उर्जाको विकास	बटा	१	१००००	३५००	१००००	०	०	१	१००००	०	०	०	०			नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
६.३	सौर्य उर्जाको विकास	बटा	१	५०००	३५००	५०००	०	०	०	०	१	५०००	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	प्रत्येक गाउँ
	पर्यटन एवम सांस्कृतिक सम्पदा					२४५००		१३०००		५०००		२५००		२०००		२०००		

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
८.१	नदैदेव गुफाको मर्मत तथा बाटो बनाउने	बटा	१	१०००	३५०	१०००	१	१०००	०	०	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	
८.२	होम स्टे	बटा	२०	२५०	२०	५०००	०	०	२०	५०००	०	०	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	
८.३	भ्यु टावर निर्माण	बटा	१	२५००	३५०	२५००	०	०	०	०	१	२५००	०	०	०	०	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	
८.४	मठ मन्दिर मर्मत सम्भार	बटा	५	६००	३५०	३०००	५	३०००	०	०	०	०		०	०		नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	
८.५	धर्मशाला निर्माण गर्ने	बटा	२	२०००	३५०	४०००	०	०	०	०	०	०	१	२०००	१	२०००	नेपाल सरकार तथा संघसंस्था	
लैंगिक समानता र क्षमता विकास						१४००		३००	२	३००	२	३००	२	३००	१	२००		
९.१	जलवायु परिवर्तन सचेतनामुलक कार्यक्रम	बटा	४	१००	३००	४००	१	१००	१	१००	१	१००	१	१००			गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
९.२	महिलाहरुलाई सिपमुलक तालिम	बटा	५	२००	२५०	१०००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	१	२००	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला	वडा स्तरमा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
																निकाय		
	योजना अनुगमन , मूल्यांकन तथा संस्थागत विकास					६२५	१६५	११५	११५	११५	११५	११५	११५	११५	११५			
१०	वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठि	ओ टा	५	२५		१२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	१	२५	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा
१०	सरोकारवालाहरुवाट संयुक्त अनुगमन तथा मूल्यांकन	ओ टा	४	५०		२००	०	०	१	५०	१	५०	१	५०	१	५०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	कार्यक्रम संचालन भएका स्थानहरुमा
१०	चौमासिक समिक्षा गोष्ठि	पट क	१०	२०		२००	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	२	४०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा

क्र.स	अनुकूलन तथा जोखिम न्यूनिकरण कार्यहरु	इकाई	परिमाण	प्रति इकाई लागत	लाभाम्बितको संख्या	आर्थिक वर्ष बजेट (०००) हजारमा	आर्थिक वर्ष बजेट रु हजारमा (०००)										बजेट किसिम (निर्दिष्ट, सहयोगी वा तटस्थ)	स्थान
							२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१		२०८१/८२		२०८२/८३			
							परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट	परिमाण	बजेट		
१०	वडा कार्यालयको संस्थागत विकास	पटक	१	१००		१००	१	१००	०	०	०	०	०	०	०	गा.पा., वडा कार्यालय, WFP, अन्य सरोकारवाला निकाय	वडा स्तरमा	
	कुल जम्मा					६१११ ४७		३१३ ९७९		७८५ ७५		९६१ २५		६१६ २५		६१०२ ५		